

Plenum

Torsdag 21.9.2023 kl. 16.00—20.59

5. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om senareläggning av ikraftträdandet för lagen om funktionshindersservice och vissa lagar som har samband med den

Regeringens proposition RP 9/2023 rd
Utskottets betänkande ShUB 2/2023 rd

Första behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 5 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 2/2023 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen. — Allmän debatt, ledamot Kiuru, Krista, varsågod.

Debatt

17.02 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotus vammaispalvelulain ja kehitysvammalain sekä niihin liittyvien, eduskunnassa viime vaalikauden lopussa yksimielisesti hyväksyttyjen lakien voimaantuloajankohdan siirtämisen tavoitteena on hallituksen esityksen perustelujen mukaan varata aikaa uuden vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevien säännösmuutosten valmistelulle sekä vaikutusten arvioinnille. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa osa asiantuntijoista piti voimaantulon siirtoa ongelmallisena, koska uusi vammaispalvelulaki parantaa vammaisten henkilöiden palveluja ja saattaa vammaisten palveluja koskevan lainsäädännön paremmin vastamaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, kuten YK:n vammaisyleissopimuksen, vaatimuksia.

Osa voimaantulon siirtämistä vastustaneista asiantuntijoista piti lain soveltamisalan täsmentämistä tarpeellisenä, mutta katsoi, että täsmentäminen olisi mahdollista ja tarkoituksenmukaista valmistella lain voimaantulon ja soveltamisesta saatujen kokemusten jälkeen. Osa asiantuntijoista puolestaan katsoi, että voimaantulon siirtäminen on välttämätöntä soveltamisalan tarkentamiseksi.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lain voimaantulon siirtoa 1.1.25 saakka perusteltuna ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Olemme saaneet työllemme tukea myös perustuslakivaliokunnasta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan 22 §:ään kytkeytyvät syyt siten enemminkin puoltavat vammaispalvelulain voimaantuloa alkuperäisen aikataulun mukaan kuin voimaantulon lykkäämistä. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, etteivät voimaantulon lykkäämiselle esitetyt perusteet ole kokonaan ongelmattomia perusteita jo hyväksytyn lain voimaantulon lykkäämiselle. Perustuslakivaliokunnan mielestä ei ole kuitenkaan osoitet-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tavissa, että voimassa olevaan oikeustilaan sisältyisi niin merkittäviä perustuslaillisia ongelmia, että uuden vammaispalvelulain voimaantulon suhteellisen lyhytaikaista siirtämistä ei voitaisi tällä perusteella käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lain voimaantulon lykkääminen voi kuitenkin vaikuttaa merkittävästi lasten ja nuorten oikeuksien toteuttamiseen. Perustuslakivaliokunta pitää sen vuoksi välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan vammaispalvelulain aikaisemmin kaavailtuna voimaantuloajankohtana tai muuna nyt ehdotettua olennaisesti aikaisempana ajankohtana. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa osa lausunnonantajista piti voimaantulon siirtoa ongelmallisena erityisesti lasten oikeuksien toteuttamisen kannalta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan vammaispalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen on kokonaisuus, josta ei ole tarkoituksenmukaista antaa osaa säännöksistä tulevaisuuteen voimaan ennen uuden lain soveltamisalan tarkentamista. Valiokunta toteaa, että ottaen huomioon käsiteltävänä olevan lain suunnitellun voimaantulon ennen 1.10.2023 ei valiokunnalla ole ollut käytettävissä olevan ajan asettamissa rajoissa mahdollisuutta selvittää ministeriöltä saatua selvitystä laajemmin lapsia koskevan sääntelyn voimaantulon aikaistamista. Valiokunta toteaa, että uuden lain voimaantulon myöhentämisellä 15 kuukaudella on lapsuudessa ja nuoruudessa ajallisesti merkittävämpi vaikutus kuin aikuisuudessa.

Valiokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoin valtioneuvoston vakavaa huomiota hyvään lainvalmistelutapaan. Hallituksen esitys vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä on annettu noin kuukautta ennen kuin lain on ollut tarkoitus tulla voimaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiirehtii vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevan hallituksen esityksen antamista eduskunnalle, koska eduskuntakäsittelylle on varattava sen vaatima aika ja muutosten hyväksymisen jälkeen tulee myös jäädä kohtuullinen ja riittävä aika valmistautua lain toimeenpanoon.

Valiokunnan päätösehdotukseksi tuli, että nämä lakiesitykset 1—6 hyväksytään, ja laietettiin myös muutama lausuma. Tämä valiokunnan kanta sisältää kolme vastalauseita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström.

17.08 Henrik Wickström r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Suomi on hyvinvointiyhteiskunta, ja meidän tehtävänä on huolehtia toimivista palveluista jokaiselle suomalaiselle. Me käsittelemme nyt vammaispalvelulain lykkäystä. On tietenkin ikävää, että me joudumme käsittelemään tätä asiaa tänään, mutta asialle löytyy selkeät perustelut.

Kuten me kaikki muistamme, eduskunta hyväksyi vammaispalvelulain ihan viime vaalikauden loppupuolella. Eduskuntakäsittelyssä tehtiin viime hetken muutoksia ilman riittäviä asiantuntijakuulemisia, mikä on johtanut siihen, että tässä laissa on epätarkkuuksia, mitä tulee siihen, miten lakia sovelletaan. Eduskuntakäsittelyn aikana lakiesitys muuttui joiltain osin merkittävästi, ja suuri muutos lienee niin sanotun ikääntymisrajan poistaminen lakiesityksestä. Lain kustannuksia ei kuitenkaan ikääntymisrajan poiston jälkeen ollut mahdollista perusteellisesti arvioida, ja ilmaan jäi epävarmuutta siitä, riittääkö varattu rahoitus uuden lain mukaisten palvelujen toteuttamiseen. Tämä ei ollut vastuullista.

Valiokunnassa kävimme kattavan asiantuntijakuulemisten sarjan. Kuten valiokunnan mietinnöstä sekä asiantuntijalausunnoista käy ilmi, on lain siirto herättänyt erilaisia näke-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

myksiä. Moni hyvinvointialue on ollut huolissaan lain soveltamisesta ja juuri tästä epätarkkuudesta. Hyvinvointialueilla on ollut todella haastava alkutaival, ja on todettava, että alueet ovat erilaisessa tilanteessa. Moni alue on juuri sen takia toivonutkin, että tämän lain toimeenpanoa lykättäisiin.

Vahvoja subjektiivisia oikeuksia sisältävän lainsäädännön tulee olla tarkkarajainen ja selkeästi tulkittava niin palvelun sisällön kuin kohderyhmänkin osalta. Tämä on sekä asiakkaan että lain soveltajien etu. Nyt käsittelemme juuri lykkäystä. Me emme puhu palveluiden muuttamisesta. Hallitus on varannut 100 miljoonaa euroa tämän lain toimeenpanoon. Hallitusohjelman kirjaus juuri tästä 100 miljoonasta ja näistä enimmäiskustannuksista tarkoittaa, että soveltamisalan tarkentamisen jälkeen uuden vammaispalvelulainsäädännön toimeenpanon olisi käytettävissä enemmän rahoitusta kuin aiemmin on varattu.

Valiokunnan mietinnössä on tuotu esiin, että tämä uusi vammaispalvelulakiesitys täytyy tuoda ajoissa eduskuntaan siten, että se saadaan käsiteltyä täällä asianmukaisesti. Mietinnössä on todettu myös, että kun tätä lakia valmistellaan, niin samassa yhteydessä tulisi arvioida, voitaisiinko tiettyjä osia — nimenomaan liittyen lapsiin ja nuoriin — tuoda aiemmin tänne eduskunnan käsittelyyn. Huolta siis perustuslakivaliokunnan mietinnössä oli herännyt juuri lasten ja nuorten oikeuksista. Voin itsekin yhtyä tähän huoleen. Siksi hallitus on tehnyt erillisen päätöksen hallitusohjelmassa siitä, että varaamme erillisen määrärahan nepsy-lasten tukemiseksi.

Värderade talman! Det är förstås tråkigt att vi måste skjuta upp den här lagen, men det finns egentligen inte några alternativ. Jag tror att vi alla i den här salen vill trygga fungerande funktionshinderservice åt alla finländare. Det bör förena oss över regerings- och oppositionsgränsen. Vi är medvetna om att den lag som nu är i kraft inte till alla delar heller följer de internationella bestämmelserna. Det är därför viktigt att vi fort får den här lagen tillbaka till den här salen för en ny behandling.

Nu ska vi inte ändra på själva servicen, det är väldigt viktigt att komma ihåg. Vi vill inte äventyra den. Men vi måste få ett noggrannare tillämpningsområde av lagen. Om vi inte gör det finns det en risk att det här blir en allmän lag. Det kan sätta dem som behöver den här servicen i en ofördelaktig position.

Arvoisa puhemies! Minä toivon, että me todella saamme tämän lain nopeasti takaisin käsitteelyyn. Ymmärrän sen huolen, jota tämä siirto herättää kentällä ja niissä, jotka tarvitsevat näitä palveluita. Monista eri syistä tämän lain käsittely on aina siirtynyt vaalikauden loppuun, nyt näin ei saa tapahtua. Nyt meidän on huolehdittava, että tämä lainsäädäntö saadaan hyväksyttyä ja ettei lain tulkinnassa synny epäselvyyksiä.

Jag hoppas på en saklig behandling av ärendet nu, men också nästa gång när vi ska se över hela den här lagstiftningen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos, tack. — Edustaja Koulumies, olkaa hyvä.

17.13 Terhi Koulumies kok: Arvoisa puhemies! Eduskunta säätii viime vaalikauden lopussa vähän hätiköiden vammaispalvelulain. Se hyväksyttiin silloin yksimielisesti, koska kaikki puolueethan täällä eduskunnassa haluavat parantaa vammaisten henkilöiden palveluita. Lakia viilattiin silloin valiokunnassa ja silloin meidän kaikkien mielestä hyvässä tar-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

koituksessa vielä vähän paremmaksi kuin mitä hallitus oli esittänyt. Olimme, ihan niin kuin oppositio toistelee täällä, yksimielisiä silloin, kun säädimme vammaispalvelulain.

Valitettavasti lain hyväksymisen jälkeen alkoi tulla esiin ongelmia sen suhteen, miten sitä lakia, joka nyt tuli silloin säädettyä ehkä hieman liian innoissaan, oikein voi soveltaa. Kävi ilmi, että lain isoin ongelma on, että siitä tuli liian epätarkkarajainen sen suhteen, ketä se laki oikeastaan koskee ja kenellä on jatkossa oikeus saada vammaispalveluita — eivät siis mitään pieniä ongelmia. Sen takia lain voimaantuloa on nyt tarpeen siirtää, jotta saadaan lisää aikaa arvioida lain vaikutuksia ja saadaan lisää aikaa etsiä ratkaisua siihen, että palvelut voidaan kohdistaa niitä eniten tarvitseville vammaisille. Lain soveltamisala pitää määritellä tarkemmin, jotta vammaispalveluja saa yhdenvertaisesti eri puolilla maata. Siirrolla saadaan lisää aikaa uusien säännösten huolellisemmalle valmistelulle.

Yksi vaikeus, mikä vammaispalvelulain säätämisessä oli viime kaudella ja on lykkäyksessä nyt, on se, että eri vammaisjärjestöjä edustavat tahot olivat siitä vähän erimielisiä, ja sekin on hyvä syy ottaa tämä aikalisä. Voidaan nyt siis varmistaa, että kaikkia palveluntuottajia kohdellaan yhdenmukaisesti.

Eli nyt on siis kyse vain tämän lain voimaantulon siirtämisestä, ei muusta. Kyse ei ole säästöistä, niin kuin oppositiopuolueet yrittävät väittää. Vammaispalveluita ei leikata, päinvastoin hallitus laittaa niihin lisää rahaa.

Tässä voimaantulon lykkäyksessä on valiokuntakäsittelyssä nostettu esiin yksi tärkeä näkökulma, joka tuli äskenkin puheenvuorossa esiin, eli lasten ja nuorten näkökulma. Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että lain lykkäminen saattaisi vaikeuttaa lasten ja nuorten oikeuksien toteutumista, ja se on todella tärkeä huomio ja otettava vakavasti. Sen takia sosiaali- ja terveysvaliokunta päätti ottaa mietintöön lausumaehdotuksen, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa haavoittuvassa asemassa olevien lasten, kuten autismi- ja neurokirjoon kuuluvien lasten, palvelut”. Ja onneksi hallitusohjelmassa onkin ennakoitu tämä ongelma ja on sovittu, että sille ajalle, kun tämän vammaispalvelulain toimeenpanoa siirretään, käynnistetään erillinen ohjelma lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen. Tähän on varattu rahoitusta, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan.

Arvoisa puhemies! Oppositio syytti eilen hallituspuolueita jyräämisestä ja tehosti sitä syytöstä järjestämällä sellaisen näytöksen, että he marssivat ulos valiokunnan kokouksesta. No, sellaista draamaa välillä on eduskunnassa ja aivan erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Sitä on ollut aiemminkin, ja sillä tietenkin halutaan tehostaa sen oman viestin esille saamista mediassa. Mutta todellisuus on kuitenkin, että tämä voimaantulon siirto on käsitelty ihan normaaleja parlamentaarisia toimintatapoja noudattaen. Valiokunta on kuulut laajasti asiantuntijoita prosessissa, ja olemme pitäneet useita perusteellisia kokouksia asiasta ihan aamusta iltaan ja tiistaina kolme kappaletta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän muutamia vastauspuheenvuoroja tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

17.17 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää ministeriä, että olette nyt täällä salissa vastaamassa meidän kysymyksiimme. Valiokunta kutsui teidät tässä lyhyen käsittelyajan aikana valiokuntaan perjantaina ja myös keskiviikkona, ja harmillisesti olitte estynyt, mutta hienoa, että olette nyt paikalla, koska kysymyksiä, avoimia kysymyksiä, on paljon.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Ensinnäkin haluaisin nyt kuulla teiltä poliittisen lupauksen siitä, tuodaanko tämä laki reilun vuoden päästä eduskuntaan, että se on hyväksytty. Mikä tämä aikataulu on? Ja kun te lähdette valmistelevaan tätä, niin ettehan koske näihin palvelupykäliin? Voisitteko nyt avata tätä lainsäädäntöprosessia, miten te priorisointte tätä? Lupaatteko, että kun on ihmisiä, jotka nyt olisivat oikeutettuja palveluihin enemmän, nepsy-perheiden lapset, kehitysvammaiset, niin te pidätte huolen, että heidän palveluistaan pidetään kiinni?

Nyt meni puheenvuoro, mutta jatkan seuraavilla kysymyksillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Selvä. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.18 Hilka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos siitä, että valiokunnassa hallituspuolueet ottivat vastaan tämän lausuman liittyen riittävän rahoituksen turvaamiseen. Se on erittäin tärkeää nyt tälle väliajalle, kun odotamme vammaispalvelulain voimaantuloa. Hyvinvointialueiden rahoitus tulee, toden totta, turvata.

Sen sijaan olen erittäin huolissani siitä, että valiokuntakäsittelyssä hallituspuolueet äänestivät ulos seuraavan virkkeen: ”Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää uuden vammaispalvelulain lapsia koskevan sääntelyn voimaantulon mahdollista aikaistamista”. Ja virke jatkuu. Pidän tätä erittäin huolestuttavana, nimittäin perustuslakivaliokunnalta saimme erittäin painavan nootin siitä, että lapsien palvelut tulisi turvata myös 1.10. jälkeen, ja tätä tulisi selvittää, voisiko lasten pykälät eriyttää.

Itse asiassa valiokunnassa oppositiokansanedustajien voimin teimme yötä myöten näitä lakeja, ja kävi ilmi, että erityisesti tämä lapsiin kohdistuva lakikokonaisuus olisi mahdollista eriyttää kahden sanan muutoksella. Toivoisin, että tästä vielä syntyisi keskustelua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Väättäinen, olkaa hyvä.

17.19 Tuula Väättäinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa siirtää lain voimaantuloa, ja julkisesti perustelette, että siirto on siksi, että te tekisitte lain paremmaksi. Se ei tunnu kovin luotettavalta, kun samalla te puhutte, että lain voimaantulo olisi niin kovin kallis ja talous ei sitä kestäisi. Se on ainakin varmaa, että vammaisten oikeudet siirtyvät edelleen hamaan tulevaisuuteen ja emme tiedä, mitä on tulossa.

Ministeri Juuso, voitteko nyt avoimesti kertoa, mitkä ovat ne keskeiset muutokset, joita te haette tämän siirron myötä, jotta voisimme valmistautua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.20 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tosiaan siirtää myös näihin lapsiin ja nuoriin, vammaisiin lapsiin ja nuoriin liittyvät palvelut, vaikka te siellä hallitusohjelman tekstiluonnoksessa sanotte, että ainakaan ei ole tarkoitus niihin palveluihin sisällöllisesti koskea. Ja tätähän monet asiantuntijat kovasti ihmettelivät, myös me oppositiossa.

Olisinkin kysynyt, että vaikka nyt tässä vaiheessa teitte hallituksessa tällaisen ratkaisun siellä valiokunnassa, voisitteko vielä pohtia tätä tilannetta. Valiokunnassa laajasti asiantuntijat nostivat huolen juuri vammaisten lasten ja nuorten osalta, koska tämä nykyinen

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

voimassa oleva laki ei turvaa kaikkia niitä perustuslaillisia ja YK:n ihmisoikeussopimuksen perusteella olevia vaatimuksia lasten ja nuorten osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

17.21 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta katsoi tosiaan yksimielisesti, ettei voimassa olevaan vammaislainsäädäntöön sisälly niin merkittäviä perustuslaillisia ongelmia, ettei uuden vammaispalvelulain voimaantulon suhteellisen lyhytaikaista siirtämistä voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Koska uusi vammaispalvelulaki ei ole vielä voimassa, kyse ei ole sellaisista lakiin perustuvista perustelluista odotuksista, joita pitäisi ehdottomasti suojata. Siirtäminen ei myöskään merkitse, että vammaisten palvelut jäisivät järjestämättä, vaan niitä järjestetään vuoden 24 loppuun nykylain mukaan.

Valiokunta kiinnitti tosiaan erityistä huomiota lasten oikeuksiin ja piti välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan ehdotettua aikaisempaan ajankohtana. Tämä on vakava huomautus perustuslakivaliokunnalta, mutta kuten todettu, säätämisyjärjestyskysymys tämä ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan nyt vastauspuheenvuoron ministeri Juusolle, olkaa hyvä.

17.22 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain voimaantulon lykkäys johtuu siitä, että lain soveltamisalaa täytyy tarkentaa, jotta se säilyy erityisesti vammaisille tarkoitettuna lakina. Tämä on se ydinasia, minkä vuoksi tätä nyt tarvitsee siirtää. Toinen asia, miksi pitää siirtää, on se, että meidän täytyy tehdä myöskin kustannusvaikutusarvioinnit, jotta me voimme rahoittaa hyvinvointialueita sellaisella summalla, että he selviävät näiden palveluiden tuottamisesta. Ne muutokset, mitä siihen tehtiin viime keväänä, aiheuttavat myöskin taloudellisia vaikutuksia, ja hallitus on siihen varautunut. Mutta me haluamme, että kun laki tulee voimaan, hyvinvointialueilla on selkeät ohjeet siitä, miten sitä sovelletaan, jotta se säilyy vammaisille tarkoitettuna erityislakina.

Tässä edustaja Nurminen kysyi, voinko luvata, että tämä tulee vielä tänne käsiteltyyn. Kyllä minä voin. Se on siellä lainsäädäntösuunnitelmassa muistaakseni ensi syksyille ennen eduskunnan istuntotaukoa aikataulutettuna. [Krista Kiuru: Oho!] Se on silloin tulossa. Että kyllä te pääsette sitä vielä käsittelemään, ei hätää. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä. [Krista Kiuru: Arvoisa puhemies, vastauspuheenvuoro!]

17.24 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme on vammaispalvelulain toimeenpanon siirto, eli esityksellä muuten nyt 1.10. voimaan tuleva vammaispalvelulaki siirretään vuoden 2025 alkuun. No miksi tätä lykkäystä esitetään? Tärkein asia on se, että vammaisten tulee saada ne palvelut, joihin heillä on oikeus, ja mikäli tämä laki tulisi voimaan ilman tätä lykkäystä, niin olisi suurena vaarana se, että vammaiset eivät saisi heille kuuluvia palveluita. [Välihuutoja vasemmalta] No minkä takia? Sen takia, että tämä viime

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

keväänä säädetty ja eduskunnassa hyväksytty laki on liian epämääräinen siinä, kenelle nämä palvelut on tarkoitettu. [Aki Lindénin välihuuto] Se on liian epätarkkarajainen, ja tämä aiheuttaa ne ongelmat. Työntekijät kentällä eivät tiedä, miten sitä tulisi soveltaa. Johtajat eivät tiedä, miten sitä kuuluisi soveltaa, [Välihuutoja vasemmalta] ja siinä on vaara, että meidän eri hyvinvointialueilla aletaan tulkita tätä lakia aivan eri tavoin ja että se asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Ja ennen kaikkea: Vammaispalvelulaki on erityislaki, ja se on tarkoitettu nimenomaan siihen, että vammaisilla olisi oikeus elää tässä meidän yhteiskunnassa mahdollisimman tasavertaisina jäseninä muiden kanssa, mutta jos siitä tulee yleislaki, me kaikki tiedämme, että silloin se ei ole enää kohdennettu juuri vammaisille ja sen käyttö niin sanotusti laajenee. Se ei käytännössä vaan ole tällöin mahdollista. Kyseessä ei ole säästölaki, sitä haluan tässä korostaa. Kyseessä ei ole säästölaki, [Aki Lindén: On!] mutta erityislaista ei saa tehdä yleislakia, [Krista Kiuru: Ei sitä kukaan ole tekemässäkään!] ja sen takia tämä on paremmin säädettävä, tarkkarajaisemmaksi, niin kuin ministeri Juuso täällä toi esille, [Tuula Väättäinen: Sanokaa esimerkki!] ja on tehtävä siitä sellainen, että lakia myös ymmärretään sitten tuolla käytännössä, sitä, miten sitä pitää tulkita. [Aki Lindén: Yksi esimerkki!] Ei ole oikein, että pitäisi oikeusteitse hakea jotain käytäntöä. Kyllä sen, kun laki täältä eduskunnasta lähtee, pitäisi olla yksiselitteistä, miten sitä tulkitaan.

Tätä voimaantulon siirtämistä on kannattanut suuri osa hyvinvointialueista ja myöskin erilaiset järjestöt: THL, Valvira, Ihmisoikeuskeskus ja moni vammaisjärjestöistä. Lykkäystä kannattavat perustelivat tätä nimenomaan sillä, että tämä soveltamisala pitäisi määritellä tarkemmin, jotta voidaan turvata yhtenäinen lain soveltamiskäytäntö ja yhdenvertainen palvelujen saanti eri hyvinvointialueilla. [Aki Lindén: Yksi esimerkki!]

Tässä esityksessä, mikä nyt on eduskunnassa, esitetään siis tämän vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämistä ja sen myötä kiireellisesti valmisteltavaksi uusi lakiesitys, jonka tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus. Vammaispalvelut ovat vammaisille henkilöille tarkoitettuja välttämättömiä palveluita, joita tarvitaan pitkäaikaisesti, usein koko elämän ajan. Ja kun tätä ruvetaan nyt uudelleen valmistelemaan — meillä on toki hyvä vanha pohja siellä olemassa — niin tulee löytää ratkaisuja siihen, miten vammaispalvelulain soveltamisalaa voidaan tarkentaa niin, että laki säilyy sosiaalihuollon erityislakina ja sen palvelut kohdistuvat vain niitä välttämättömästi tarvitseville vammaisille henkilöille. Tätä lähtökohtaa on tarkennettava tässä lainsäädännössä.

Vammaispalvelulain voimaantuloajankohdan siirtämisessä vuoden 25 alkuun tavoitteena on varata aikaa tämän uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamiselle. Minusta on tosi tärkeää — niin kuin hallitusohjelmassakin on jo todettu, että tämä on kiireellinen esitys — että tämä todellakin tuodaan hyvissä ajoin eduskuntaan, koska aikaisempiä hallituskausina se on tuotu, muun muassa Marinin hallitus toi, liian myöhään, mikä johti hätäiseen käsittelyyn, ja tässä sen vikoja nyt sitten korjaillaan.

Vammaisille henkilöille ja heidän läheisilleen voimaantulon siirtämisestä aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia, mitä täällä on noussut esille esimerkiksi nepsy-lasten osalta, lievennetään hallitusohjelmakirjauksella, jonka mukaan syksyllä 23 käynnistetään ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Tähän on varattu noin 20 miljoonaa, eli se on merkittävä rahasumma.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Valiokunnassa teimme mietintöön myös lausuman, jossa kiinnitämme huomiota lasten tilanteeseen, eli — hetki vain: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa haavoittuvassa asemassa olevien lasten, kuten autismi- ja neurokirjoon kuuluvien lasten, palvelut.” Näin ilman muuta tulee tehdä. Tosiaan hallitus on lisäksi varautunut noin 20 miljoonan euron satsauksella Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen. Ja täällä on myöskin lausuma: ”Valtioneuvosto varmistaa hyvinvointialueille riittävät resurssit vammaisten ihmisten tarpeenmukaisten palvelujen turvaamiseksi.” Meillä on tällä hetkellä voimassa oleva vammaispalvelulaki, joten kenenkään palvelut eivät vaarannu tänä aikana, kun uutta lakia valmistellaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

17.31 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Kaikki puolueet kannattivat tämän lain edistämistä. Nyt on kuitenkin tuuli kääntynyt. Vammaispalvelulain lykkäämiselle ei ole riittäviä perusteita, ja lykkäys aiheuttaa kohtuutonta epävarmuutta monille vammaisille ihmisille sekä muun muassa hyvinvointialueille ja niiden toiminnan tulevaisuuden suunnittelulle. Tämä lakihan ei ole ollut täydellinen ja on myös jakanut esimerkiksi järjestökenttää. Vammaispalvelulakiin olisi kuitenkin voitu tehdä tarvittavia muutoksia ilman tätä voimaantulon lykkäämistäkin. Monien ihmisten elämään keskeisesti vaikuttavaa lakia ei saa lykätä, varsinkaan säästökeinona.

Tämä lakihan ei tietenkään kata kaikkea, ja tämän lisäksi haluankin kiinnittää huomiota myös siihen, miten hallitus ylipäätään huomioi vammaiset henkilöt. Hallitusohjelmassa nimittäin monet vammaisille tärkeät asiat jäävät täysin huomiotta eikä leikkauspäätöksiä ole arvioitu kunnolla vammaisten ihmisten näkökulmasta. Asumisen esteettömyyskysymykset jäävät hallitusohjelmassa täysin paitsioon, ja hallituksen leikkauspäätökset uhkaavat esteettömien asuntojen rakentamista tulevaisuudessa. Hallitusohjelmassa linjataan muun muassa, että alennetaan erityisryhmien investointiavustuksen avustusprosenttia ja vähennetään hissi- ja esteettömyysavustusten määrää. Nämä kaikki leikkaukset kohdistuvat juuri ihmisiin, joilla on asumiseen liittyviä erityistarpeita.

Vammaisten työllistymisen parantamisesta ja vammaisten yrittäjien toimintaedellytysten parantamisesta on sinänsä hyviä kirjauksia hallitusohjelmassa, mutta konkretia jää näissä uupumaan. Hallitus muun muassa haluaa kehittää työolosuhteiden järjestelytukea ja lisätä sen tunnettuutta työnantajille ja TE-asiantuntijoille sekä luoda työnantajille kannustimia työn tarjoamiseksi vammaisille henkilöille. Samaan aikaan hallitus on kuitenkin poistamassa suojaosuuksia työttömyysturvasta ja yleisestä asumistuesta sekä kiristämässä työssäoloa. Tilanne on hyvin ristiriitainen, sillä nämä muutokset vaikeuttavat vammaisten ihmisten työelämäosallisuutta merkittävästi. Osa-aikatoihin kykenevän vammaisen henkilön työkyky ei lisäännä etuuksia leikkaamalla, eikä osatyökykyisiä saada leikkausten avulla pakotettua tekemään kokopäivätyötä. Työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosuuden poistaminen voivat vaikeuttaa entisestään myös henkilökohtaisten avustajien saamista, sillä avustajana työskentely on usein keikkaluontoista ja koostuu lyhyistä työpätkistä. Pula henkilökohtaisista avustajista puolestaan vaikeuttaa vammaisten henkilöiden osallistumista esimerkiksi työelämään.

Ei siis typistetä tätä keskustelua ihmisoikeuksista vain tähän nyt paljon, ja syystäkin, puhuttavaan lakiesitykseen. Toistan, että vammaispalvelulakiin olisi voitu tehdä tarvittavia muutoksia ilman tämän lain voimaantulon lykkäämistäkin. Nyt hallitus aiheuttaa aivan tur-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

haa huolta ajassa, jossa se tekee rajua leikkauspolitiikkaa ja vaikeuttaa monen ihmisen elämää. Peräänkuulutankin nyt hallitukselta kokonaisvaltaisempaa otetta vammaisten ihmisten oikeuksien ja itsemääräämisoikeuden edistämiseksi Suomessa. Miten, ministeri Juuso, vastaatte ihmisten huoliin siitä, että hallitus ei edistä vammaisten ihmisoikeuksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

17.35 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota siihen, että hallituksen esityksen perusteluiden mukaan nykyisen vammaispalvelulainsäädännön ei arvioida täyttävän täysin esimerkiksi YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. Lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että lapsen oikeuksien yleissopimusta valvova YK:n lapsen oikeuksien komitea on vastikään antanut Suomelle suosituksia sopimuksen täytäntöönpanosta lasten oikeuksien edistämiseksi osana sopimuksen määräaikaishavainnointia. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta on kiinnittänyt huomiota samaan asiaan, ja myöskin ministeriön oma hallituksen esitys lähtee perusteluissaan siitä, että voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö ei täytä täysin perustuslain ja YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia.

No, tällaisessa tilanteessa tehdään arvovalinta, arvovalinta siitä, halutaanko muuttaa vammaispalvelulakia — jos halutaan muuttaa, miksi sitä halutaan muuttaa, ja jos halutaan muuttaa ja tarvetta muuttamiselle on, annetaanko uuden lain tulla voimaan ja tehdään sitten muutoksia pykäliin, kun saadaan ensin tietoa siitä, mikä voisi olla hullusti.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa hallitus valitsi, että vammaispalvelulakia lykätään. Se on iso arvovalinta tilanteessa, jossa Suomi on saanut ihmisoikeusloukkauksesta vuonna 2018 tuomion henkilökohtaisen avun näkökulmasta, ja tämä ihmisoikeustuomio tosiasiassa on voimassa, jos tätä uutta lakia ei saada voimaan. Siis sitä ei saa korjattua ilman tämän uuden lain pykälistä.

Toisaalta samaan aikaan on huomattava, että myöskin lapsen oikeuksien komitea on omissa suosituksissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että Suomen pitäisi pystyä parempaan vammaisten lasten osalta. Ja nämä uudet pykälät, jotka koskevat erityisesti nepsy-oireita sairastavien lasten asemaa, eivät tulekaan voimaan 1.10.

Tässä tilanteessa hallitus päätyi siihen, että hallituksen esityksen liitteessä kerrotaan, että on tarkoituksena säästää tällä 36 miljoonaa euroa. Mutta samana kyselytuntipäivänä hallitus puolusti aitiosta 60 miljoonan veronkevennyksiä kaikkein rikkaimmille.

Perusteet ovat merkityksellisiä, ja perustuslakivaliokunta, kuten esittelypuheenvuorosani totesin, ei pitänyt näitä perusteita ongelmattomina. Se on aika vakava viesti siitä, mistä tässä on kysymys. Hallituspuolueet ovat perustelleet tätä soveltamisalan tarkastuksella. Täällä esimerkiksi valiokunnan varapuheenjohtaja juuri kävi kertomassa, että hyvinvointialueet eivät välttämättä osaa tulkita tätä uutta, tulevaa lakia oikein ja siksi pitää soveltamisalaa vielä tarkastaa. Minulla on kaikki luotto siihen, että ihmiset, jotka tätä työtä tekevät, osaavat tulkita lakia. He ovat osanneet tulkita nykyistäkin lakia, joka on astunut voimaan vuonna 88 — he osaavat nytkin tulkita sitä. Eli kyllä nämä perusteet asettuvat aika ongelmalliseen valoon.

Sitten, arvoisa puhemies, tämä toimeenpano: On kiinnittänyt tosi paljon valiokunnan huomiota se, kenen sanaan tässä nyt on uskomisen. Yleensä en mielelläni halua käydä selailusta keskustelua, joka koskee nykyisen ministerin tehtäviä, koska olen ollut tässä hyvin vaikeassa asemassa itsekkin. Mutta minusta oli kyllä aika erikoinen veto tässä se, mitä as-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

ken debatin aikana tapahtui. Me olimme tilanteessa, jossa me aloitimme debatin, ja se lopui niin lyhyeen, että en päässyt siinä käyttämään minuutin vastauspuheenvuoroa.

Sillä on merkitystä, mitä tästä toimeenpanosta ajatellaan. Meillä on hyvinvointialueiden kritiikki kohdistunut siihen, että noin seitsemän kuukauden toimeenpanoaika ei riitä, ja nyt tätä uutta tulevaa, 1.10. voimaan astuvaa lakia pitää lykätä juuri sen takia, että toimeenpanoaika on liian lyhyt. No, me surimme tätä, että kai uusi hallitus panee nyt vauhtia ja koko tämän syksyn panee koneen käymään ja heti alkukeväästä on tämä esitys siellä. Kyllä meille jäi siitä virkaporukasta sellainen käsitys, että he ymmärsivät tämän toimeenpanon vakavuuden, että juuri tästä syystä, minkä takia hyvinvointialueet haluavat, että tämä ei tule voimaan, he käytännössä antoivat meille sellaisen kuvan, että heti keväällä kyllä tässä yritetään toimia. Ministeri sanoi äsken tässä salissa, että heti syksyllä tämä tulee. Eli juuri pahimmat pelot osoittautuisivat todeksi, ja sen takia täällä oppositio vaati moneen kertaan, että ministeri tulee itse kertomaan, että toimeenpano varmaan näin lyhyellä ajalla onnistuu. Hallitusohjelmassa on ajateltu, että tämä olisi tehty vuodessa, mutta kolme kuukautta tuli sitten ministeriön toiveesta tähän lisääkää, eli tätä lykätään vuodella ja kolmella kuukaudella.

Me olimme kyllä hyvin hämmästyneitä äsken debatin aikana, kun te sanoitte, että tämä tulee vasta syksyllä voimaan. Me saimme aivan erilaisen kuvan, ja kyllä siinä samassa ohjelmassa minun käsittääkseni lukee, että tämä on tulossa lainsäädäntösuunnitelman mukaisesti keväällä. Nyt minä en tiedä, kuka tässä on oikeassa, mutta tämä on erittäin vakava juttu tälle salille. Ja kysyin äsken tässä vastauspuheenvuoroa, mutta en sitä silloin saanut.

Arvoisa puhemies! Sitten on siirryttävä itse asiaan. Tähän on hyvin vakava lause laitettu valiokunnan puolesta, suuri vetoamus, kuten perustuslakivaliokunta totesi: meidän tehtävämme on varmistaa, voisivatko nämä lasten oikeuksiin liittyvät pykälät tulla kuitenkin voimaan nopeasti. Vuoden ja kolmen kuukauden odottelu on sittenkin aika pitkä aika lasten ja nuorten elämässä. Ja tätä odottelua nyt on luvassa, koska tosiasiaa eilen päättyneessä käsittelyssä mietinnön pohjana on se, että lykkäys toteutetaan myöskin lasten ja nuorten osalta, koska ministeriön virkakunta perustelee, että tämä on kokonaisuus ja kaikki pykälät liittyvät toisiinsa ja mitään ei pystytä erottamaan — siis mitään ei pystytä erottamaan. Miten se on mahdollista? Me lopetimme työn vähän ennen puolta yhdeksää tiistai-iltana. Oppositio puolueiden koko porukka istui täällä talolla puoli 11:een asti, ja sen jälkeen vielä pienemmällä porukalla istuimme kolmeen asti yöllä, ja me saimme nämä lasten ja nuorten pykälät erotettua, ja ne olisi voitu säätää voimaan niin, että nämä lasten ja nuorten pykälät olisivat astuneet voimaan heti. Meillä on nyt lakiehdotus siitä esitetty: esitimme valiokunnan kokouksessa lakiehdotusta hyväksyttäväksi, että nämä pykälät olisi voitu irrottaa, niin kuin perustuslakivaliokunta toivoi, mutta sille viitattiin kintaalla.

Nyt on hyvin vakava kysymys se, että jos me pystymme kuitenkin lankulle osumaan jalalla, niin miksi se ei millään onnistu siellä ministeriössä sillä millin tarkkuudella [Puhemies koputtaa] kuin siellä tehdään töitä. Nyt on kysymys myös 2018 saadusta tuomiosta, joka tulee siitä, että kaikki Suomessa [Puhemies koputtaa] eivät tällä hetkellä saa henkilökohtaista apua. Samoin olisi pitänyt osua lankulle, ja teimme siitäkin ehdotuksen ja hävisimme nämä ehdotukset siellä valiokunnan huoneessa. [Puhemies koputtaa] Ja nyt pitäisi kysyä hallituspuolueilta ja ministeriltä, miksi näitä ei voitu irrottaa tästä kokonaisuudesta, kun mekin siihen pystyimme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, kaksi minuuttia.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

17.43 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa puhemies! Tämä vammaispalvelulain siirto herättää todella paljon puheenvuoroja oppositiossa.

Tästä aikataulusta: Jos virkamiehet ovat teille luvanneet valiokunnassa, että se tulee ensi keväänä, niin todella hyvä. Minä voin siihen vedota ja tuoda sen sitten ensi keväänä tänne uudestaan.

Mitä tulee tähän aikatauluun vielä, niin haluan sanoa sen verran, että tämä edellinen vammaispalvelulakihan tuotiin eduskunnalle ihan viime hallituskauden lopussa, jolloin sen käsittelylle ei ollut tarpeeksi aikaa. Se olisi pitänyt tuoda aikaisemmin, koska kaikki ne muutokset, mitä siihen tehtiin perustuslakivaliokunnassa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, olisivat hyvän lainvalmistelutavan mukaan edellyttäneet, että esitys olisi lähetetty ministeriöön uudestaan vaikutusarvioiden tekemiseksi ja soveltamisalan tarkentamiseksi. Tätä ei ehditty tehdä, koska te toitte sen lain sinne niin myöhään, että meillä oli istuntokausi loppumassa. Toki yritän virkamiehiltä saada tämän valmiiksi mahdollisimman pikaisesti, jotta ehdimme sen kunnolla käsitellä valiokunnassa, mutta tällä kaudella ei ole sitä riskiä, että se tuodaan kauden lopussa. Se tuodaan kyllä ensi vuonna, ja se laitetaan voimaan 1.1.25. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä — Aki Lindén: 5. päivä lokakuuta tuotiin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Koska selvästi on painetta lyhyelle debatille, niin avaamme vastauspuheenvuoropyynnöt. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.45 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan moni jäi nyt kysymään edelleen sitä kysymystä, että koskas se uusi esitys sitten tulee. Arvoisa ministeri Juuso, kun te ensin sanoitte, että syksyllä juuri ennen istuntotaukoa, ja käsittääkseni kuitenkin tämän muutoksen pitäisi tulla jo vuoden 2025 alusta voimaan, niin eihän silloin kyllä todellakaan jää aikaa siihen toimeenpanoon. Elikkä se sama kritiikki, jolla nyt tätä lainsäädäntöä, joka olisi tulossa voimaan ja jota te haluatte nyt sitten lykätä, kyllä koskisi teidän esitystä, jos te näin toimisitte. Tuossa tarkastin lainsäädäntösuunnitelmasta, ja siellä ainakin olette — teidän nimi on nimittäin siinä perässä — luvannut, että se tulee maaliskuun lopussa. Olisin kyllä vielä halunnut, että ministeri nyt koko eduskunnalle selventää, koska tämä lainsäädäntömuutos on tänne saliin tulossa, koska muuten tämä iso asia liittyen nimenomaan tähän toimeenpanoon ja siihen, että siihen varataan tarpeeksi paljon aikaa, jää kyllä leijumaan täysin ilmaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.46 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta pitää tärkeänä, että viime vaalikaudella eduskunnassa yksimielisesti hyväksytty vammaispalvelulaki astuu suunnitellusti voimaan lokakuun ensimmäinen päivä. Tämän vuoksi esitimme valiokunnassa lakiehdotuksen hylkäämistä. Vammaispalvelulakia on valmisteltu usean vaalikauden ajan. On totta, että sen sisältö jakaa vammaisjärjestöjen kenttää ja hyvinvointialueita. Näistä riitasoinnuista huolimatta eduskunta piti tärkeänä lain valmistumista ja toimeenpanoa.

Keskusta kantaa erityistä huolta autismi- ja neurokirjon lapsista ja nuorista, joilta tullaan nyt eväämään palvelut, jotka heille uuden vammaispalvelulain mukaan kuuluisivat. Siksi säästö, jota hallitus tavoittelee voimaantulon siirtämisellä, voikin olla lyhytnäköinen säästö. Pahimmillaan autismi- ja neurokirjon haasteissa kamppaileva lapsi tai nuori voi

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tuen puutteessa joutua laitoshoidon, jonka kustannukset ovat, kuten me valitettavasti tiedämme, kalliita. Olemme kuitenkin tyytyväisiä, että hallitus on luvannut tukea katveajan haavoittuvassa asemassa olevia lapsia ja nuoria, jotta merkittävää vahinkoa ei pääsisi tapahtumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.47 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta siis piti lausunnossaan välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan aikaisemmin. Kun kuulimme valiokunnassa ministeriön vastineen, sieltä tuli vastaus, että laista ei ole mahdollista erottaa osaa säännöksistä tulevaisuuteen ennen uuden soveltamisalan säätämistä. Mutta kun kuulimme asiantuntijoita, heillä oli aika erilainen näkemys. Ja kun sitten oppositio yhdessä aika montakin tuntia ja yötä sitten valvoi ja kuunteli asiantuntijoita, niin me löysimme kuitenkin ratkaisun, missä osan niistä lapsiin liittyvistä sääntelyistä olisi voinut siirtää siihen vanhan lakiin. Olisinkin kysynyt, pitääkö olla huolissaan ministeriön osaamistasosta ja siitä, että isosta virkakoneistosta ei löytynyt vaihtoehtoa tälle, kun kuitenkin oppositiosta käsin tällainen kuitenkin aika liihastyöllä löydettiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.49 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kyllä erittäin huolestuttavana, jos odotetaan, että valiokunnassa etsitään ratkaisuja ja muokataan lakia. Meillä on tässä hyvä esimerkki tästä vammaispalvelulaista, jonka piti tulla voimaan, joka oli huonosti valmisteltu ministeri Kiurun aikana ja johon sitten valiokunnassa muokkauksia tehtiin niin, että se tuli semmoiseen tilanteeseen, että se jouduttiin nyt tänne tuomaan.

Haluan vielä nostaa esiin tämän PeVin lapsia koskevan huomautuksen. Tätä on selvitetty, ja me olemme ministeriöstä saaneet vastauksen, että tästä ei ole irrotettavissa lapsia erikseen, ei voida ottaa tästä laista niitä pykäläiä. Lähtökohtaisesti kaikkia lain säännöksiä sovelletaan kaikkiin vammaisiin henkilöihin, mukaan lukien vammaisiin lapsiin. Ei ole mahdollista irrottaa niitä yksittäisiä pykäläiä. Se voi tuntua yksittäisen edustajan näkökulmasta helpolta jutulta, mutta me tiedetään, että tällaisissa isoissa asioissa tällaisen lain valmistelu ei todellakaan ole mikään helppo juttu [Puhemies koputtaa] vaan viikkojen, kuukausien työ.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.50 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain lykkääminen on välttämätöntä, jotta laki saadaan valmisteltua laadukkaasti. Lain tulee olla selkeä, ja vaikutusarviot tulee tehdä, ennen kuin se voidaan laittaa täytäntöön. Tässä on syytä muistaa, että lain lykkäämiseen on ajautettu Marinin hallituksen kiireisen ja kesken jääneen valmistelun vuoksi.

Vasemmalta on huudeltu, että kyseessä olisi julma vammaisilta leikkaaminen, mikä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa. Tulemme lisäämään rahoitusta reilusti, 100 miljoonaa euroa vuodessa nykyisen rahoituksen päälle, eli nimenomaan parantamaan palveluita vam-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

maisille. Jopa ennen lain voimaantuloa parannamme vammaisten palveluita lisäämällä 20 miljoonaa neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja heidän perheidensä tukemiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.51 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaiset tarvitsevat todellakin oman vammaispalvelulain. He tarvitsevat hyvin valmistellun vammaispalvelulain, jonka turvin nimenomaan heille ohjautuu heidän tarvitsemansa apu ja tuki, ja nimenomaan niin, että myös se raha, joka on siihen osoitettu, on riittävä ja se ohjautuu vammaisille eikä muille.

Te hyvin tiedätte, että viime hallituskaudella tämä tärkeä lakiesitys tuotiin hyvin myöhään tähän saliin ja se hyväksyttiin kiireellä aivan viime metreillä ja vielä muutettiin siellä valiokunnassa. On totta, että kaikki hyväksyimme sen kiireellä, mutta nyt kun on arvioitu, niin siellä on ollut näitä puutteita. Ja nytkö pitäisi tehdä uudelleen sama juttu, yöllisen työn jälkeen ikään kuin nopeasti hyväksyä joitakin erillisiä pykäläiä? Kyllä meidän vammaiset ja kehitysvammaiset ihmiset tarvitsevat sellaisen vammaispalvelulain, mikä on hyvin valmisteltu ja missä on vaikutusarviot tehty, riittävä rahoitus ja nimenomaan heille kohdistuva rahoitus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan tässä kohdassa vastauspuheenvuoron ministerille, ja sitten jatkamme vastauspuheenvuoroja eli debattia. [Aki Lindén: Olen pyytännyt useita kertoja vastauspuheenvuoroa enkä ole saanut! Olen esitellyt tämän lain, enkä ole saanut toistuvista pyynnöistä huolimatta vastauspuheenvuoroa!] — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

17.52 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän aikatauluun, niin olen varmaankin erehtynyt sitten siitä aikataulusta. Todella hyvä, jos se on sinne maaliskuulle merkitty. Meillä on aikaa, hyvin aikaa käsitellä se varmaankin sitten kesän istuntotaukoon mennessä. Myönnän kyllä, jos olen erehtynyt. Myönnän, että olen varmaan erehtynyt, jos se siellä lainsäädäntösuunnitelmassa näin on.

Mutta mitä tulee tähän vammaispalvelulakiin, niin ei tätä... Jos me alkaisimme nytten valiokunnassa tekemään pykälämuutoksia ym., niin me periaatteessa tekisimme ihan samaa, mitä tehtiin viime hallituskauden lopulla, joka ei ole siis lainsäädäntö... Siis hyvään lainsäädäntötyöhön täytyy kuulua ja siihen kuuluu se, että se lainsäädäntötyö, mikä tehdään ministeriössä, on erittäin kattavaa, se on erittäin laajaa, ja silloin, kun se esitys tuodaan eduskunnalle, se on yksi paketti, mihin ei odoteta enää suuria muutoksia. Ne muutokset, mitä tehtiin viime kaudella ja mitä tuotiin valmiiseen lakipakettiin, olivat ennenkuulumattoman suuria, isoja muutoksia. Osittain ne tulivat PeVin lausunnon ja ikääntymisrajoituksen poiston myötä, osittain myöskin niistä muutoksista, mitä tehtiin valiokunnassa. On selvää, että tämä laki olisi jo silloin pitänyt lähettää ministeriöön uudelleen valmisteltavaksi ja vaikutusarvioiden tekemiseksi. Näin ei tehty, ja sen vuoksi me olemme nyt tässä tilanteessa. Me yritämme tehdä hyvää työtä, me haluamme tuoda kansalaisille ja vammaisille lain, jonka soveltamisala on selkeä ja jota sovelletaan yhdenvertaisesti koko Suomessa ja joka turvaa sen, että me pystymme järjestämään vammaisille ne palvelut, mitä me siinä laissa lupamme. [Aki Lindén: Pyydän todella vastauspuheenvuoroa!]

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

17.54 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskoisin kaiken tämän, jos sosiaali- ja terveysministeriö itse olisi hallitusohjelmaneuvoittelussa neuvonut tekemään näin. Mutta sosiaali- ja terveysministeriö ei kannattanut tämän lain voimaantulon lykkäämistä, koska se aiheutti sen, että hallitus laittoi lausuntokierrokselle vammaispalvelulain lykkäyksen keskellä kesää ja se oli kuukauden lausuntokierroksella, kun sen olisi pitänyt olla 6—8 viikkoa ilman kesäaikaa lausuntokierroksella.

Meillä ei vaikutusarvioita saatu tästä lykkäyksestä, ja nyt me käsittelemme, runttaamme tätä täällä kuukaudessa menemään. Nimenomaan perustuslakivaliokunta sekä sosiaali- ja terveysvaliokunta huomauttivat, että näin ei voi toimia. Nyt me olemme huolissamme siitä, että tapahtuu jälleen, uudelleen, niin, että toimeenpanoaika jää liian lyhyeksi. Tätä yritettiin selvittää moneen kertaan valiokunnassa, mutta näin ei tapahtunut.

Ja tämä ei ole naurun asia — tämä ei ole naurun asia [Atte Kalevan välihuuto] sen takia, että ihmisille on tulossa paremmat vammaispalvelut voimaan 1.10. Eli me olimme halunneet, että ne turvattaisiin. Ei voi olla niin, että oppositio tekee täällä pykälää. Olen aivan [Puhemies koputtaa] samaa mieltä siitä. Se ei ole meidän tehtävämme, vaan ministeriön tehtävä. Miksi te ette voineet tehdä niin kuin sosiaali- ja terveysministeriö alun perin esitti? [Puhemies koputtaa] Miksi hallitus ei toiminut niin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.55 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni on tarpeetonta tässä yhteydessä taistella siitä, missä kohtaa on menty mönkään tai oltu menemättä. Todellisuus on kuitenkin se, että eduskunta on yksimielisesti hyväksynyt uuden vammaispalvelulain, jonka olisi pitänyt tulla voimaan vajaan kahden viikon päästä. Se antaa erityisesti autismi- ja neurokirjoon kuuluville lapsille paremmat palvelut kuin tämä nykytila.

Ja tähänhän on ehditty jo varautua. Hyvinvointialueet ovat järjestäneet tämän asian, koska palvelut olisivat tulleet voimaan alle kahden viikon sisällä. Nyt kun te vedätte tämän lain pois, se tarkoittaa sitä, että te vedätte myös rahoituksen pois. Eli alueet, jotka ovat jo toteuttaneet palveluita, eivät tule saamaan rahaa.

Haluaisin kysyä ministeriltä — kiitos, että olette täällä paikalla — oletteko te tutustunut näihin lakipykäliin eli näihin neljään pykälään, jotka olemme valiokunnassa esittäneet ja äänestyttyneet. Minkä vuoksi teidän mielestänne ei voida tehdä tätä muutosta, että edes nämä lasten vammaispalvelut, välttämättömät lasten vammaispalvelut, voitaisiin jättää voimaan? On neljä pykälää ja ainoastaan yhden käsitteen muutos: sana ”palvelun tuki” [Puhemies koputtaa] korvataan sanalla ”asumisen tuki”.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

17.57 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Tämä, mikä itseäni tällä hetkellä huolestuttaa tosi suuresti, on se, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea on tosiaan ratkaisussaan ”S. K. vastaan Suomi” katsonut, että Suomi rikkoo vammaissopimusta. Tämä lainsäädännön siirtäminenhan johtaa sellaiseen tilaan, että me jatkamme tätä ihmisoikeusloukkauksen tilaa.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Olisinkin kysynyt vielä ministeriltä, että kun tähän ei varmastikaan teidänkään mielestänne ole järkevä eikä sellainen toivottava tilanne, niin miksi esimerkiksi tämän asian kohdalla ja näitten lasten oikeuksien näkökulmasta — tämä lasten oikeuksien paketti -kohda — ministeriössä ei lähdetty näihin miettimään jonkinlaista ratkaisua, missä päästäisiin tällaisesta tilanteesta eroon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi vielä muutama debattipuheenvuoro. — Seuraavaksi edustaja Wickström.

17.58 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa tuntuu nyt menevän hieman sekaisin, mistä me ollaan käytännössä puhumassa. Nyt me ollaan nimenomaan puhumassa tästä lain lykkäämisestä. Ja nyt hän on tarkoituksena, että tästä saadaan ehjä ja ymmärrettävä kokonaisuus, jota sitten hyvinvointialueilla voidaan soveltaa. Ymmärrän tässä, kun opposition puolelta on tullut esityksiä myöskin valiokuntakäsittelyn aikana, mutta meidän nimenomaan halutaan välttyä siltä, että nyt tapahtuisi joitain virheitä, jotta tässä ei tapahtuisi lisää haastavia tilanteita. Kuten tässä myöskin STM on tuonut useasti esiin — muistan myöskin, että hallitusohjelmaneuvoitteluiden aikana tuli vahvasti se näkökulma —, tämän lain soveltamisessa löytyy ongelmia, ne täytyy nyt korjata, ja ei voi vain ottaa osia tästä nykyisestä laista ja siirtää uuteen lakiin, se ei ole mahdollista. Siksi tehdään tämä nopea lykkääminen ja toivotaan, että tämä tulee tänne myöskin mahdollisimman nopeasti takaisin käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Reijonen.

17.59 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaisista pidetään huolta, se on aivan varma asia, mutta nyt on paljastunut, että tämä vammaispalvelulaki on ollut huonosti valmisteltu ja siinä on oikeasti korjattavaa. [Aki Lindén: Yksi esimerkki!] Vammaispalvelulaki on tärkeää säilyttää nimenomaan vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina, ja se turvaa yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut vammaisille. Eikö se ole just se pääasia? Laki on tehtävä siten, että se on selkeä ja erittäin yksiselitteinen.

Jotenkin minua hämmäntää, kun täällä oppositio on tehnyt lain yhtenä yönä kello kolmen aikaan aamuyöstä. En ihan semmoista lakia kyllä lähtisi tukemaan. Minun mielestäni laki pitää valmistella kunnolla, että voidaan sen takana olla. Yhden yön lakia, ei semmoista voi viedä eteenpäin. Se pitää valmistella kunnolla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten olisi ministeri Juuso. Haluaako käyttää puheenvuoron? — Ja otetaan sitten vielä muutama debattipuheenvuoro tähän. Voitte vielä varata V-painikkeella, avataan se vielä. [Aki Lindén: On varattu jo aika kauan sitten!] — Joo. — Ja sitten seuraavaksi Juuso, olkaa hyvä.

18.00 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaankin kysymys siitä lain lykkäämisestä. Me emme nyt ole tekemässä itse lakia ja sorvaamassa niitä pykäliä, vaan me olemme käsittelemässä lain lykkäämistä, jotta voidaan tehdä tarvittavat vaikutusarviot, jotta voidaan tehdä ohjeet siitä, millä tavalla sitä sovelletaan. Kai te ymmärrätte, että näihin valiokunnan tekemiin pykäläesityksiin, mitä sieltä tulee, kuuluu hyvään lainvalmistelutapaan se, että myöskin tehdään ne vaiku-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tusarviot. Koska me emme ole tässä itse lakia muuttamassa, niin en näe myöskään perusteltuna sitä, että lähtisimme jotain siinä laissa olevia pykälää muuttamaan, koska me tosiaankin käsittelemme sen lain lykkäämistä kokonaisuutena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, jatketaan debattia. — Ja toivotan kaikki vieraat tänne tervetulleiksi. Hienoa, että meillä on eduskunnassa myös vieraita, kiinnostuneita näistä meidän keskusteluista. Tervetuloa. — Ja sitten mennään, ja siellä edustaja Laiho. [Aki Lindén: Neljäs kerta!]

18.01 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan täällä esiin sen, että Kiuru toi esille, että STM vastustaa. Minä en oikein ymmärrä, mihin se perustuu. Kyllä STM on meille vastannut ihan niin kuin kuuluu ja tuonut tämän esityksen ministeri Juuson poliittisella johdatuksella niin kuin kuuluukin tänne lait tuoda. Eli tämä on erikoinen kommentti.

Täällä on nostettu esiin myös lasten osalta, että olisi pitänyt tehdä pykälämuutoksia, ja näistä tosiaan valiokunnassa äänestettiin. Mutta ihmettelen sitä, miksei niitä ole tuotu tänne koko eduskunnan äänestettäväksi, että me voisimme niistä huomenna äänestää, mutta ilmeisesti ne eivät olleet kuitenkaan niin merkityksellisiä oppositiollekaan, että niistä äänestettäisiin täällä salissa.

Arvoisa puhemies! Lasten oikeuksia ei tulla heikentämään tietenkään tällä lykkäyksellä, vaan nyt ollaan siirtämässä voimaantuloa vuodella ja kolmella kuukaudella, ja tälle väliajalle neuropsykologisen kirjon lapsille on suunnattu erityinen raha, 20 miljoonaa, kuntoutukseen. [Ilmari Nurmisen välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Berg.

18.03 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mistä tämä debatti lähti, liittyi tähän aikatauluun, ja tästä aikataulusta puhuttiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tosi paljon. Syy, minkä takia siitä puhuttiin paljon, ovat juuri nämä puheenvuorot, joissa edellisen lain käsittelyaikataulua ja myös toimeenpanoaikataulua kritisoitiin.

On nostettu paljon puheenvuoroja siitä, että hyvinvointialueilla ei ole ollut tarpeeksi aikaa valmistautua tähän. No, jos tämä lakiesitys nyt sitten tuotaisiin syksyllä tänne eduskuntaan, silloin sekä eduskuntakäsittelylle että toimeenpanolle ei jäisi kuin muutama kuukausi. Nyt toimeenpanolle jää kuitenkin seitsemän kuukautta. Tämä on aika oleellinen juttu, ja sen takia todellakin toivomme, että sen vastauksen mukaisesti, mikä ministeriön edustajilta saatiin, lakiesitys tuodaan mahdollisimman aikaisin ensi vuoden alussa, jotta sille toimeenpanolle jäisi edes sen verran aikaa kuin mitä tämän lain toimeenpanolle olisi jäänyt, kun se olisi astunut voimaan 1.10.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Räsänen, Joonna.

18.04 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos puututaan nyt kahteen keskeiseen argumenttiin, joilla hallitus nyt sitten perustelee tämän lainsäädännön lykkäämistä.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Ensinnäkin todella tämä toimeenpano: Yksimielisesti vielä maaliskuussa oltiin sitä mieltä, että tämä lainsäädäntö on oikein hyvä — hyvinvointialueilla oli reilusti aikaa, yhdeksän kuukautta, tämä toimeenpanna. No nyt kun sitten ensi vuonna te tuotte tämän uuden lainsäädännön, joskus siellä maaliskuun loppupuolella, niin itse asiassa, kun se on siten aikanaan hyväksytty tässä isossa salissa, tosiasiallisesti tälle teidän lainmuutoksen toimeenpanolle jää siis vähemmän aikaa kuin sille toimeenpanolle, jota te olette nyt kritisoineet. Nyt pyytäisin, että ministeri tätä vähän selventää.

Ja toisekseen tämä tarkkarajaisuus: Osaako ministeri sanoa, onko jossain todella sitten sellainen hyvinvointialue, joka ajattelee, että näitä vammaispalvelulain mukaisia palveluita tarjottaisiin aivan kaikille? Onko siis tällainen taho löytynyt? Minä en ainakaan ole kuullut, mutta onko ministeri kuullut?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Nurminen.

18.05 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä se keskeisin kysymys tässä on se, että tätä vammaispalvelulakia on odotettu niin pitkään, ja nyt reilun viikon päästä olisivat päässeet viimein tämän lain piiriin monet ihmiset, erityisesti autismikirjon perheet, nepsy-perheet, jotka ovat olleet väliinputoajia — ja heitä ei ole tunnistettu — vuosikymmeniä. Tästä johtuu, että nyt kun hallitus siirtää tämän tulevaisuuteen, niin itse koen niin, että minulla ei ole mitään takuita siitä, että tämä hallitus tulee tuomaan mitään hyvää vammaispalvelulakia enää tulevaisuudessa. Perustelen tätä sillä, että ensinnäkään, kun teiltä kysytään, koska tämä esitys tuodaan, ei tiedetä, onko se kevättä vai syksyä, eikä ole mitään hajua, mihinkä suuntaan tätä lähdetään nyt tekemään ja mitä se käytännössä tarkoittaa. Ja varsinkaan, kun nyt leikataan ja kaikki nämä teidän budjetinnekkin esitykset ovat kohdistuneet pienituloisiin ja kaikista heikompiin, en pysty luottamaan siihen, että tällä esityksellänne oikeasti parannetaan näiden ihmisten palveluita tulevaisuudessa. Sen takia tässä on kyse paljon isommasta asiasta kuin leikkauksesta. Mutta toivon, että tuotte hyvän esityksen joskus tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Lindén.

18.06 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska esittelin tämän lain täällä täysistunnossa 4. päivä lokakuuta ja se oli valtioneuvoston yleisistunnossa 22. päivä syyskuuta, meillä oli eduskunnassa viisi kuukautta aikaa käsitellä sitä — tammikuuhun oli tänä vuonna myös aivan kunnollinen, täysi työkuukausi täällä, niin kuin tiedetään, että yleensä eduskuntakauden viimeisenä vuonna on. Viisi kuukautta meni tähän. No nyt jos se annetaan 13. viikolla eli siellä maaliskuun puolivälissä, niin meillä on se korkeintaan alkusyksyllä täällä päätöskäsittelyssä. Silloin jää paljon vähemmän aikaa sen voimaantuloon kuin mitä oli tällä lailla, jolla oli seitsemän kuukautta aikaa voimaantuloon, ja silti täällä on sanottu, että hyvinvointialueet eivät ole tässä ajassa voineet tietää, miten tätä sovelletaan.

Kyllä on pelkkää veruketta tämä puhe siitä, että tämä laki olisi epämääräinen. Tämä oli erittäin huolellisesti valmisteltu, ministeriössä 200 asiantuntijalausuntoa siinä lain valmisteluvaiheessa. Tässä on kyse puhtaasta säästöstä, niin kuin hallitusohjelman vaakasivulla, jossa on nämä säästöt kirjoitettu, on mainittu.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Koulumies.

18.08 **Terhi Koulumies kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä nostettiin esiin se, tietääkö kukaan, miten eri hyvinvointialueilla on tarkoitus alkaa soveltaa tätä. Se on juuri aika hyvä kysymys, nimittäin on tärkeää varmistaa huolellisella lainvalmistelulla se, että eri puolilla maata on tosiaan samanlaiset käytännöt. Se on kansalaisten yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan kannalta ihan olennaista, että joka puolella maata on samanlaiset mahdollisuudet saada näitä vammaispalveluita.

Mitä tulee näihin lapsia ja nuoria koskeviin pykäliin, minun mielestäni on tavallaan tosi arvostettavaa, että oppositio on jaksanut valmistella yötä myöten, kolmeen asti yöllä, niitä pykäliä. Se osoittaa oikeata halua panostaa tähän asiaan. Olen kuitenkin sitä mieltä, että meidän täytyy pitää huolta lainvalmistelun laadusta tällä vaalikaudella ja antaa tämä laki edelleen valmisteltavaksi ministeriön virkamiehille, koska sehän on se alkuperäinen syy, miksi me ollaan nyt tässä tilanteessa. Koko soppa syntyi siitä, että meille tuli eduskuntaan lakiesitys ministeriöstä ja sitten valiokunta otti itse kynät esiin ja ryhtyi parantelemaan sitä ja siitä tuli vain sutta ja sekundaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kemp-
pi.

18.09 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Juuso, voitteko te taata, että yksikään lapsi ei tipu vammaispalveluiden ulkopuolelle, niin kuin eduskunta on yhdessä tarkoittanut, kahden viikon päästä? Nimittäin sosiaali- ja terveysministeriö täällä kuulemisessa kuitenkin sanoi siitä, että kaikilta osin kohderyhmä ei ole sama tämän Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen osalta. Eli te pyritte turvaamaan lasten, erityisesti autismi- ja neurokirjoon kuuluvien lasten, palvelut kahden viikon päästä Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen korottamisella, niin kuin te olette sanonut hallituksen ohjelmalla, mutta mitään takeita sen tuomisesta valiokuntaan ei vielä ole, ja aikaa on alle kaksi viikkoa.

Ajattelen, että erityisesti näiden haavoittuvassa asemassa olevien lasten palvelut tulee turvata, ja siihen tämä laki on oivallinen työkalu. Ette vielä vastannut myöskään siihen, oletteko tutustunut tähän tuomaamme lakipakettiin erityisesti lasten lakien osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, nämä pyydetty, elikkä edustajat Kiuru, Krista, Forsgrén ja Ojala-Niemelä. Sen jälkeen on sitten vielä ministerin puheenvuoro. Sitten mennään puhelistaan. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.10 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lainaan perustuslaki-valiokunnan Tuomas Ojaselta saamaa lausuntoa, joka muuten vastaa hyvin tähän keskusteluun. Hän ensinnäkin toteaa, että ”lain voimaantulon siirtämistä on ainakin hallituksen esityksestä ilmenevillä perusteilla pidettävä ongelmallisena perustuslain sekä vammais-
pimuksen kannalta”. Ja muutama esimerkki teille, miksi:

Tässä hallituspuolueet ovat hyvin siteeranneet tätä hallituksen linjaa, jossa vedotaan vaikutusarvioinnin puutteisiin, että sillä perusteella pitäisi siirtää. Mitä Ojanen sanoo? Ojanen sanookin: ”Perustelu on ensinnäkin poikkeuksellinen sikäli, että tuskin koskaan aikaisem-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

min eduskunnan jo hyväksymän ja tasavallan presidentin vahvistaman lain voimaantulon siirtämistä on perusteltu vaikutusarviointien tarpeella. Sitä vastoin on tavanomaista, että varsinkin kokonaisuudistusta koskevien lakien vaikutuksia seurataan tarkoin lain voimaantulon jälkeen.” Ja tässähän on esitetty ministeriön puolelta, että olisi laitettu voimaan, seurattu ja sitten muutettu. Ojanen jatkaa, että jos olisi haluttu muuttaa, niin olisi avattu vain ne pykälät, joita haluttaisiin muuttaa, ja loput olisi laitettu voimaan. Eli olisi lykätty vain niitä. Mutta taitaa ollakin taustalla se, niin kuin Ojanen itse epäilee, että esityksen mukaan [Puhemies koputtaa] ehdotettu voimaantulon lykkääminen liittyykin rahoitusperiaatteen toteutumisen tarkastamiseen, [Puhemies koputtaa] 36 miljoonan hallitusohjelmäsäästöön, liitteen mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Forsgrén.

18.12 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tälle salille ja erityisesti hallituksen edustajille sekä ministerillekin tiedoksi, että nämä opposition esittämät lakiesityksethän on jo käsitelty viime kaudella perustuslakivaliokunnassa ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Mehän emme esittäneet mitään uutta; me esitimme lakikokonaisuuksia, jos ne olisivat tulleet voimaan, tulemaan voimaan tähän vanhaan lakiin. Eli ajatus siitä, että se olisi ollut huonoa hallintoa taikka huonoa valmistelua, ei pidä paikkaansa. Nämä lakiesitykset on tosiaan käsitelty ja hyväksytty viime kaudella. Ja teidän omassa hallituksen esityksessänne sanotaan tekstissä, että te olisitte voineet myös päättää niin, että ekaksi laki tulee voimaan ja sen jälkeen korjataan. Mutta nyt tulee puheenvuoroista sellainen kuva, että teidän oli pakko. Pakkoa ei ollut, se oli teidän valintanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Ojala-Niemelä, sen jälkeen ministerille kaksi minuuttia, ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Ojala-Niemelä.

18.13 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ministeri on nyt heikoilla jäillä tämän lain siirtämisen argumentoinnin osalta. Poikkeuksellisen huolellisesti käsiteltiin tämä laki viime keväänä. Se kävi jopa kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa, mikä ei ole kovin tavanomaista, mutta otettiin B-lausunnonle, jotta tästä laista tulee hyvä. Perustuslakivaliokunta lähti siitä ikärajan poistosta, eli se meni ponneen taakse. Se oli edellytys sille, että se voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestelystsä.

Nyt tässä teidän hallituksen esityksessä lukee, miten te tulette tätä lakia muuttamaan, eli laitate tämän uudelleen valmisteltavaksi ja hallituksen esityksen mukaan ikäraja tavalla tai toisella palautetaan. Eli kun on kerran todettu perustuslain vastainen asia, niin te olette hakkaamassa päätä seinään ja tuomassa tämän uudelleen käsiteltäväksi. Tämä ei ole millään lailla kestävää menettelyä, enkä puhuisi kyllä siitä hyvästä lainsäädännöstä. Se ei kestä kriittistä tarkastelua myöskään siltä osin, mitä viime päivinä on täällä eduskunnassa tapahtunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja sitten ministeri, jos haluaa käyttää, niin kaksi minuuttia.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

18.14 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, hallitus on valinnut, että lykätään tämän lain voimaantuloa, jotta voidaan selkeyttää sen soveltamisalaa, johtuen ennen kaikkea siitä ikääntymisrajauksen poistosta, mutta sitä ikääntymisrajausta ei tulla esittämään uudestaan, koska perustuslakivaliokunta on sen jo torpannut. Se on itsestäänselvää, koska jos me esitettäisiin sitä uudestaan, niin perustuslakivaliokunta torppaisi sen taas. [Krista Kiuru: Virkakunta on eri mieltä!] Eli tässä katsotaan nytten tätä soveltamisalaa. [Välihuutoja] — Saanko puhua rauhassa?

Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän neuropsykiatristen lasten asiaan, ymmärrän kyllä tämän ongelman. Autismin kirjon häiriöt, neuropsykiatriset häiriöt, ovat kasvaneet aivan järkyttävällä tavalla viime aikoina, ja on paljon apua ja tukea tarvitsevia lapsia. Juuri sen vuoksi hallitus on päättänyt, että me annamme väliaikaisesti kertamääräyksenä 20 miljoonaa, jopa 25 miljoonaa, euroa, koska tämä venyy nyt vähän enemmän kuin mitä alun perin oli tarkoitettu. [Hilkka Kempin välihuuto] Tämä rahoitus menee suoraan Kansaneläkelaitokselle, jotta he voivat käyttää sen siihen harkinnanvaraiseen tukeen. Eli tämä ei tule eduskunnan käsittelyyn, vaan se raha menee suoraan Kansaneläkelaitokselle. [Hilkka Kemppi: Ei se ole vain lapsille!] — Se tulee tietysti Kansaneläkelaitokselle. Useimmat niistä, jotka hakevat neurokirjon ongelmiin apua, ovat tietysti nuoria, mutta toki siellä on varmaan vanhempiakin ihmisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan. — Ja edustaja Forsgrén.

18.16 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Ehdotettu uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että vammaispalvelut järjestettäisiin vuoden 2025 alkuun asti vanhentuneen ja osittain puutteellisen lainsäädännön perusteella. Voimassa olevaa vammaispalvelulakia koskeva lainsäädäntö ei nimittäin täysin vastaa perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea on ratkaisussaan ”S. K. vastaan Suomi” katsonut nykyisten vammaispalvelulain henkilökohtaista apua koskevan sääntelyn rikkovan YK:n vammaisyleissopimuksen 19 artiklaa sekä 5 artiklaa.

Hallitus esittää siis käytännössä lykättäväksi sääntelyä, jolla puretaan todella ihmisoikeusloukkaus. On totta, että perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, ettei tämä kuitenkaan muodosta ehdotonta valtiosääntöoikeudellista estettä hallituksen esityksen hyväksymiselle. Yllätyin ratkaisusta. Tästä perustuslakivaliokunnan kannasta huolimatta katson kuitenkin, että valtion tulisi aina ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, joilla se lopettaa viipymättä ihmisoikeussopimusten valvontaelinten toteamat ihmisoikeusloukkaukset. Katson, että hallituksen esityksessä esitellyt perustelut eli uuden vammaispalvelulain soveltamissäännöksen uudelleenarviointi ja lain vaikutusarvioiden puutteellisuus eivät ole sellaisia, joilla voidaan oikeuttaa valtion jatkamaan ihmisoikeusloukkausta.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeuksia turvaavan lainsäädännön voimaantuloa ei pidä lykätä. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi, että heillä olisi tarkoitus millään tavalla muuttaa lapsiin liittyviä kokonaisuuksia jatkovalmistelussa. Siitä huolimatta myös näiden tärkeiden uudistusten voimaantuloa siirrettäisiin eteenpäin. Hallituksen esityksessä jää hyvin vähälle huomiolle se, että nykyinen lainsäädäntö ei turvaa kaikilta osin perustuslain, YK:n vammaissopimuksen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen takaamia lasten oikeuksia. Lapsiasiavaltuutetun lausunnosta käy ilmi, että YK:n lapsen oikeuksien komitea on

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tuoreessa Suomen valtiolle antamassaan loppupäätelmässä suositellut useita toimenpiteitä, joilla vahvistetaan muun muassa vammaisten lasten oikeutta yleisopetukseen, kuulluksi tulemiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen sekä vähennetään sijoittamista laitoksiin.

Uuden vammaispalvelulain säännökset vahvistaisivat osaltaan vammaisten lasten oikeuksia, ja samaan aikaan näiden suositusten mukaisesti ne tulisivat voimaan. Uuden vammaispalvelulain voimaantulon lykkääminen merkitsee siten lapsen oikeuksia toteuttavan sääntelyn voimaantulon lykkäämistä ilman, että tälle on esitetty hallituksen esityksessä kunnollisia perusteita.

Perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan aikaisemmin. Valiokunnassa kuultiin asiasta sosiaali- ja terveysministeriötä, jonka mukaan vammaispalvelua koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus on kokonaisuus, josta ei ole tarkoituksenmukaista erottaa osaa säännöksiä tulevaisuuteen ennen uuden lain soveltamisalan säätämistä. Ministeriön näkemyksen mukaan laista ei ole siten mahdollista ottaa miltään osin sääntelyä irti. Ministeriön vastineessa esitetty ei vastaa kaikilta osin sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemystä. Valiokunnan saaman asiantuntijaselvityksen perusteella monet sellaiset nykyisin voimassa olevaan vammaispalvelulakiin sisältyvät vammaisten lasten ja nuorten asemaa turvaavat säännökset, joita sisältyy uuteen vammaispalvelulakiin, olisi ollut mahdollista saattaa voimaan uuden vammaispalvelulain alkuperäisessä aikataulussa. Oppositio valvoi valiokunnan käsittelyn aikana ja teki töitä, jotta voisi tuoda valiokunnan ratkaisun tähän kysymykseen. Valitettavasti hallitus sitä ei ottanut. Esimerkiksi uuden vammaispalvelulain 18—21 §:t voitaisiin saattaa lapsen oikeuksien turvaamiseksi voimaan välittömästi, vaikka uudesta vammaispalvelulaista muun osan voimaantuloa lykättäisiinkin. Valitettavasti hallitus ei tosiaan tähän tarttunut. Onneksi eduskunnalla on vielä mahdollisuus korjata tämä tilanne. Tulen äänestystään salissa valiokunnassa kannatetusta lausumaehdotuksesta, josta on täällä jo aiemmin kuultu.

Arvoisa puhemies! En ole hallituksen kanssa kaikesta eri mieltä. Viime hallituksen valmisteleva vammaispalvelulaki ei ole täydellinen. Siinä on myös puutteita, joita monet eri alojen asiantuntijat ja osa vammaisjärjestöistä ovat nostaneet esille. Viime kaudella lain käsittelyn aikana perustuslakivaliokunta kiinnitti nyt lykättävään lainsäädäntökokonaisuuteen huomiota lausunnossaan, että ehdotettu sääntely on siinä määrin epämääräistä, etteivät palvelujen sisältö, niiden saamisedellytykset ja palveluihin oikeutettujen piiri käy yksiselitteisesti ilmi laista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki perustuslakivaliokunnan lausuntojen perusteella useita täsmennyksiä ja täydennyksiä pyrkiessään kirjoittaa lain subjektiiviset oikeudet siten, että laki tosiasiallisesti turvaisi kaikille vammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa vammaispalvelut.

Oikeusasiamies kiinnitti huomiota siihen, ettei nyt lykättävässä vammaispalvelulaissa ole selkeästi säännelty lain soveltamisalaa, henkilöpiiriä, palvelujen saamisen edellytyksiä eikä lain suhdetta muuhun lainsäädäntöön. Eräät vammaisjärjestöt kiinnittivät huomiota siihen, että lakiin ei ole kirjattu riittävän tarkasti sellaisia palveluita, jotka ovat tärkeitä esimerkiksi liikunta- ja aistivammaisille. Pidän näiden asiantuntijakuulemisessa esiin tulleiden huomioiden pohjalta erittäin tärkeänä, että näihin ongelmiin hallitus vastaa seuraavassa vaiheessa. Vammaispalvelulain muutostarpeista huolimatta katson, että hallituksen esityksessä ei ole esitetty vakuuttavia perusteluita sille, ettei uutta vammaispalvelulakia voisi kehittää sen ollessa voimassa, erityisesti kun ottaa huomioon sen, että uusi vammaispalve-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

lulaki parantaa vammaisten henkilöiden perustuslaissa turvattujen sosiaalisten oikeuksien toteutumista nykytilaan verrattuna ja poistaa ihmisoikeusrikkomuksen tilan.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan koko uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykytilaan verrattuna saa olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa. Voimaantulon siirtämisen tavoitteena hallituksen esityksessä mainitaan mahdollisuus rahoittaa hyvinvointialueiden uudistus. Herää huoli hallituksen motiiveista. He eivät lakiesityksessä juurikaan nosta esille, miltä osin ovat muuttamassa lakia tältä osin. Nouseekin kysymys, onko kaiken takana tavoite säästää rahaa vammaisten ihmisten palveluista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ole!] Tämä ei olisi tietenkään hyväksyttävää.

Kaikista puheessani nostamistani syistä en kannata hallituksen esitystä ja jätin vastalauseen valiokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

18.23 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Hallitus nyt runnoo tämän vammaispalvelun siirron sellaisenaan läpi, jopa lasten oikeuksista piittaamatta. Kuten ollaan monta kertaa kuultu, perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan oli välttämätöntä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan vammaispalvelulain aikaisemmin kaavailtuna voimaantuloajankohtana. Lapsen elämässä yli vuoden lykkäys tarvittavaan tukeen ja palveluun voi jättää pysyvän jäljen kehitykseen ja koko loppuelämän hyvinvointiin. En koe, että olisimme saaneet hallitukselta kunnollisia perusteita sille, miksi edes lapsia koskevat säännökset eivät olisi voineet tulla voimaan aiemmin.

Eikä tämä viivästys koske vain lapsia, vaan lukuisia toimintakyvyn rajoitteista kärsiviä ihmisiä ja heidän läheisiään, jotka odottivat jo hyväksytyn, aivan välttämättömiä palveluita turvaavan lain voimaantuloa. Hallitus päätti kuitenkin vetää sen ensi töikseen pois ja jatkaa ainakin vielä yli vuoden ajan lainsäädännöllä, joka on osin perustuslain ja YK:n vammaisoppimuksen vastainen. Ja miksi? No, ilmeisesti 36 miljoonan euron vuosittaisen säästön takia — siis säästöjen, jotka halutaan yhden Suomen syrjityimmän ihmisryhmän kustannuksella tehdä. Ja tähän muuten on säästö, jolla saadaan katettua vain noin puolet niistä rikkaille suunnatuista veronalennuksista, joita saadaan sillä solidaarisuusveron alarajan nostolla, mitä täällä puolusteltiin. Kyllä tämä sotii aika pahasti ainakin omaa oikeudentajuani vastaan.

Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä vammaispalvelulain lykkääminen on aika julma oikeistolainen arvovalinta, joka vaikeuttaa merkittäväällä tavalla jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien vammaisten ja heidän läheistensä elämää. Lain lykkääminen tarkoittaa sitä, että vammaisille ihmisille kuuluvia palveluita joko viivästyy tai jopa estyy kokonaan. Monessa perheessä eletään jo nyt jaksamisen äärirajoilla. Pahimmillaan hallituksen muutkin leikkaukset vielä kasaantuvat näille samoille perheille. Niin kauan, kun uusi laki ei ole voimassa, emme voi olla varmoja sen voimaantulostakaan. Niin kauan siis ihan oikeat ihmiset perheineen joutuvat elämään epätietoisuudessa ja vailla tarvitsemiaan palveluita.

Arvoisa puhemies! Vastanotimme eilen adressin vammaisaktiiveilta. Siinä oli tuhansia allekirjoituksia. He pyysivät meiltä yhtä asiaa: puolustakaa vammaisten ihmisten ihmisoikeuksia. No, ainakin vasemmistoliitto puolustaa niitä edelleen täällä salissa ja sen ulkopuolella, mutta onko se tämän oikeistohallituksen linja? Olisimme voineet valita toisinkin. Ensi viikolla voimaan tulevan lain toteutumista olisi voinut seurata ja muutostarpeita arvi-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

oida samalla, kun laki olisi viimein saatettu vastaamaan YK:n vammaisten henkilöiden ihmisoikeussopimuksia, ja vielä nyt tämänkin aika pitkän keskustelun jälkeen minulle on kyllä epäselvää, miksi näin ei tehty. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.27 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Uuden vammaispalvelulain voimaantuloa halutaan siirtää vain reilu puoli vuotta sen jälkeen, kun nykyiset hallituspuolueet ovat olleet lakia yhteisesti hyväksymässä. Monet vammaiset ja heidän perheensä — siis he, keitä laki kaikkein eniten koskettaa — ovat ehtineet jo valmistautua uuden lain tulemiseen ja sen mukanaan tuomiin muutoksiin. Heille vammaispalvelulain siirtoa koskeva esitys aiheuttaa epävarmuutta. Erityisesti lain siirrolla on vaikutusta vammaisiin, jotka eivät nyt pitkän odotuksen jälkeen pääse vammaispalveluiden piiriin, sekä lapsiin ja nuoriin.

Lain arviointi olisi voitu tehdä lain voimaantulon jälkeen, kun tietoa lain vaikutuksista on todellisuudessa saatavilla. Myös eduskunta edellytti uutta vammaispalvelulakia hyväksyttäessä lausumilla, että lainsäädännön vaikutuksia seurataan ja tarvittaessa lakia korjataan. Hallitus on nyt heittämässä romukoppaan paitsi koko eduskunnan tahdon myös siinä samalla ennen vaaleja annetun tahtonsa. Hallituspuolueet myös viis veisaavat perustuslakivaliokunnan lausunnosta, jossa katsotaan, että perustuslakiin kytkeytyvät syyt olisivat puoltaneet vammaispalvelulain voimaantuloa alkuperäisen aikataulun mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan lausunnon olisi toivonut tuovan myös tässä kohdassa järkeä hallituspuolueisiin. Lausunnossa vedottiin, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan olisi ollut välttämätöntä selvittää, olisiko lasten kohdalla sääntely voinut tulla voimaan alkuperäisen aikataulun mukaisesti tai ehdotettua olennaisesti aikaisempana ajankohtana. Tällaista selvitystä ei kuitenkaan useista pyynnöistä huolimatta valiokunnalle saatu. Saatu selitys oli lähinnä viittaaminen kokonaisuuteen, ettei lapsia ja nuoria voi lakiesityksestä erottaa. Emme pidä tätä selvitystä riittävänä, vaan olisimme toivoneet riittävästi aikaa asian selvittämiseen. Keskusteluun annettiin kuitenkin vain päivä aikaa, ja sosiaali- ja terveysministerin välttämätön lisävastine saatiin vasta keskustelun jälkeen. Vastineesta ei sen saamisen jälkeen sallittu enää puheenvuoroja, eikä sitä avattu edes pyydettyä. Jouduimme täten tekemään opposition voimin lähes koko tiistain ja keskiviikon välisen yön tätä tarvittavaa selvitystä omin voimin. Selvityksessä kävi ilmi, kuten arvelimme, että vastoin ministeriön näkemystä lasten pykälät olisi voitu erottaa ja jättää voimaan, mikäli tahtoa tähän olisi löytynyt, ja tähän olisi ollut aikaa noin kuukauden verran ministeriössä. Meillä oli myös tarvittavat pykälät esittää keskiviikon kokouksessa, mutta kaikki hallituspuolueiden jäsenet eivät niitä edes lukeneet.

Arvoisa puhemies! Vaikka hallitus aikoo perustaa lapsia ja nuoria koskeva määräaikaisten ohjelman paikkaamaan lain voimaantulon siirron aiheuttamia vaikutuksia kuntoutuksella, se ei kuitenkaan tule riittämään, vaikka sinällään ohjelman perustaminen hyvä onkin. Yksi kohdennettu ohjelma ei myöskään tuo apua muille vammaisille ihmisille, joiden elämään vammaispalvelulain siirto vaikuttaa oleellisesti. Erityisesti vammaisille lapsille ja heidän perheilleen yli vuoden siirtymä on todella pitkä ja merkitsee varsinkin lapsen elämässä merkittävää aikaa. Lasten ja nuorten pitäminen mukana voimaantulon siirrosta jättää perustellun syyn myös epäillä, että hallitus suunnittelee heidänkin oikeuksiinsa jatkossa heikennyksiä.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Me emme tosiaan vielä tiedä hallituksen tulevista muutoksista, koska niitä ei ole kovin tarkasti avattu sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä olleessa lakiesityksessä. On kuitenkin arveltu, että esimerkiksi ikääntymisrajaus olisi tulossa takaisin lakiin. Onneksi ministeri juuri vastasi, että näin ei tule tapahtumaan, vaikka se poistettiin juuri perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta. En tiedä, missä hallituspuolueiden huomio on tämän käsittelyn aikana ollut, mutta toivottavasti tässä tulee käymään niin kuin ministeri äsken sanoi, että ikääntymisrajausta ei oltaisi tuomassa lakiin. Hallituksen todennäköinen motiivi vaikuttaakin olevan säästöjen hakeminen vammaisten oikeuksien kustannuksella. Talouden tasapainottamista tarvitaan, mutta se on tehtävä oikeudenmukaisesti. Hallituksen olisi syytä ottaa huomioon myös leikkausten inhimilliset seuraukset ja edes yrittää arvioida sitä, miltä yhteiskuntamme tulee näyttämään vuosikymmenten kuluttua, jos tasapainotusta ei tehdä oikeudenmukaisesti kaikki yhteiskuntamme osa-alueet huomioiden.

Arvoisa puhemies! Hallitus jatkaa myös perustuslain ja YK:n vammaissopimuksen vastaista tilaa, vaikka Suomi on jo saanut kansainvälisiä sopimuksia valvovilta elimiltä huomautuksia vanhentuneen lainsäädännön sisältämistä ongelmista. Tämä sopii kyllä valitettavasti yhteen hallituksen muun tämän tähänastisen toimintatavan kanssa — lyhyet lausuntoajat merkittävästi ihmisten elämään vaikuttavissa lainsäädäntöuudistuksissa, yhteisvaikutusten arvioinnin puute ja keskeneräiseksi jäävät käsittelyt eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

18.33 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on siis ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Oppositiolta on tullut esityksestä täyslaidallinen kritiikkiä, joka on perustunut hyvin pitkälti siihen narratiiviin, että hallitus tässä leikkaa vammaisilta säästötoimenä ja haluaa jättää heidät heitteille. Poliittinen jargoni leikkaamisesta toistuu opposition puheissa. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa. Päinvastoin, hallitus varaa nykytilanteeseen verrattuna enemmän rahoitusta. Kysynkin: mikä on sellainen leikkaustoimi, joka lisää rahoitusta?

Tässä ei haluta ketään jättää heitteille, eikä tämän lain lykkääminen sitä tule aiheuttamaan, vaan lain voimaantuloon asti palvelut hoidetaan ihan kuten tähänkin asti. Eivät vammaiset ole ennen tätä lakia heitteillä olleet tässä maassa. Tämä on aivan uskomatonta pelottelua ja vääristelyä. Mikä on opposition agendana, kun pelotellaan kansalaisia tällä tavoin?

Arvoisa rouva puhemies! Tosiasia on kuitenkin se, että vammaispalvelulakiin tehtiin viime kaudella eduskuntakäsittelyssä sellaisia muutoksia, joiden vaikutuksia ei oltu riittävästi arvioitu. Käytännössä laki lisäisi velvoitteita ilman, että niille olisi osoitettu tarpeeksi rahoitusta. Tämähän johtaisi vain siihen, että vammaisille tarjottujen palveluiden laatu kärsisi. Selkokielellä: vammaispalvelulaki vaatii lisää valmistelu-aikaa. Vanha sanonta ”hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” pätee tähänkin. Mistään muusta ei tässä ole kyse. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Merinen.

18.35 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen kuullut usein hallituspuolueiden suulla, että kyse on vain siirrosta. Mutta tämä siirto on 470 päivää tästä hetkestä.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Arvoisa puhemies! Nykyisen diagnoosiin perustuvan lainsäädännön väliinputoajia ovat erityisesti ihmiset, joilla on erilaisia neuropsykiatrisia haasteita, joita kutsutaan nepsy-lyhennyksellä. Näihin kuuluvat ADHD, ADD, autismin kirjo ja Touretten oireyhtymä. Uusi vammaispalvelulaki myös laajentaa lapsille ja heidän perheilleen saatavissa olevia palveluita. Nämä perheet joutuvat odottamaan siis erityisesti, ja heidän avunsaantinsa viivästyy 470 päivää.

Yksi seuraajani lähetti yhden tällaisen perheen arjesta kertomuksen, minkälaista se on, ja lähetän tässä sydämelliset terveiseni tälle perheelle:

”Nelivuotias lapseni on autismikirjolainen. Päivämme alkavat kello seitsemän. Herättemme lapsemme. Autistinen lapsemme ei koskaan haluaisi nousta. Maanitellaan, halietaan, pusutellaan, sanotaan vähän tiukemmin. Lopulta nostamme hänet väkisin sängystä, ja hän huutaa kurkku suorana: ’En halua päiväkotiin! En halua pissalle! En halua pukea!’ Jokainen siirtymä aamulla todellakin on siirtymä, vaihe. Yksi vaihe ei ole ’puen vaatteet’, vaan yksi vaihe on ’pue ensimmäinen sukka’. ’En halua pukea sukkaa. Tuntuu inhottavalta. Kynsi on jumissa. Saumat tuntuu. Sukka on kierossa. En osaa, äiti, voitko auttaa?’ ’Minä autan, me harjoitellaan yhdessä. Sinä opit kyllä, kun harjoitellaan.’ ’En opi, pue sinä minut.’ Tätä jatkuu. Jokainen vaatekappale, hammaspesu. ’En uskalla mennä vessaan itse, palohälyttimen vihreä valo näkyy.’ Lapsellani on trauma palohälyttimen kovasta äänestä. Tätä pelkoa on työstetty nyt vuosi. Mutta palohälyttimen valo on teipattu piiloon, ja sekään ei auta. Vessan ikkunasta tuleva luonnonvalo pelottaa, ikkuna on peitetty. No, sitten saadaan vanhemman läsnäolon avulla vessakäynti suoritettua. ’En osaa, en pysty, en halua pukea ulkovaatteita.’ Me puetaan yhdessä, välillä väkisin.

Vihdoin päästään ulos ulko-ovesta, ajetaan päiväkotiin, lapsi sylissä sisään päiväkodin ovista. Lapsi tarkistaa jo parkkipaikalla, kenenkä työntekijän auto on paikalla. Eteisessä autistinen lapseni tarkastaa, kenenkä työntekijän kengät ovat kenkätelineessä. Siitä riippuen päivä jatkuu: raahaanko hänet väkisin, rimpuillen, käsien pesulle, ja nyyhkyttääkö hän vähän vai paljon. Katsotaan päiväkodin kuvakitaulusta päivän ohjelma. Siirrytään ruokailustan luokse, katsotaan päivän ruuat. Ennakoidaan, selitetään. Sitten koittaa vanhemman lähdön hetki. Lapsi roikkuu ja kiljuu. Äidin ja isän sydän murtuu joka kerta. Lähdettävä on, pakko on mennä. Kello on tässä vaiheessa 7.50. Vanhempana tuntuu, että päivän energiapankista on suurin osa käytetty. Sitten pitäisi jaksaa töihin tai opintojen pariin.

Iltapäivä koittaa, lasten hakeminen päiväkodista. Sama kaava kuin aamulla, toiseen suuntaan. Siirtymisen vaikeus. Iltapäivisin minua helpottaa jälleennäkemisen riemu, se vähän helpottaa. Kotiin saavutaan, alkaa ruokailutouhut. Ennen sitä siirtymä autosta kotiin, usein taistelun kautta. Ruokailussa kaikki ruoat erilleen, koska suutuntuma inhottaa, jos koostumukset ovat yhtään sekaisin. Ilta menee hyvin, saa vähän levätä kotona, tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Iltatoimet, sinkoilua ympäri talon. Nukahtaa äidin tai isän kainaloon, siinä on nukkunut koko elämänsä. Välillä öisin varmistaa, että ’eihän ole aamu, en halua päiväkotiin’. ’Ei, nyt nukutaan vielä.’ Onneksi kahden päivän päästä on viikonloppu. Lapsen nepsy-haasteilla on paljon vaikutuksia meihin vanhempiin.

Parisuhteelle ei ole aikaa. Lasta ei voi laittaa hoitoon kuin harvoille ja valituille. Koska lapsi on niin herkkä muutoksille, sopeutuminen vie hurjasti aikaa. Vanhempina emme kestä lapsemme tuskaa, jos liian vieras ihminen hoitaa. Päivän päätteeksi paukut on lahjakkaasti käytetty, joten usein tekee mieli maata paikoillaan ja tuijottaa seinää. Ja kun nukkuu, lapsen kanssa, kaipaisi edes hetken tilaa illalla, kun kukaan ei ole iholla. Valitettavasti

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tämä tarkoittaa sitä, että kumppanin fyysinen läsnäolo ei enää tässä vaiheessa kiinnosta.” Tähän loppuu tämän ihmisen kuvaus.

Arvoisa rouva puhemies! 470 päivää on todella pitkä aika.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

18.41 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä hyväksyttiin eilen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Lakiesityksen mukaan lokakuun 1. päivänä eli kymmenen päivän päästä voimaan tulevan vammaispalvelulain voimaantuloa siirretään eteenpäin reilun vuoden päähän niin, että lait tulisivat voimaan 1. tammikuuta 25.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vammaispalvelulakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta annettua lakia sekä muutamaa muuta lakia tai sen kohtaa. Lakiesitys on osa pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaa. Hallituksen esityksen mukaan voimaantulon siirto mahdollistaisi vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamisen hallitusohjelmassa edellytetyllä tavalla.

Vammaispalvelulaki hyväksyttiin eduskunnassa edellisen vaalikauden loppupuolella yksimielisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisena. Vaikka lakia valmisteltaessa tunnistettiin, että ongelmapaikkoja on, pidettiin lain valmiiksi saattamista kuitenkin niin tärkeänä, että myös kaikki nykyiset hallituspuolueet olivat hyväksymässä sen. Nyt puoli vuotta myöhemmin sosiaali- ja terveysvaliokunta ja eduskunta käsittelevät sen voimaantulon siirtämistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti lakiin jo aikaisemmin lukuisia muutoksia, jotka täsmensivät, tarkensivat ja selkeyttivät säännöksiä. Hallituksen esityksessä on kuvattu näistä eduskunnassa tehdyistä muutoksista erityisesti ikääntymisrajan poistamisen kustannusvaikutusten epävarmuutta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta poisti lakiehdotuksesta siihen sisältyneen ikääntymisrajan perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että ikääntymisraja olisi hallituksen ehdottamalla tavalla muotoiltuna muodostunut ongelmalliseksi vammaissopimuksen kannalta, eikä sille ollut esitetty riittävästi hyväksyttäviä perusteita. Ikääntymisrajan poisto oli edellytyksenä lain säätämiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Keskusta piti tärkeänä, että viime vaalikaudella eduskunnassa yksimielisesti hyväksytty vammaispalvelulaki astuu suunnitellusti voimaan lokakuun 1. päivä. Tämän vuoksi esitimme valiokunnassa lakiehdotuksen hylkäämistä. Vammaispalvelulakia on valmisteltu useiden vaalikausien ajan. On totta, että sen sisältö jakaa vammaisjärjestöjen kenttää ja hyvinvointialueita. Toistan, että näistä riitasoinnuista huolimatta eduskunta piti tärkeänä lain valmistumista ja toimeenpanoa.

Lain voimaantulon siirtäminen eteenpäin heikentää vammaisten ihmisten asemaa ja perusoikeuksia eikä ole inhimillistä vammaisten ihmisten näkökulmasta. Tämä on käynyt ilmi myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa. Keskusta kantaa erityistä huolta autismi- ja neurokirjon lapsista ja nuorista, joilta nyt tullaan epäämään palvelut, jotka heille uuden vammaispalvelulain mukaan kuuluisivat. Siksi säästö, jota hallitus tavoittelee voimaantulon siirtämisellä, voikin olla lyhytnäköinen säästö. Pahimmillaan autismi- ja neurokirjon haasteissa kamppaileva lapsi tai nuori voi tuen puutteessa joutua laitoshoitoon, jonka kustannukset ovat kalliita.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Vammaisilla henkilöillä on oikeus perustuslain mukaisesti yhdenvertaiseen osallistumiseen ja mahdollisimman yhdenvertaiseen elämään. Heidän tulee saada tämän edellyttämät tarpeen mukaiset palvelut. Vammaisten ihmisten palveluiden rajaamista ja yhdenvertaisuuden heikentämistä ei voi perustella kustannusten kasvulla ja niiden hillitsemisen tarpeella.

Vammaispalvelulain arviointia olisi mahdollista tehdä tavanomaiseen tapaan myös lain voimaantulon jälkeen. Mikäli lain voimaan tultua havaitaan lain soveltamiseen liittyviä ongelmia, hallitus voi tuoda eduskuntaan uuden lakiesityksen ja esittää muutoksia säännöksiin.

Arvoisa puhemies! Useat hyvinvointialueet ovat olleet huolissaan palveluiden riittävästä rahoituksesta. Rahoituksen riittämättömyyden ohella lainsäädännön nopeat muutokset ja voimaantulon ennakoiaton siirtyminen erittäin lyhyellä aikataululla vaikeuttavat merkittävästi palveluiden suunnittelua ja järjestämistä hyvinvointialueilla. Haluan kiittää tässä yhteydessä kuitenkin sosiaali- ja terveysvaliokuntaa ja sen hallituspuolueitten edustajia, jotka hyväksyivät nimiinsä keskustan valiokuntaryhmän esittämän lausuman hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta vammaispalveluiden tuottamiseen. Keskusta tulee seuraamaan, miten vammaispalveluiden järjestäminen onnistuu hyvinvointialueilla ja mikä viesti sieltä annetaan: oliko vammaispalvelulain siirtäminen hyvä asia niiden ja asiakkaiden kannalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

18.46 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Koko sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hirveän tärkeänä, että vammaisista pidetään huolta nyt ja tulevaisuudessa. Se on todella näin, ja todella ajattelemme tällä tavalla.

Tämä uusi vammaispalvelulaki vahvistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta. Lailla tosiaan on pyritty ottamaan huomioon erilaiset toimintarajoitteet nykyistä paremmin, ja se onkin hyvin järkevää, että tähän paneudutaan. Ministeri Juuso oli meille kertomassa, että rahoitusta on tulossa myös semmoisiin tapauksiin, mistä vähän epäiltiin, että ei rahoitusta ole, mutta ministeri Juuso ansiokkaasti kertoi, että rahoitusta on kyllä tulossa.

Tämä lain voimaantulo on ihan perusteltavissa, koska laki pitää valmistella ihan kunnolla, että siitä tulee oikeasti hyvä. Haluan vielä muistuttaa, että tätä voimaantulon siirtämistä kannattivat — näissä lakipapereissa on kerrottu niin, että voimaantulon siirtämistä kannattivat — muun muassa lähes kaikki hyvinvointialueet, valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto eli Valvira, Ihmisoikeuskeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Hyvinvointiala HALI ry sekä osa vammaisjärjestöistä, kuten Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto. Minun mielestäni näiden sana on aika painava sana, ja toivon, että tätä asiaa ymmärretään siltä kannalta. — Kiitos. [Vilhelm Junnila: Siinä oli esimerkkejä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.47 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Muistan, kun kevättalvella olin tässä samaisessa istuntosalissa ja sain pitää puheenvuoron tästä historiallisesta vammaispalvelulaista, jonka vuosikymmenten jälkeen yhdessä valiokuntana, yhdessä eduskuntana

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

säädimme. Valiokunnassa niin Laiho kuin Reijonen istuivat itseni kanssa, ja saimme tämän lain vietyä läpi, ja olimme siitä todella iloisia. En olisi voinut siinä hetkessä ajatella, että puoli vuotta myöhemmin olen tässä samaisessa pöntössä puhumassa ja joudun puolustamaan tätä lakia, jota nyt hallituksen toimesta halutaan lykätä pitkälle tulevaisuuteen.

Tätä siirtoa hallitus on perustellut ensinnäkin säästöillä — nyt tämän vuoden osalta se on noin 8 miljoonaa, ensi vuonna vajaat 40 miljoonaa — ja toisaalta on puhuttu, että soveltamisalaa halutaan rajata. Kuitenkaan valiokuntakuulemisessa me emme ole saaneet tietää, millä tavalla tätä aiotaan rajata. Nyt kuitenkin oli tärkeätä, että ministeri saatiin vihdoin tänne eduskuntasaliin paikalle ja hän kuitenkin lupasi, että ikääntymisrajausta ei tule. Eli nyt, kun uuden esityksen saamme, se ei sisällä ikääntymisrajausta, ja tämä on minun mielestäni tärkeä viesti sosiaali- ja terveystoimikunnalle.

Sinällään hallitus on pitänyt kuitenkin esillä tätä toimeenpanoaikaa — sitä, että nyt tämä seitsemän kuukautta on koettu liian lyhyeksi. Mielenkiinnolla odotan, että jos tämän teidän uuden vammaispalvelulakinne pitäisi olla voimassa vuoden ja kolmen kuukauden kuluessa, niin mikä se toimeenpanoaika siinä sitten on ja onko se riittävä. Mutta tulevaisuus sen tulee näyttämään.

Itse tämä vammaispalvelulain siirto ei ole minun mielestäni sujunut kovin hyvän lainsäädäntötyön puitteissa eikä parlamentaaristen pelisääntöjen mukaisesti. Me aloitimme eduskuntatyön vasta noin pari viikkoa sitten. Tulimme tässä kuussa, alkukuusta, töihin ja aloitimme tämän esityksen käsittelyn. Ensinnäkin jo kuulemisissa oli valiokunnassa isoja haasteita, koska kuuleminen haluttiin pitää vain muutamassa kokouksessa ja joutuimme käymään aika kovaa vääntöä, että saimme edes keskeiset vammaisjärjestöt kutsuttua kuultaviksi tähän.

No, tulin tällä viikolla tiistaina eduskuntaan, kun oli käsitelty nämä asiantuntijalausunnat, ja ajattelin, että valiokunnassa nyt käymme sitten käsittelyä ja saamme ministeriön vastineen, mutta siellä Reijonen etunenässä oli vaatimassa, että samana päivänä pitää saada valmistava keskustelu, ja tätä vietiin härän lailla eteenpäin. Meillä oli paljon avoimia kysymyksiä, ei ollenkaan vastauksia. Ja reilu vuorokausi myöhemmin meillä oli jo mietintöluonnos hyväksyttynä ja hallituspuolueen edustajat äänestivät vastalauseen jättöajastakin, että se saatiin mahdollisimman nopeasti. Olisin itse toivonut, että olisin voinut perehtyä tämän lain vaikutuksiin ja tähän siirtoon tarkemmin, saada sen tarvittavan ajan näille asiantuntijakuulemisille ja ministeriön vastauksille, mutta nyt olemme tässä tilanteessa ja prosessi on mennyt näin. Toivon, että tähän kiinnitetään huomiota tulevaisuudessa.

Itse asiantuntijakuulemisessa apulaisoikeusasiamies piti tätä menettelyä huonona. Hän näki, että lain olisi pitänyt tulla voimaan ja sen jälkeen lakia olisi pitänyt arvioida ja tarvittaessa vielä selkeyttää. Vanhusasiainvaltuutettu ei hyväksynyt tätä lain siirtoa. Hän myös näki, että tämä ei ole mikään yleislaki, niin kuin täällä on myös virheellisesti tuotu esille. Lapsiasiainvaltuutettu totesi, että lain siirto ei ole hyväksyttävä. Esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien komitea on antanut juuri tänä kesänä meille huomautuksen ja suosituksen siitä, että meidän pitäisi varmistaa lainsäädännössä osallistava opetus, pitkäaikaisen laitoshoidon estäminen, lasten kuulluksi tuleminen ja yksilöllisen kehityksen tukeminen, mihin tämä nyt hyväksytty vammaispalvelulaki olisi vastannut. Tämä ei hallitukselle käynyt. Kehitysvammaisten Tukiliitto ei pitänyt lain siirtoa hyväksyttävänä ja toi esille, että nykyinen oikeustila on YK:n vammaissopimusten kannalta syrjivä Suomessa, eikä pitänyt siirtoa hyväksyttävänä. Myös Autismiliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja lukuisat, erityisesti lasten oikeus- ja kehitysvammaapuolen, järjestöt toivat esiin saman ongelman.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Jos mietitään meidän valiokunnan työskentelyä, niin me saimme perustuslakivaliokunnasta tästä arvion, ja perustuslakivaliokunta totesi, että meidän valiokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, pitäisi välttämättä selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan vammaispalvelulakia aikaisemmin, nyt ehdotettua aikaisemmin. Ja kuten täällä on tuotu esille, hallituspuolueille tämä jaksotus ei käynyt. Ministeriö puhui tästä kokonaisuudesta, mutta me teimme oppositiona työtä ja kysyimme Suomen huippuasiantuntijoilta ja laajasti osallistimme heitä tähän prosessiin, ja sieltä nyt voimassa olevasta laista olisi ollut irrotettavissa tämä lasten oikeuksien kokonaisuus. Eli se, mikä olisi reilun viikon päästä tullut voimaan, olisi voitu ottaa jo voimaan ja antaa vaikka muuten sitten mennä. Mutta tämä ei käynyt, ja tätä ei myöskään haluttu selvittää. Olisin nyt toivonut, että ministeri olisi ottanut esimerkiksi tämän meidän esityksen selvitykseen ja todennut, että tekee kaikkensa, että nämä lasten oikeuksien pykälät tulisivat aikaisemmin voimaan. Mutta tällaista tahtotilaa ei selvästi löydy, ja se on tietenkin harmillista.

Valiokunnan hallituspuolueiden hyväksymässä mietinnössä kuitenkin todetaan, että ottaen huomioon käsiteltävänä oleva voimaantulo ja tämä käytettävissä oleva rajallinen aika ei ollut mahdollisuuksia selvittää ministeriöltä saatua selvitystä laajemmin lapsia koskevaa sääntelyä. Eli todettiin ajalliseen puutteeseen vedoten, että ei ollut aikaa selvittää näitä lasten oikeuksien pykälä.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi vielä haluan sanoa sen, että kyse on nyt siitä, että me tulemme ainakin katsomaan, että hallitus tuo tämän lain tulevaisuudessa, koska yhtään päivää erityisesti nämä lapset ja nuoret eivät voi olla enää odottamassa tätä [Puhemies: Aika!] lain takaamaa turvaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

18.55 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä on valitettavasti ollut liikkeellä virheellistä tietoa, ja tällä puheenvuorolla haluan oikoa näitä tietoja. Hallitus ei leikkaa vammaispalveluista [Johanna Ojala-Niemelä: Tuuli huulia heiluttaa!] vaan varaa näihin palveluihin enemmän rahaa kuin mitä aiemmin oli varattu. [Ilmari Nurminen: Näytä budjetista!] Lisäksi hallitusohjelmassa on määräaikaisten ohjelman käynnistämisestä syksyllä 2023 kirjaus, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Tähän ohjelmaan käytetään 20 miljoonaa euroa vuodessa, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan.

Suurin osa hyvinvointialueista kannatti vammaispalvelulain voimaantulon siirtoa. Kannatusta siirrolle löytyi myös vammaisjärjestöjen joukosta. Eli kyse ei ole vain siitä, että hallitus haluaa siirtää lain voimaantuloa, vaan alan keskeiset toimijatkin ovat nähneet lain voimaantulon siirtämisen hyödyt.

Hallitusta on kritisoitu siitä, ettei hyvinvointialueilla olisi tarpeeksi aikaa valmistautua uuden lain voimaantuloon. Nyt heillä nimenomaan on aikaa perehtyä ja valmistautua tulevaan ilman huolta siitä, että lakia jouduttaisiin jälkikäteen muokkaamaan useita kertoja, mikä tuntui olevan opposition toive. [Ilmari Nurminen: välillähuuto] Hyvinvointialueilla on näkemykseni mukaan hyvä käsitys siitä, mitä tuleman pitää, ja he pystyvät nyt jatkamaan valmistelutyötä asian tiimoilta. Alkuperäistä vammaispalvelulakia ei olla kirjoittamassa uusiksi, vaan lain soveltamista täytyy tarkentaa, ettei se lähentele yleislakia. Uskon, että jo-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

kaiselle tässä salissa olevalle on tärkeintä, että vammaisten palvelut on turvattu ja että haastavasta taloustilanteesta riippumatta näihin palveluihin riittää rahat.

Oppositio päätti eilen aloittaa mediasirkuksen tästä vammaispalvelulaista ja väittää, ettei lain voimaantulon siirtoa ole käsitelty riittävällä tarkkuudella sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. [Ilmari Nurminen: Ei ole!] Annan tässä oppositiolle pienen neuvon: jos asian käsittelyn sijaan keskitytte viivyttelyyn ja ulosmarsseihin, on varmasti vaikea kokea, että asiaa on käsitelty kunnolla. [Ilmari Nurmisen välihuuto] Tämä esitys on käsitelty täysin asianmukaisesti, ja nyt meillä on mahdollisuus saada voimaan vammaispalvelulaki, joka oikeasti toteuttaa vammaisten yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kemppi.

18.58 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vammaisten ihmisten pitäisi olla erityissuojelussa tässä yhteiskunnassa.

Vammaispalvelulaki on ollut kuin toinen sote: sitä on valmisteltu useita hallituskausia. Olin varsin onnellinen, kun noin puoli vuotta sitten tämä laki hyväksyttiin yksimielisesti eduskunnan täysistunnossa ja pääsimme odottamaan sitä. Sen piti tulla voimaan kahden viikon kuluttua. Lain voimaantulon siirtäminen eteenpäin heikentää vammaisten ihmisten asemaa ja perusoikeuksia. Tämä käy ilmi myös valiokunnan asiantuntijakuulemisista. Vammaisten ihmisten palveluiden rajaamista ja yhdenvertaisuuden heikentämistä ei voi perustella kustannusten kasvulla, kun vammaisilta ihmisiltä säästetään 35 miljoonaa euroa samalla, kun solidaarisuusveroa kevennetään 100 miljoonalla eurolla. Nämä palvelut eivät ole luksuspalveluita vaan elämisen perusedellytyksiä. Näiden palveluiden pitäisi mennä ministerien verohelpotusten edelle.

Keskusta on omalla linjallaan. Olemme jättäneet oman vastalauseen ja hylkäysehdotuksen ja myöskin lausuman. Keskusta kantaa huolta erityisesti siitä, että osa autismi- ja neurokirjoon kuuluvista lapsista jää ilman luvattuja palveluita 1.10.2023 jälkeen. Tästä jopa äänestettiin valiokunnassa niin, että hallituspuolueet halusivat poistaa päivämäärän. Olen kiitollinen, että tämä lausuma hyväksyttiin, mutta se, että he jäivät ilman palveluita puolentoista viikon päästä, vajaan kahden viikon päästä, ei ole hyväksyttävää. Sitä ei muuteta toiseksi minkäänlaisella lupauksella, hallitusohjelmakirjauksella tai myöskään ajatuksella. Se muutetaan todeksi vain teoilla. Käsittelyn kuluessa kävi ilmi, että hallituksella olisi myös ollut mahdollisuus valita. Nämä lasten pykälät olisi voitu erottaa ja jättää voimaan kahden sanan muutoksella. Tästä jopa tuotiin esitys valiokuntaan. Toivon ministeriltä rohkeutta vielä tehdä tarvittavat toimet, jotta edes lasten vammaispalvelut saadaan voimaan suunnitellusti. Nämä pykälät löytyvät ministeriöstä, koska kyse on viime kaudella hyväksytystä kokonaisuudesta — kahden sanan muutoksella.

Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta olisi selvittänyt, voiko vammaisten lasten palvelut turvata. Nähdäkseni tätä selvitystä ei kuitenkaan koskaan kunnolla tehty, ja kun edustaja Sillanpää täällä viittaa tehtyyn selvitykseen, niin myös esimerkiksi valiokunnan mietinnössä todetaan, että tämän selvityksen tekemiseen ei yksinkertaisesti valiokunnassa ollut aikaa tässä annetussa ajassa. Valmistavaan keskusteluun oli vain päivä aikaa, ja sosiaali- ja terveysministeriön täydentävästä vastineesta ei enää sallittu puheenvuoroja, eikä sitä esitelty pyydettyä valiokunnassa. Koen, että en

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

ole voinut tehdä laadukasta lainsäädäntötyötä siinä mielessä kuin vammaisten ihmisten palvelut sitä edellyttävät.

Yhteiskuntaa vaivaa muutenkin ilmapiirin kiristyminen. Keskustelun sijaan jokainen etenee omaa totuuden polkuaan. Ilman keskustelua emme kuitenkaan tule punnineeksi asioita toisen silmin. Näin ei saa käydä eduskunnassa, ei vammaispalvelulaissa eikä missään muussakaan kokonaisuudessa. Muistetaan yhdessä puolustaa vammaisten oikeuksia ja demokratiaa.

Hallituksen aikataulu lain voimaantulon siirtämisestä... No, siihen on vain kaksi viikkoa, kun nämä lait olisivat tulleet voimaan hyvinvointialueilla. Tämä aikataulu on kohtuuton. Muun muassa aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään jo, mutta rahoja siihen ei tule ennen kuin vammaispalvelulaki tulee voimaan. Siirto siis vyöryttää myös kustannuksia alueille ja kunnille. Kiitän valiokuntaa siitä, että sieltä löytyi vammaispalveluiden kohdalla tahtoa varmistaa riittävä rahoitus vammaisten ihmisten oikeuksille ja palveluille, ja tässä keskusta aikoo olla tiukkana. Se on iso lupaus, ja tämän lupauksen toteutumista me tulemme seuraamaan sekä valiokunnassa että eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

19.03 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Vammaiset tarvitsevat todellakin laadukkaasti, hyvin valmistellun vammaispalvelulain, erityislain heitä varten. On todella ikävää, että sitä lakia, minkä piti pian tulla voimaan, joudutaan siirtämään, lykkäämään. Olisi toivonut, että viime kaudella olisi valmisteltu sellainen laki, jonka soveltamisala ja myös rahoitus olisi ollut sellainen, että tätä siirtoa ei olisi tarvinnut tehdä. Mutta tosiasia on se, että kun täällä puhutaan, että nykyhallitus on tehnyt tämän siirtopäätöksen tai siirtoesityksen säästöjen takia, niin miettikääpä viime kauden lopulla tämän lain hyväksymisen yhteydessä suunniteltua rahoitusta. Edellisen hallituksen esittämään ja keväällä 23 hyväksytyyn vammaispalvelulain toimeenpanoon varattiin teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 24–27 rahaa siten, että ensi vuonna olisi varattu 25 miljoonaa euroa, seuraavana 32,4 miljoonaa, sitä seuraavana 35,5 miljoonaa ja sitä seuraavana vuonna 35,9 miljoonaa euroa. Ja kun ministeriössä on tätä ruvettu katsomaan, niin on todettu, että eiväthän nämä rahat riitä yhtään mihinkään, ja sen lisäksi vielä soveltamisala on ollut hyvin epäselvä. Eli toisin sanoen: Minkä takia tätä lykätään? Tätä lykätään, jotta meidän vammaiset ja kehitysvammaiset saisivat sen avun, tuen ja vammaispalvelulain heille määräämät tai osoittamat palvelut, jotka heille kuuluvat, eivätkä ne palvelut ja niihin osoitetut rahat valuisi muille.

Meidän hallitusohjelman kirjaus on vuosittain 100 miljoonaa euroa — siis joka vuosi 100 miljoonaa euroa. Kun viime kauden hallitus, viime hallitus, osoitti 25–35 miljoonaa euroa vuodessa ja meidän hallitusohjelmassamme on 100 miljoonaa euroa joka vuosi, niin millä matikalla tämä on säästölaki, kun me olemme tarjoamassa moninkertaisesti enemmän euroja joka vuosi? Sen lisäksi nämä eurot halutaan todella ohjata heille, joille ne vammaispalvelulain mukaan kuuluvat. On todella valitettavaa, että tätä lakia joudutaan siirtämään, ja erityisesti lapsia ajatellen, mutta niin kuin tässä on tullut esille ja ministerikin sanoi, 20 miljoonaa — ja ehkä 25 miljoonaa, hän mainitsi sellaisenkin luvun — kuitenkin ohjataan nimenomaan neuropsykologisesti oireileville lapsille ja nuorille, heidän kuntoutukseensa ja kuntoutuspalveluihinsa. Ja niin kuin täytyy muistaa, niin myös sen vammaispalvelulain, mikä on tällä hetkellä voimassa, puitteissahan palveluja annetaan.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Uskon, että ministeri tuo tämän uuden, parannetun lain mahdollisimman pian myös tähän saliin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Seuraavaksi Räsänen, Joona.

19.06 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on surullinen tilanne aloittaa eduskunnan syksy sillä, että keskustelemme täällä vammaisten henkilöiden palveluiden huonontamisesta suhteessa siihen, mikä odotusarvo monella henkilöllä oli.

Taustallahan on todella eduskunnan yksimielinen päätös viime keväältä, joka varmasti loi sen odotuksen ja lupauksen vammaisille henkilöille, että tämä pitkään jatkunut saaga vammaispalvelulain ympärillä — joka on kestänyt vuodesta ja hallituskaudesta toiseen — oli nyt vihdoinkin saatu päätökseen ja palvelut paranevat. On siis ihan oikeutettua kysyä, olisiko niin, että osa sitten halusi ennen vaaleja antaa heille toisenlaisen viestin kuin mitä he antavat täällä tänään. Se päätelmä on todella pakko tehdä johtuen siitä, että jos eduskunnan pöytäkirjoista katsoo puheenvuoroja viime keväältä — kun tätä lainsäädäntöä on täällä käsitelty — ja vertaa niihin puheenvuoroihin, joita täällä tänään on käyttänyt moni sellainen henkilö, joka viime keväänä vielä tätä kannatti, niin syntyy kyllä vahva epäily siitä, että ennen vaaleja oli helpompi luvata vammaisille henkilöille parempia palveluita kuin nyt sitten vaalien jälkeen oikeasti halutaan toteuttaa. [Aki Lindénin välihuuto] Tämä epäily syntyy varsinkin siitä, kun tänään täällä salissa moni on todennut, että ne ongelmat, joiden takia nyt tätä lainsäädännön voimaantuloa pitää lykätä, olivat jo silloin tiedossa. En kuitenkaan löytänyt ennen vaaleja yhden yhtä ulostuloa, jossa joku nykyisistä hallituspuolueista olisi todennut, että vaalien jälkeen, mikäli pääsemme hallitukseen, tulemme tätä toimeenpanoa lykkäämään. Jos siis ongelmat olivat jo tiedossa, niin olisi ollut varmaan rehellistä sitten myös kertoa ne aikomukset myös ennen vaaleja ennemmin kuin sitten vasta vaalien jälkeen lähteä tälle tielle.

Arvoisa puhemies! Niin kuin moni muukin täällä, olen ollut erityisen surullinen nyt lasten ja nuorten osalta, jotka näitä palveluita varmasti ovat odottaneet ja jotka näitä palveluita hirveästi tarvitsisivat. Onkin aika poikkeuksellista, että tässä ei edes yritetty etsiä sellaisia ratkaisuja, että vaikka muutoin lainsäädäntöä oltaisiin lykätty, niin näiden lasten ja nuorten osalta olisi löydetty sellainen ratkaisu, jossa heidän palvelunsa olisi pystytty turvaamaan myös ensi vuoden osalta. Voisi kuvitella, että jos tällaista aitoa pyrkimystä olisi ollut, niin ei olisi ollut kaukana se, että tästä salista oltaisiin saatu ehkä tästäkin asiasta yksimielinen päätös. Mutta tosiasiaissa sellaista halua löytää ratkaisu näiden vammaisten, lasten ja nuorten palveluiden osalta ei ole ollut.

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon todella kritisoitu tätä nyt kahden viikon päästä voimaan tulevaa lainsäädäntöä tästä toimeenpanon näkökulmasta, että kun se hyväksyttiin maaliskuussa, niin nyt sitten hyvinvointialueella ei ole ollut tarpeeksi aikaa perehtyä siihen ja valmistautua sen voimaantuloon. Voi näihin epäilyksiin varmasti myös yhtyä siltä osin, näin moni hyvinvointialue on myös indikoinut, elikkä tämä tarkkarajaisuuskysymys ja monet muut asiat ovat siellä huolena nousseet esille.

Arvoisa puhemies! Mutta tämän toimeenpanon osaltahan tilanne ei tule paranemaan. Mikäli lainsäädäntösuunnitelmat todella pitävät paikkansa, tämä uusi hallituksen esitys on tässä salissa käsittelyssä huhtikuun alussa. Jos täällä eduskunta toimii tehokkaasti, niin se on luultavasti sitten hyväksytty joko juuri ennen kuin jäämme istuntotauolle [Vilhelm Junnila: Älkää jarruttako!] tai sitten vasta syksyllä, jolloin itse asiassa hyvinvointialueilla on

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

vähemmän aikaa varautua sen lainsäädäntömuutoksen voimaantuloon kuin tällä hetkellä olisi ollut — vähemmän aikaa kuin tällä hetkellä olisi ollut. Joten siltä osin tältä argumentilta putoaa kyllä pohja pois.

No, toinen keskeinen argumentti tämän lainsäädännön voimaantulon lykkäämiseen on ollut tämä tarkkarajaisuuskysymys. Varmaan monelle, kuka tätä keskustelua seuraa, asia ei sano mitään, mutta tällähen tarkoitetaan siis juuri kysymystä siitä, tulisiko tästä erillislainsäädännöstä täysin yleislaki ja jokainen meistä voisi vedota siihen ja saada sen mukaisesti palveluita. Tämän argumentin esittäjät eivät vaan kyllä ole antaneet tässä salissa vielä yhtään ainuttakaan esimerkkiä, elikkä missä tällainen tilanne tulisi eteen. Enkä ole vielä kertaakaan kuullut, että joku vastuuviranhaltija esimerkiksi hyvinvointialueilta olisi tullut sanomaan, että kyllä, jos tämä lainsäädäntö tulisi voimaan, niin me antaisimme kaikille henkilöille palveluita tämän vammaispalvelulain mukaan ilman että olisivat oikeasti vammaisia. Eli mikäli tällaista huolta on ja tähän suuresti vedotaan, niin sitten toivon myös, että konkreettisesti osoitetaan, missä tällainen on mahdollinen riski piilee.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Vaikka täällä moni nykyisistä hallituspuolueista toteaa, ettei tässä mitään säästöjä olla tekemässä, niin tosiasiallisesti sinne ensi vuoden budjettiin taitaa kuitenkin kyllä olla tämän osalta miinusmerkkinen luku, ja se on ihan ymmärrettävää. Varmasti varsinkin valtiovarainministeriö, joka on arvioinut tämän lainsäädäntömuutoksen hintalapun huomattavasti suuremmaksi kuin sosiaali- ja terveysministeriö omalla virkavastuullaan, on perustellut tätä lykkäystä myös sillä, että saataisiin tähän taloudelliseen arvioon sitten parempi kuti.

Mutta silti, jos tämä olisi laitettu voimaan ja puhuttaisiin nyt ensi vuoden osalta siitä noin 130 miljoonasta, niin se rahoitus olisi kohtuullisen helppo kerätä vaikka tässä ja nyt, jos hallitus jättäisi tekemättä muutaman näistä veronkevennyksistä, jotka nyt kohdistuvat kyllä ylempiin tuloluokkiin, kuten tämä solidaarisuusveron alarajan nostaminen, olutveron laskeminen ja osakesäästötilin talletusrajan nostaminen — siis sillä, että meistäkin kaikki täällä voisivat ensi vuoden osalta maksaa hieman enemmän veroa, voisimme maksaa siitä kaljapullosta hieman enemmän ja jokainen meistä sijoittaisi ilman verottajan kannustetta. Jättämällä nämä toimenpiteet tekemättä ne rahat olisivat kasassa siihen, että se vammaispalvelulaki, jonka pitäisi tulla voimaan 1.10. eli siis kahden viikon päästä, voitaisiin pitää voimassa ja voitaisiin turvata, että varsinkin vammaiset, lapset ja nuoret saavat ne palvelut, jotka tämä sali yksimielisesti heille keväällä lupasi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Junnila.

19.13 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Rinteen—Marinin hallituksen aikana laki runnottiin loppumetreillä läpi ja siihen tehtiin matkan varrella lukuisia korjauksia, joiden vaikutuksia ei ehditty arvioida. Vasemmistolle on tyypillistä, että velvoitteita lisätään ilman tarvittavaa lisärahoitusta. Ilman nyt esitettyä lain voimaantulon siirtoa olisi lokakuussa voimassa laki, joka voisi heikentää vammaisten henkilöiden palveluiden laatua. [Ilmari Nurminen: Miten?] Tarkkarajaisuutta tarvitaan. Siksi tämä siirto on välttämätöntä tehdä. Siirtymävaiheen ajan heidän palvelunsa hoidetaan niin kuin aiemminkin.

Vammaisten ihmisten yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta tuetaan useilla erityyppisillä palveluilla. Sosiaalihuoltolain perusteella järjestetään yleisiä, kaikille soveltuvia palveluja ja tukitoimia. Sen tarkoituksena on vahvistaa peruspalveluja ja vähen-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tää korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Tilanteissa, joissa yleispalvelut eivät ole riittäviä tai sopivia, tulee arvioitavaksi oikeus saada vammaispalveluita.

Vammaispalvelulain perusteella vammaisilla henkilöillä tarkoitetaan ihmisiä, joilla vamman tai sairauden takia on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoritua tavanomaisesta elämästä. Vammaisuus tai vaikeavammaisuus määritellään vammaispalvelulaissa tai asetuksessa erikseen jokaisen palvelun ja tukitoimen kohdalla. Vammaispalvelut ovat erityispalveluita, jotka tulevat arvioitavaksi tilanteissa, joissa muilla ensisijaisilla palveluilla ei voida vastata vammaisen ihmisen yksilölliseen, vammasta tai sairaudesta aiheutuneeseen avuntarpeeseen. Juuri näitä ihmisiä on tarkoitus auttaa tällä kokoavalla lainsäädännöllä.

On olennaista muistaa, että hallitusohjelman kirjaus vuosittaisesta 100 miljoonan euron enimmäiskustannuksesta tarkoittaa, että soveltamisalan tarkentamisen jälkeen uuden vammaispalvelulainsäädännön toimeenpanoon olisi käytettävissä enemmän rahoitusta kuin aiemmin on varattu — enemmän rahaa, ei vähemmän rahaa.

Arvoisa puhemies! Tämä tarkoittaa, että vuoden 2027 tasolla rahaa on 64,1 miljoonaa euroa enemmän käytettävissä, ja enemmänkin viime lisäysten johdosta, kuten ministeri Juuso aiemmin kertoi. Palvelut paranevat. Lainmuutos tehdään hallitusti, ja vielä rahoitustakin lisätään. Tämän ei pitäisi aiheuttaa pöyristystä, ulosmarsseja ja julkisuushakuisia lehdistötilaisuuksia.

Pitää muistaa myös, että sosiaali- ja terveysvaliokunta teki valiokuntakäsittelyn viime vaiheessa useita muutoksia palvelupykäliin. Näiden vaikutuksia ei ollut täsmällisesti mahdollista arvioida enää ajallisesti. Tähänkin tulee nyt muutos, ja vaikutukset tiedetään jatkossa tarkemmin, jotta niihin voidaan varautua.

Arvoisa puhemies! Muutamat opposition edustajat ovat julkisuudessa levittäneet merkittäviä tulkintoja perustuslakivaliokunnan lausunnosta. Perustuslain 74 §:n mukaan perustuslakivaliokunnan tehtävänä on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslainmukaisuudesta sekä suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Tehtäviin ei kuulu ennakoivan arvion tekeminen esimerkiksi jonkin tulevaisuudessa mahdollisesti annettavan lakiehdotuksen suhteesta perustuslakiin. Valiokunnan mielestä ei ole kuitenkaan osoitettavissa, että voimassa olevaan oikeustilaan sisältyisi niin merkittäviä perustuslaillisia ongelmia, että uuden vammaispalvelulain voimaantulon suhteellisen lyhytaikaista siirtämistä ei voitaisi tällä perusteella käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Voimaantulon siirtäminen ei myöskään merkitse, että vammaisten henkilöiden palvelut jäisivät kokonaan järjestämättä, vaan niitä järjestetään vuoden 2024 loppuun asti nykyisen lainsäädännön mukaan.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta oli lausunnossaan yksimielinen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä puhe! — Erinomainen puhe! — Täydellinen puhe! — Laura Huhtasaari: Muita puheita ei tarvita!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

19.18 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! En ole kirjoittanut puheenvuoroani etukäteen vaan kommentoin täällä lähinnä käytyä keskustelua, koska se tekee minusta tästä tilanteesta elävän ja silloin voi antaa vastauksia siihen, mitä toiset ovat esittäneet. Arvostan toki sitä, että monet kollegat ovat tehneet tarkkaa työtä ja kirjoittaneet puheenvuoron etukäteen.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Ihan ensimmäiseksi sanoisin, että jos viitseliäisyyttä riittää, kannattaa katsoa eduskunnan pöytäkirjasta 21. helmikuuta 2023 käyty keskustelu, jossa muun muassa varapuhemies Risikko käytti erinomaisen puheenvuoron kuten myös edustaja Reijonen, joka kehui tätä lakia — silloista säädettävää lakia — oikein voimakkaasti.

Erityisesti kiinnittäisin huomiota siihen, mitä valiokunnan, siis sosiaali- ja terveysvaliokunnan, puheenjohtaja Lohi tuolloin puhui, koska hän kävi konkreettisesti läpi ne muutos ehdotukset, joita sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä oli tehty sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunta oli kaksi kertaa antanut lausunnon. Myös ruotsalaisen ryhmän edustajista Mats Löfström käytti erinomaisen puheenvuoron kuten myös Veronica Rehn—Kivi, joka nosti esille esimerkiksi sen korjauksen, joka koski näkövammaisten perheiden ja lasten asemaa. Siinä alkuperäisessä esittelyssä oli epäselvää, onko siinä yksiselitteisen selvästi sanottu esimerkiksi, että pistekirjoituksen opettelu on sellaista, joka kuuluu näiden etujen ja palveluiden piiriin.

Mutta nyt se varsinainen puheenvuoroni, missä haluan kommentoida täällä esitettyjä näkemyksiä. Kirjoitin tuohon sitaatin ”pitää tarkentaa, että olisi erityislaki”. Nyt, hyvät kollegat, jotka olette sitä mieltä, että tämä tuli melkein yleislaiksi, kysyisin ihan vakavissani, eihän oikeasti ole niin, että yleislain ja erityislain välinen taloudellinen ero on 36 miljoonaa, kun hallitus aikoo käyttää 100 miljoonaa euroa lisää rahaa nykyisin vielä voimassa olevaan vammaispalvelun etuuksien tasoon sen sijaan, että käytettäisiin 136 miljoonaa, joka on laajapohjaisen asiantuntijaryhmän arvio siitä, mitkä tämän nyt säädetyin lain kustannukset olisivat. Täytyy muistaa, että tämä pohjaraha, josta puhumme — mitkä nyt ovat vammaispalvelujen kustannukset Suomessa — on noin 800 miljoonaa euroa. Eli siinä, ovatko ne sen jälkeen, siis nykyhetken jälkeen, 900 miljoonaa vai 936 miljoonaa, ei silloin oikeasti ole eroa yleislain ja erityislain välillä. Tämä on argumentti, joka on puhdas veruke.

Mutta nyt se varsinainen puheenvuoroni, missä haluan kommentoida täällä esitettyjä näkemyksiä. Kirjoitin tuohon sitaatin ”pitää tarkentaa, että olisi erityislaki”. Nyt, hyvät kollegat, jotka olette sitä mieltä, että tämä tuli melkein yleislaiksi, kysyisin ihan vakavissani sitä, että kun hallitus aikoo käyttää 100 miljoonaa euroa lisää rahaa nykyisin vielä voimassa olevaan vammaispalvelujen etuuksien tasoon sen sijaan, että käytettäisiin 136 miljoonaa — tämä on nyt se laajapohjaisen asiantuntijaryhmän arvio siitä, mitkä tämän nyt säädetyin lain kustannukset olisivat — niin eihän oikeasti ole niin, että yleislain ja erityislain välinen taloudellinen ero on 36 miljoonaa. Täytyy muistaa, että tämä pohjaraha, josta puhumme — mitkä nyt ovat vammaispalvelujen kustannukset Suomessa — on noin 800 miljoonaa euroa. Eli siinä, ovatko ne sen jälkeen, siis nykyhetken jälkeen, 900 miljoonaa vai 936 miljoonaa, ei silloin oikeasti ole eroa yleislain ja erityislain välillä. Tämä on argumentti, joka on puhdas veruke.

Sitten haluaisin todeta, että tämä ikärajauskysymys oli hyvin mielenkiintoinen. Se tuotiin täällä aika monessa hallituksen puheenvuorossa esille, että nyt on tarkoitus nimenomaan palauttaa se ikärajaus sinne ja sillä tavalla saada niitä säästöjä, mutta ministeri Juusohan täällä sanoi, että niin ei aiota tehdä. Minä olen monta kertaa tuolla — omasta mielestäni kohteliailla — välihuudoilla pyrkinyt kysymään, että sanokaa yksi konkreettinen esimerkki, jolla nyt voisi ymmärtää, millä tavalla on tarkoitus muuttaa tätä lakia, niin että se muuttuisi yleislaista erityislaiksi tai sitten tulisi se 36 miljoonan säästö, 136 lisämiljoonasta sinne 100 miljoonaan. Jään odottamaan sitä lakiesitystä, koska nyt on todennäköistä, että me emme nyt saa tätä lykkäyslakia tässä kumottuakaan. Jään odottamaan mielenkiinnolla, miten te todella onnistutte nyt sitten näissä kirjauksissa.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Omassa repliikkipuheenvuorossani totesin — ja äsken myös edustaja Joonas Räsänen totesi tästä aikataulukysymyksestä — että tähän oli kanssa mitä suurimmassa määrin veruke, koska nythän sen tulevan lain aikataulut ovat vielä lyhyemmät. Jos se annetaan viikolla 13 ja säädetään täällä täysistunnossa vaikkapa sitten syyskuussa, niin silloin jää soveltamiseen paljon vähemmän aikaa kuin mitä oli se seitsemän kuukautta, joka nyt oli siitä helmikuun lopusta tähän lokakuun alkuun. Viisi kuukautta oli tämä nyt säädetty laki todellakin täällä eduskunnan käsittelyssä.

No sitten on sanottu, että tämä nyt säädetty laki johtaa soveltamisongelmiin. Tässä joudun sanomaan, että olen itse omassa työssäni ollut vammaispalvelulain — siis vuoden 88 lain — käyttäjä, soveltaja ja myös valvoja. Vammaislainsäädäntö on ylipäänsä aina vaikeata. Sen takia Suomessa hallinto-oikeudet ovat vuosikymmenien aikana joutuneet useita, useita ratkaisuja tekemään, joissa konkreettisesti on jouduttu ottamaan kantaa siihen, mihin etuuteen joku on oikeutettu ja joku ei ole oikeutettu. Suoraan sanottuna sellaista niin tarkkarajaista lakia ei pysty kukaan valmistelemaan, etteikö tällainen riski olisi, koska ongelma on ollut siinä, että silloin aikaisemmin diagnoosin, invalideettiprosentin ja haittaluokituksen avulla määriteltiin näitä asioita, ja se johti siihen, että vammaiset eivät olleet yhdenvertaisia. Kerroin siitä viime lähetekeskustelussa esimerkin, mutta en nyt sitä toista. Sen esimerkin ja monen muun vastaavan esimerkin idea oli se, että ihmisillä on samanlainen toimintakyvyn vaje eli vammaisuus, mutta sen perusteella, johtuuko se diagnoosista A vai diagnoosista B, he saavat erilaisen palvelun tai etuuden tai eivät saa sitä ollenkaan. Sen takia, kun me siirrymme yhdenvertaisempaan lainsäädäntöön, siitä tulee aina sanamuodoltaan jonkun verran väljempää, ja koskaan ei tule poistumaan se riski, etteikö siellä voi olla tulkinnan erilaisuuksia.

Minä olen ihmetellyt sitä, minkä takia hallituksen on niin vaikea tunnustaa, että tämä on säästölaki. [Sari Tanuksen välihuuto] Minä arvostan valtiovarainministeriä Purraa siitä, että hän sanoo suoraan, että nyt haetaan säästöjä kaikkialta: sosiaaliturvasta, sosiaalipalveluista. Tässä ihan selvästi haetaan säästöjä. Hallitusohjelman vaakalistoilahan on viidennessä sivulla alimmassa kappaleessa kerrottu se vuotuinen säästöpotentiaali, mikä tästä tulee. Ensiksi tulee siitä lykkäyksestä 100 miljoonaa, mutta nyt sekin on 136 miljoonaa, kun tämä lykkäys meni vielä pidemmäksi, ja sitten se 36 miljoonan ero.

Nyt vastaus edustaja Tanuksen kysymykseen: se 30 tai 25 miljoonaa oli alkuperäinen valtiovarainministeriön arvio siitä, mitä lokakuussa täällä esittämäni laki olisi maksanut. Hallitusohjelmassahan oli säädetty, että siihen on käytössä rahaa invalidivähennyksen poiston verran. Sen jälkeen, kun eduskunnassa lisättiin näitä palveluita tavoilla, jotka edustaja Lohi erinomaisesti täällä on kuvannut siinä lähetekeskustelussa, kustannustaso nousi 136 miljoonaan. Eli tämä on tulkintakysymys. Tämä 100 miljoonaa on tietenkin enemmän kuin 30 miljoonaa, mutta 100 miljoonaa on vähemmän kuin 136 miljoonaa. [Eduskunnasta: Te ette varanneet rahoja!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, täällä oli edustaja Laiholla vastauspuheenvuoro, ja sitten jatketaan.

19.26 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy kyllä oikoa täällä olleita väärinkäsityksiä tästä rahoituksesta. Siis edellinen hallitus on varannut vammaispalveluihin vuodesta 24 alkaen 25 miljoonaa ja se siitä portaittain hieman nousee vuosittain, niin että vuonna 27 se olisi vähän alle 36 miljoonaa. No, täällä eduskunnassa tuli sit-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

ten laajennuksia käsittelyn aikana, ja sinne tuli joitakin miljoonia, muutama miljoona lisää, mutta aivan riittämättömästi.

No sitten julkisessa kehyksessä, julkisen talouden suunnitelmassa, jolla ei siis ole poliittista hyväksyntää, on arvioitu, että 24—27 vuosina tämä vammaispalvelulaki vaatisi sata miljoonaa, vähintään siis sen 100 miljoonaa, ja se on siellä julkisessa kehyksessä varattuina, mutta se ei ole siis edellisen hallituksen päätös, vaan se on virkamiesnäkemys siitä, mitä se edellisen hallituksen valmisteleva vammaispalvelulaki kustantaisi, jotenka nyt tämä nykyinen hallitus on varannut vammaispalvelulaille, tälle seuraavalle uudistetulle vammaispalvelulaille sen sata miljoonaa, mille te olitte varaamassa vain noin 40 miljoonaa, eli pysytään nyt totuudessa

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Ojala-Niemelälle pitempi puheenvuoro. — Mennään puhujalistaan.

19.27 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tänään käsiteltävänä täällä vammaispalvelulaki. Sivistysvaltion mittari on se, kuinka se kohtelee heikompia — tässä tapauksessa vammaisia. Orpon hallitus päätyi siirtämään vammaispalvelulain voimaantuloa. Uusi laki olisi ollut huomattava parannus nykyiseen tilanteeseen, kun vanhat lait ovat 80-luvulta.

On poikkeuksellista, että viime keväänä eduskunnan yksimielisesti hyväksymää lain voimaantuloa ollaan nyt siirtämässä lähes puolitoista vuotta. Voimaantuloa esitetään 1.1.25 alkaen. Hallituksen tarkoituksena ei ole tuoda esitystä eduskuntaan tuolloinkaan sellaisenaan, vaan hallitus käynnistää kiireellisen lainvalmistelun jo hyväksytyin vammaispalvelulain soveltamisalan tarkistamiseksi. On ikävää, että yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat vammaiset ovat joutuneet kylmän ja kovan Orpo—Purra-akselin leikkausten takuumiehiksi. Tällä lailla sote-palveluista tavoitellaan säästöjä heikentämällä vammaisten oikeuksia. Se tulee sekä rahalla että inhimillisesti mitattuna kalliiksi.

Vammaispalvelulakia käsiteltiin viime keväänä poikkeuksellisen huolellisesti aikataulupaineista huolimatta, ja se kävi perustuslakivaliokunnan lausuttavana kaksi kertaa eli niin sanotulla B-lausunnolla.

Perustuslakivaliokunta teki kolmenlaisia muutoksia esitykseen. Ensinnäkin niin sanottu ikääntymisrajoitus tuli poistaa, jotta laki voitiin hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä. Perustuslakivaliokunta katsoi, että iäkkäänä vammautuneet joutuisivat ikääntymisrajoituksen vuoksi tosiasiassa muita, yleensä nuorempia, vammaisia epäedullisempaan asemaan. Muutos olisi merkinnyt osalle iäkkäistä palveluiden heikentymistä ja asiakasmaksujen lisääntymistä. Lisäksi perustuslakivaliokunta edellytti, että hengityshalvauspotilaista on huolehdittava, eikä heidän maksunsa saa nousta. Kolmanneksi: laki oli niin löpö, että sen vuoksi lainsäädäntöä tarkennettiin, tarkkarajaisuutta parannettiin, siten, jotta tiedettiin, mihin palveluihin asiakkaat olivat oikeutettuja. Perustuslakivaliokunta edellytti sosiaali- ja terveysvaliokunnan selvittävän, voisiko lasten oikeuksia koskeva pykälä tulla aiemmin voimaan.

Tämän lain käsittely täällä eduskunnassa ei kestä kriittistä tarkastelua. Lausuntoaika oli lyhyt, eikä perustuslakivaliokunnan edellyttämää lasten oikeuksien selvittämistä selvitetty riittävästi valiokunnassa. Uudelleen valmistelu aloitetaan, jotta kustannuksia saadaan alennettua ja ehditään valmistella ikääntymisrajoituksen poistamisen peruuttamista koskeva esitys. Tämä on nurinkurista, että hallitus esittää lain voimaantulon siirtämistä, jotta lakia

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

voitaisiin muuttaa perustuslakivaliokunnan vastikään perustuslain vastaiseksi katsomalla tavalla. Ja toivon tosiaan, että tuo ministeri Juuson aikaisemmin illalla täällä sanoma pitää paikkansa, ettei tätä ikääntymisrajausta olla tuomassa takaisin. Tästä on mustaa valkoisella ainakin nyt ministerin suulla sanottuna.

Esityksessä ehdotettua voimaantulon siirtoa perustellaan keskeisesti vaikutustarpeiden arvioinnilla. Perustelu on poikkeuksellinen sikäli, että tuskin koskaan aikaisemmin eduskunnan jo hyväksymän ja tasavallan presidentin vahvistaman lain voimaantulon siirtämistä on perusteltu vaikutusarvointien tarpeella. Kyllä, näin menetellään. Sen sijaan tavanomaista on se, että laki olisi tullut voimaan ja valtioneuvosto seuraisi lainsäädännön vaikutuksia vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen ja ryhtyisi tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi. Nyt tämän siirron myötä jatketaan perustuslain ja vammaissopimuksen vastaisen lainsäädännön voimassaoloa.

Myös nepsy-lapsien vanhemmat ovat odottaneet tätä lakia pitkään, koska se tarjoaa lain voimaantulon myötä aikaisempaa paremmat palvelut, ja onkin sääli, että nyt tätä lain voimaantuloa joudutaan odottamaan lähes puolitoista vuotta lisää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Hopsu.

19.32 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulaki parantaa vammaisten ihmisten oikeuksia, joista olemme Suomessa saaneet monia huomautuksia. Etenkin laki parantaa vammaisten lasten ja nuorten oikeuksia, joista on hyvä pitää kiinni. Hyvä, että hallitus on nepsy-lasten osalta tarjonnut lisärahoitusta tämän nyt todennäköisen lykkäyksen ajaksi, mutta siitä huolimatta arvio on se, että tarvittavia muutoksia olisi voinut tehdä jättämättä lakia seisomaan. Lain painopiste kuitenkin liian heikosti huomioi vammaisten mahdollisuutta itsenäiseen elämään ja tämmöiseen itsenäiseen liikkumiseen, osallistumiseen, koulutukseen, työelämään ja niin pois päin, semmoiseen vammaisen ihmisen mahdollisuuteen osallistua yhteiskuntaan täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä.

On selvää, että hyvinvointialueiden palautteen perusteella vammaispalvelulaki vaatii selkeytystä soveltamisalan osalta. Toisaalta tämän selkeytyksen voisi hyvin tehdä lykkäämättä lain voimaantuloa. Ihan kuten edustaja Lindén täällä totesi, vammaispalvelulaki ei ole ollut mikään helposti tulkittava aikaisemminkaan. Samantyyppisiä palautteita on tullut jo aikaisemminkin kunnista, mitä nyt on tullut hyvinvointialueilta, eli minkään helpon lainsäädännön parissa tässä ei olla. Toivon, että jos laki nyt hallituksen voimin jää pöydälle, pystyttäisiin paremmin huomioimaan juurikin tämä vammaisten ihmisten itsenäisen elämän mahdollisuus, liikkumisen mahdollisuus, esteettömyys, avustajapalvelut, tämäntyyppiset, eikä se tarkoittaisi sitä, että lakia lähdetään rajaamaan kustannussyistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen Päivi, pois. — Edustaja Väyrynen.

19.35 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Vammaispalvelulain voimaantulon lykkääminen jouduttiin käsittelemään sosiaali- ja terveysvaliokunnassa varsin nopealla aikataululla. Ymmärtääkseni myös sen keväinen hyväksyminen valiokuntakäsittelyssä tulleine muutoksineen käsiteltiin yhtä lailla kiireessä. Jos lain voimaantulo nyt esityksen mukaisesti lykkääntyy, toivon seuraavalle valmistelulle ja käsittelylle annettavan riittävästi

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

aikaa ennen suunniteltua voimaantuloa 1.1.2025. Näin onnistuisimme vihdoin välttämään päälle kaatuvan kiireen tämän erityisen tärkeän lain käsittelyn yhteydessä.

Lain voimaantulon lykkäntyminen on valitettavaa, mutta käsitykseni mukaan välttämätöntä. Lykkäntymisen taustalla eivät ole vammaisiin kohdistettavat säästötoimet tai se, ettei vammaisten ja lasten aseman merkitystä ymmärrettäisi hallituspuolueiden sisällä. Ongelmaksi on muodostunut lakiin viime keväänä perustuslakivaliokunnan lausuntoon perustuen tehty ikääntymisrajoituksen poisto. Tämä seurauksena lain soveltamisala muodostui monitulkintaiseksi. Lain voimaantulo olisi itse asiassa asettanut vammaisten yhdenvertaisuuden epävarmalle pohjalle soveltamisalan tulkintaongelmien vuoksi.

Lasten oikeuksista on käyty esityksen ympärillä aiheestakin keskustelua. Nyt lykkäntyvä lakiuudistus toisi selkeitä parannuksia vammaisten lasten arkeen. Perustuslakivaliokunta on asiasta huomauttanut ja muistuttanut, ettei nykyinen voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö täytä YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. Nyt voimaantulon lykkäntyessä suunnitellut selkeät parannukset lasten asemaan jäisivät myös astumatta voimaan.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriö on omassa lausunnossaan ottanut kantaa, ettei erikseen lasten asemaa koskevia pykäläiä voi erottaa omaksi kokonaisuudekseen ja saattaa siten voimaan jo nyt alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Tätä kiistatta kielteistä vaikutusta on kuitenkin pyritty kompensoimaan Kelan harkinnanvaraisella tuella, joka kohdennettaisiin lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen. Näin ollen nykytilanteeseen verrattuna lasten ja nuorten tilanne tulee jopa hieman kohentumaan, joskaan lakimuutokseen sisältyvät parannukset eivät sellaisenaan tule voimaan.

Lykkäntymisen taustalla siis on soveltamisala, jonka muuttumisen seurauksia ei viime kevään kiireessä ole ehditty arvioimaan ilman kohtuutonta hajontaa annetuissa lausunnoissa vaikutusarvioihin liittyen. On myös olemassa perusteltu huoli siitä, että hyvinvointialueet tulkitsisivat lakia tämä voimaan tullessa toisistaan poikkeavilla tavoilla. Tämä asettaisi vammaisten yhdenvertaisuuden maassamme kyseenalaiseksi.

Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulaki on saatava uudistettua nykypäivän ja YK:n ihmisoikeuskriteeristön vaatimalle tasolle. Lasten oikeuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota heti lain valmisteluvaiheessa. Valiokunta edellyttääkin omassa mietinnössään, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää uuden vammaispalvelulain lapsia koskevan voimaantulon mahdollista aikaistamista ennen 1.1.2025 ja antaa tarvittavat säädösmuutokset mahdollisimman pian eduskunnan käsiteltäväksi. Jos siis selkeä mahdollisuus lain voimaantulon vauhdittamiseksi lasten osalta löydetään, se mahdollisuus kannattaa hyödyntää.

Arvoisa rouva puhemies! Lähinnä epäselvään soveltamisalaan ja sen mukanaan tuomiin epävarmuustekijöihin nojaten katson lain voimaantulon lykkäämisen perustelluksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Valtola.

19.38 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Edellisen kauden lopulla tehtyjen muutosten jälkeen hyväksytyssä vammaispalvelulaissa on havaittu ennen sen voimaantuloa ongelmia soveltamisalan osalta. Soveltamisalan tarkentamisen tavoite on se, että vammaispalvelulaki säilyisi vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina. Tämä turvaisi yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut vammaisille henkilöille ja varmistaisi hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutumisen. Tämä lykkäys on todella harmillinen, mutta sitä

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

ei tehdä säästösyistä, kuten täällä salissa on sanottu. Hallitus on varaamassa siihen enemmän rahaa kuin edellinen hallitus varasi. Ero on 64,1 miljoonaa euroa vuonna 2027. Meidän on oltava tässä salissa erittäin tarkkoja tulevaisuudesta siitä, että kun annamme hyvinvointialueille uusia tehtäviä ja velvoitteita, on niiden rahoituksen oltava tarkasti arvioitu ja varattu oikealle tasolle hyvinvointialueiden käyttöön. Tästä lausuimme myös valiokunta-na.

Sosiaali- ja terveystalokunta kuuli runsaasti asiantuntijoita mietintöä tehdessään. Lain siirtoa ovat kannattaneet monet hyvinvointialueet ja osa järjestöistä. Tosin monet myös ovat olleet sitä vastaan. Valiokunta käsitteli asiaa kiireellisenä lakina, mutta teimme sen mielestäni perusteellisesti. Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella sosiaali- ja terveystalokunta pitää lain voimaantulon siirtoa 1.1.2025 saakka perusteltuna ja kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Eniten salissa on herättänyt keskustelua lasten ja nuorten vammaispalveluiden kohtalo ja se, voiko niitä irrottaa vammaispalvelulaista erilleen ennen lain voimaantuloa. Tätä on myös perustuslakivaliokunta pyytänyt ja vaatinut selvittämään. Valiokunnan STM:ltä saaman selvityksen mukaan vammaispalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen on kokonaisuus. Tästä ei selvityksen perusteella ole tarkoituksenmukaista erottaa osaa säännöksistä tulevaksi voimaan ennen uuden lain soveltamisalan tarkentamista. Uuteen vammaispalvelulakiin sisältyy useita yksinomaan lapsia koskevia säännöksiä, mutta lasten oikeuksia vahvistava sääntely kytkeytyy kiinteästi kokonaisuuteen eikä ole sellaisenaan erotettavissa tai siirrettävissä voimassa olevaan lainsäädäntöön. Selvityksen mukaan uuden vammaispalvelulain lapsia koskevat säännökset ja nykyisin voimassa olevan lain säännökset eivät ole myöskään lähtökohtaisesti sovitettavissa yhteen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveystministeriö arvioi uuden vammaispalvelulain valmistelun yhteydessä, onko mahdollista aikaistaa lapsia koskevaa sääntelyä. Tämä on merkittävä asia, mihin valiokunta mietinnössään kiinnitti huomiota. Hallituksen esityksen ja ministeriöltä saadun selvityksen mukaan vammaisille henkilöille ja heidän läheisilleen voimaantulon siirtämisestä aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia lievennetään osittain hallitusohjelmakirjauksella, jonka mukaan syksyllä 23 käynnistetään määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strand.

19.43 **Joakim Strand r:** Ärade talman! Vi diskuterar alltså propositionen om senareläggning av ikraftträdandet av lagen om funktionshindersservice, vilket gör det möjligt att precisera tillämpningsområdet för lagen så att lagen förblir en speciallag för personer med funktionsnedsättning. Detta tryggar service enligt individuella behov för personer med funktionsnedsättning och säkerställer att finansieringsprincipen iakttas i välfärdsområdena. De eventuella negativa konsekvenser som detta medför kommer att lindras — åtminstone delvis — av att det i regeringsprogrammet hösten 2023 ska inledas ett tidsbundet program där man satsar på rehabilitering och rehabiliteringstjänster avseende neuropsykologiska störningar hos barn och unga genom Folkpensionsanstaltens rehabilitering enligt prövning.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Mielestäni tässä on pidetty hyviä puheenvuoroja siitä, miksi tässä lain voimaantuloa siirretään. Muun muassa edustajat Wickström, Tanus ja moni muu ovat tässä puhuneet erittäin hyvin, ja mielestäni ministerikin hyvin selkeästi toi esille sen tärkeyden, että tämä pysyy nimenomaan vammaisille soveltuvana lakina ja että myös hyvinvointialueilla on selvät speksit, miten toimia, ja että myös rahat riittävät näihin tärkeisiin palveluihin.

Jotenkin itse toivoisin, kun tätä kuuntelen ja en ole itse sosiaali- ja terveystieteidenkunta, että tämä jos jokin on semmoinen tärkeä asia, missä uskon, että me ollaan kaikki samaa mieltä, että tämän voisi hoitaa hyvällä joukkuepelillä yhdessä eteenpäin eikä ainakaan tietoisesti ymmärtää väärin toisiamme. Kyllä tässä salissa riittää varmaan tulevana viikkoina ja vuosina väantöä, mutta ehkä tämä nyt on semmoinen, jossa voisi vähän pienemmällä metelillä yhdessä viedä asioita eteenpäin. — Kiitos. [Krista Kiuru: Niin mekin kuviteltiin! — Aki Lindén: Niinhän me tehtiin helmikuussa, yhdessä hoidettiin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Ja edustaja Hamari.

19.44 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! En voi kuvitella tärkeämpää aihetta pitää ensimmäistä puheenvuoroani tässä salissa. Vammaispalvelulain voimaantulon siirto asettaa vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeudet jälleen eriarvoiseen asemaan muiden ihmisten kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Ymmärryksen mukaan lakia on valmisteltu jo vuosia. Edustajat Laiho ja Tanus kertoivat, että kyseessä ei ole säästölaki, kun taas ministeri Juuso kertoi, että kustannuksia nyt lasketaan. Veikkaan kuitenkin, että kansalaisten on melko vaikea seurata, mistä oikeastaan nyt on kyse, kun ei täällä uutena edustajanakaan pysy koko aikaa perässä. Tuntuu siltä, että kaikki ovat samaa mieltä siitä, että lakia pidetään tärkeänä ja se on kertaalleen yhdessä hyväksytty. Miksi se ei tule nyt voimaan kahden viikon päästä?

Olen erityisen huolissani lapsista. Täälläkin salissa on niitä hallituspuolueiden edustajia, jotka allekirjoittivat Lastensuojelun Keskusliiton ääni lapselle -kampanjan ennen vaaleja. Teesien ensimmäinen kohta kuuluu: Lupaamme turvata toimillani lasten ja nuorten hyvinvointia. Huolehdin siitä, että esimerkiksi vammaisten lasten perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Olemme tässä salissa kuulleet, että lapsiin liittyvä lakimuutos olisi mahdollista eriyttää. Arvoisa hallitus, laittakaa edes lapsia koskeva sääntely voimaan aikaisemmin. Lasten oikeuksien pitää toteutua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, onneksi olkoon edustajalle ensimmäisestä puheenvuorosta! Tästä se alkaa, ja tervetuloa taloon. — Seuraavaksi edustaja Laiho.

19.46 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Nykyinen vammaispalvelulaki on voimassa. Se on voimassa vielä kahden viikonkin päästä, ja tällä hetkellä kenenkään palvelut eivät ole vaarassa. Sen kautta palvelut kyllä turvataan, ja voi olla huoletta, vaikka tämä edellisen hallituksen esitys ei menekään voimaan. [Aki Lindén: Mutta ei se paranekaan!]

Vammaispalvelut ovat pääsääntöisesti subjektiivisia oikeuksia, joiden rahoitus on varmistettava kaikissa olosuhteissa. Näistä palveluista ei tule säästää, ja sitä tämä hallitus ei myöskään tee. Vammaispalvelut mahdollistavat vammaisen henkilön yhdenvertaisen elämän, esimerkiksi työssäkäynnin tai opiskelun.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Arvoisa puhemies! Kun tästä rahasta nyt täällä keskustellaan — mikä ei tietenkään ole mukava asia, kun puhutaan vammaispalveluista, jotka on kuitenkin turvattava — niin tuon nyt tässä kuitenkin esille, että edellinen hallitus varasi aivan liian vähän rahaa vammaispalveluilta eli käytännössä sitten sinne vammaisille saakka. Edellisessä hallitusohjelmassa oli varattu rahaa ainoastaan 25,2 miljoonaa vuonna 2024, 32,4 miljoonaa vuonna 2025, 35,5 miljoonaa vuonna 2026 ja 35,9 miljoonaa vuonna 2027. Sen verran edellinen hallitus oli valmis satsaamaan vammaisten palveluihin.

No, nykyinen hallitus näki heti, että eihän se raha mihinkään riitä, ja valtiovarainministeriö oli tästä jo varoittanut edellistä hallitusta, joka ei siihen reagoinut. Tämän soveltamisalueen rajauksen jälkeenkin — eli tämän eduskunnassa tehdyn ikärajauspoiston jälkeenkin — tämä hallitus on käyttämässä uuden vammaispalvelulainsäädännön toimeenpääntöön rahoitusta 64 miljoonaa enemmän kuin mitä edellinen hallitus oli varannut, 64 miljoonaa enemmän. Edellinen hallitus varasi 36 miljoonaa, Orpon hallitus varaa 100 miljoonaa vastaamaan niihin palveluihin.

Ja kuten sanoin, niin totta kai vammaisten palvelut ovat subjektiivisia oikeuksia ja niin ne vammaispalvelulaissa on määritelty, ja sen takia se on erityislaki. Jokainen ymmärtää, että sen lain pitää olla tarkkarajainen ja oikein määritelty, täsmällisesti määritelty. Ei sitä voi lähteä myöskään edustaja Lindén tai kukaan itse määrittelemään, kenelle se on tarkoitettu. Siihen tarvitsee olla selkeät kriteerit ja ammatti-ihmiset, jotka ovat sitä työtä tehneet, että se ei mene tuosta vaan lonkalta.

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon ollut ilmassa väärinkäsityksiä, ja otetaan tarvittaessa uusia puheenvuoroja niitä oikaistakseen, mutta kertaan vielä, että tämä ei ole missään nimessä säästölaki ja [Puhemies: Aika!] se on virheellistä tietoa, mitä oppositio tässä antaa kansalaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kiuru, Krista.

19.50 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On ehkä syytä aloittaa sillä keskustelulla, jonka me tässä debatissa kävimme. Debatissa mielenkiintoisella tavalla käytiin keskustelua siitä, mihin perusteisiin nojaa tämä lykkäys, ja kun tätä keskustelua katsoo ulkopuolelta, niin voi kyllä vain hämmästellä, että jokainen hallituksen riveissä tuntuu löytävän perusteen nimenomaan siitä, että lykkäystä tarvitaan, jotta soveltamisalaa voidaan tarkastaa. Tämä sama näkökulma välittyi myöskin ministeri Juuson puheesta, jossa otettiin asiaan kantaa. Hän nimenomaan totesi, että näin pitäisi tehdä sen takia, että tätä soveltamisalaa saadaan tarkastettua ikärajauspoiston jäätyä pois aikaisemmasta vammaispalveluja koskevasta esityksestä, ja kun eduskunta sitten säätää tuolloin lain voimaan ilman ikärajausta, niin nyt pitäisi ikään kuin tästä näkökulmasta tätä lakia avata. Se on mielenkiintoinen peruste, mutta hyvin vastainen todellisuudelle.

Nimittäin professori Ojanen otti tähän kantaa perustuslakivaliokunnan kuulemisessa. Lausunto on julkinen, ja professori Ojanen toteaa täällä kiinnostavalla tavalla: ”Perustelu on ensinnäkin poikkeuksellinen sikäli, että tuskin koskaan aiemmin eduskunnan jo hyväksymän ja tasavallan presidentin vahvistaman lain voimaantulon siirtämistä on perusteltu vaikutusarviointien tarpeella. Sitä vastoin on tavanomaista, että varsinkin kokonaisuudistusta merkitsevien lakien vaikutuksia seurataan tarkoin lain voimaantulon jälkeen. Näin on ollut nimenomaan tarkoitus toimia myös jo viime vaalikauden lopulla hyväksytyn ja vahvistetun vammaispalvelulain suhteen.” On kiinnostavaa siis, että me toimimme ensi kertaa

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Suomessa tavalla, jota ennen ei ole nähty. Poliittisia perusteita toki voi keksiä, ja niitä on keksittykin, koska sosiaali- ja terveysministeriö esitti omassa lausunnossaan hallitusohjelmaa valmisteltaessa, että tätä lykkäystä ei pitäisi tehdä, vaan lain pitäisi tulla suoraan voimaan, ja näitä muutoksia tehtäisiin sitten kohtiin, jotka tätä mahdollista tarkastusta vaatisivat, kuten hallituspuolueet täällä ovat nyt vaatineet. Siis puolen vuoden jälkeen nämä nykyiset hallituskumppanit ovat löytäneet tarkistettavaa, ja nämä tarkistamisen kohdat pitäisi siis tehdä myöhemmin.

Ojanen jatkaa: ”Joka tapauksessa vaikutusarviointien tarpeella ei voida nähdäkseni perustuslain 22 § huomioon ottaen hyväksyttävästi perustella esityksestä nyt syntyvää lopputulosta, jolla yhtäältä jatketaan perustuslain ja vammaissopimuksen vastaisen lainsäädännön voimassaoloa sekä toisaalta siirretään perustuslain ja vammaissopimuksen mukaisen vammaispalvelulain voimaantuloa. Vähintäänkin tulisi lähteä perustuslain 22 § huomioon siitä, että lain voimaantuloa siirrettäisiin vain siltä osin kuin lakia todennäköisesti tulitaisiin esittämään muutettavaksi, jos voimaantulon siirtämisen tarkoituksena on varata aikaa mahdollisen uuden hallituksen esityksen vaikutusarviointiin. Esityksessä ei kuitenkaan perustella voimaantulon siirtoa tällä tavoin.” Nyt kysyn vielä kerran: Minkä ihmeen takia ei sitten toimittu niin, että todettaisiin, että tarkistetaan, minkälaisia vaikutuksia tästä ikärajauksesta tuli ja vain jotkut pykälät ja soveltamisala olisivat tarkastettavina? Mutta, ikävä kyllä, valiokunnan työskentelyaikana on alkanut näyttää siltä, että hallituspuolueet eivät itsekään tiedä, mitä tarkastetaan, koska normaalisti tälle pelolle olisi laitettu kylki kiinni ja sanottu, että palvelupykälä ei avata. Mutta tällaista päätöstä ei pystytty tekemään eikä haluttu tehdä, koska nimenomaan haluttiin, että kaikki on tarkasteltavana. Tämä tuntuu todella oudolta, koska professori Ojanen toteaa, että näin ei olisi pitänyt tehdä.

Arvoisa puhemies! Meillä on nyt edessä tilanne, jossa Suomi tarkoituksellisesti ottaa hittiä kansainvälisten sopimusten noudattamiselta. Me olemme saaneet 2018 todella pahan tuomion ihmisoikeusrikkomuksesta, ja käsittääkseni tilannetta arvioidaan ennen vuodenvaihdetta uudelleen. Me ilmoitamme siis, että me emme aiokaan poistaa tätä ihmisoikeusrikkomuksen tilaa, vaan me aiomme jatkaa sillä, koska me säädämme vanhan lain voimaan käytännössä uuden lykkääntyessä. Tämä näyttää todella pahalta oikeusvaltio Suomelle. Miksi ihmeessä me emme voineet säätää esimerkiksi henkilökohtaisen avun erityisen osallisuuden tukea voimaan, jos kerran palveluihin ei haluttu ottaa kiinni? Näyttää siis siltä, että halutaan niitä lähteä köpelöimään ja sen takia näin ei voitu toimia.

Entä lasten ja nuorten oikeudet? Todella kauniita puheita on täällä salissa. Me yritimme osoittaa, että tästä kokonaisuudesta voitaisiin irrottaa nämä eikä tulisi edes ongelmia koko tässä kokonaisuudessa. Se olisi helpompi kokonaisuus kuin henkilökohtaisen avun ja tämän erityisen osallisuuden tuen säätäminen tähän vanhaan lakiin uusiin paragrafeihin. Tässä tapauksessa syntyy erikoinen tilanne, että me emme halua nepsy-kirjolapsille antaa näitä palveluita 1.10. alkaen, vaan sen sijaan me tankkaamme täällä papereista lukien, että kyllä me hoidamme tämän Kelan harkinnanvaraisen tuen kautta — siis harkinnanvarainen kuntoutus olisi vaihtoehto ihmisten perusoikeuksien toteutumiselle lain tasolla yhdenvertaisesti, me haluamme hoitaa sen Kelan harkinnanvaraisella kuntoutuksella ja olemme siitä vielä ylpeitä. Ja oliko sen alarajana muistaakseni 16 vuotta. Sen lisäksi, että me näin ajattelemme, että tällä tätä hoidettaisiin sitten vuosi ja kolme kuukautta, niin samaan aikaan me ajattelemme täällä, että se koskisi ikään kuin näitä lapsia, kun sehän koskee kaikkia, kenellä on tätä kirjoa. En minä ymmärrä, mitä ihmettä täällä eduskunnassa tapahtuu ja onko nyt ihmisillä käsitys siitä, mitä oikeasti ollaan tekemässä.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Arvoisa puhemies! Me esitimme valiokunnan käsittelyssä, että me voisimme tähän puuttua. Meille on nyt väitetty, että ei ole vaihtoehtoja, ja kun ei ole vaihtoehtoja, niin on väitetty, että meidän täytyy nämä pykälät säätää lakiin, koska näitä ei voi toisistaan erottaa. [Puhemies koputtaa] Miksi siis Suomessa on asiantuntijoita, jotka ajattelevat, että nämä pykälät olisi voitu erottaa ja jättää osa palveluista heti voimaan? [Puhemies koputtaa] Miksi niin ei tehty?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.57 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä vielä haluaisin palata tähän työhön, jota me tehtiin täällä yömyöhään ja jossa me halusimme lisätä tästä nyt reilun viikon päästä voimaan astuvasta laista erityisesti nämä lapsia ja nuoria koskevat pykälät nyt tähän vanhaan, noin 70—80-luvulta voimassa olleeseen lakiin. On totta, että STM:n kanta oli, että ei voi lisätä tätä 8 e-kohtaa ilman, että se vaikuttaa f:ään, ilman, että se vaikuttaa g:hen, h:hon. Tämä on ihan totta. Mutta silloin, kun me tätä konsultointiin ja käytiin läpi ja kysyttiin myös asiantuntijoilta, niin me päädyimme siihen, että kaikki nämä 8 e, f, g ja h, lapsia koskevat pykälät, se kokonaisuus, voidaan irrottaa, ja se ei ole rinnastettuna mihinkään muuhun tässä vammaispalvelulaissa. Tätä me toivoimme, mitä perustuslakivaliokunta meiltä kysyi, voiko tästä nyt voimaan astuvasta laista joltain osin ottaa kokonaisuuksia, jotka tulisivat nyt jo voimaan, ja meidän arvio on — mitä STM:n vastinekaan ei kiistä — etteikö tätä voisi tehdä, ja me tarjosimme hallitukselle, että tämän osion te voitte laittaa jo voimaan, mutta siihen hallitus ei tarttunut.

Haluan nyt käydä vielä nämä pykälät tässä läpi. Eli tämä on suoraan laista, joka olisi astumassa reilun viikon päästä voimaan, ja sinällään kokonaisuutena olisi voitu siirtää nyt jo voimaan.

Eli kohta 8 §, vammaisille tarkoitetut palvelut. Tämä sisältää nimenomaan vaikeavammaiselle henkilölle nämä kohtuulliset kuljetuspalvelut ja saattajapalvelut.

Kohta 8 e § koskee asumisen tukea. Täällä on, että vaikeavammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea. Asumisen tuen tarkoitus on, että vammaisen henkilö voi asua mahdollisimman itsenäisesti ja että tuetaan siihen itsenäiseen asumiseen. Sitten täällä on, että asumisen tuki voidaan järjestää yksittäiseen asuntoon, ryhmämuotoisesti tarkoitettuun asumiseen. Eli tällä pykälällä tuetaan sitä yksilöllistä vammaisen asumista.

Sitten täällä on lapsen asumisen tuki, kohta 8 f § tästä laista, siirretty jo voimaan. Tämä koskee erityisesti vammaispalvelua kodin ulkopuolella, tai kun lapsi ei voi asua kotona, niin miten näissä tilanteissa. Tässäkin on nimenomaan tätä yksilöllisyyttä kodin ulkopuolella ja näitä huostaanottoon ja laitosasumiseen liittyviä pykäläiä.

Sitten täällä on kohta 8 g §, mikä koskee lapsen mielipiteen selvittämistä päätettäessä lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella. Tässä on lapsen kuulemista ja lapsen itsemääräämisoikeuteen liittyviä asioita.

Sitten tämä 8 h -kohta, lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella. Tässä otetaan siihen kantaa, ja sosiaalityöntekijän yhdessä lapsen huoltajan kanssa tehtävää yhteistyötä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja niin edelleen.

Eli tämä kokonaisuus koski ainoastaan lapsia, ja tässä esitimme, että tämän voimaantulo voisi olla jo aikaisemmin. Tämä on näiden YK:n lapsen oikeuksien suositusten mukainen ja myös yleisten lapsen oikeuksien velvoitteiden mukainen, ja olisimme toivoneet, että tätä oltaisiin saatu eteenpäin.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Mutta täällä on moneen kertaan nyt otettu puheeksi, että nyt näitä lapsen oikeuksia ei paranneta, mutta annetaan tätä Kelan neuropsykologista kuntoutusta. Ja nyt kysyisin hallituspuolueilta — erityisesti perussuomalaisten Reijoselta ja sitten Laiholta, jos otatte puheenpuoron — kun he ilmeisesti tietävät tästä enemmän, eli täällä tosiaan Kela myöntää tammöistä neuropsykologista kuntoutusta, ja tämä on tarkoitettu 16—67-vuotiaille, [Krista Kiurun välihuuto] ja tätä voi hakea erilaisiin aivovammoihin, aivotulehdukseen, tarkkaavaisuushäiriöihin ja kehityksellisiin häiriöihin. Ja sitten kun menen täältä eteenpäin, niin täällä se, miten haen korvausta, haen tukea, ja täällä ovat pelkästään terapiapalvelut. Eli täällä voi hakea Kelan kautta, ja enimmäiskorvauksen määrä täällä on yksilöterapiata 60 euroa 55 senttiä, ryhmäterapiata 42 euroa 5 senttiä, lausuntopalkkio on 22 euroa 71 senttiä, mutta muuta täältä ei löydy. Voitteko avata nyt vielä, millä tavalla tämä tuki nyt sitten tulee auttamaan ja kohdistumaan näihin nepsy-lapsiin ja -perheisiin? Olisi aika tärkeää myös tämän keskustelun kautta tulla selville, onko se ainoastaan osa terapiakäyntien kustannuksia ja rajautuvatko tässä nämä lapset pois ja tullaanko tästä tekemään ihan oma lainsäädäntönsä ja tätä soveltamisalaa myös laajentamaan ja tänne osoittamaan resursseja? Se olisi äärettömän tärkeää nyt, kun kuitenkin kerrotte, että täällä parannetaan näitten lasten oikeuksia erityisesti nyt tässä siirtymäkaudella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

20.04 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Lasten oikeuksia tulee parantaa ja erityisesti kehitysvammaisten ja vammaisten lasten ja nuorten, ja myös aikuisten vammaisten, mihin täällä vammaispuvelulailla, paremmalla sellaisella, pyritään. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet voivat varmasti tarkemmin vastata kollega Nurmisen kysymykseen, mutta minä olen ymmärtänyt, että kun tämä laki nyt valitettavasti joudutaan lykkäämään ja sen voimaantulo siirtyy myöhemmäksi, sille ajalle nimenomaan käynnistettäisiin erillinen ohjelma lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen. Se menisi vain sieltä Kelan kautta, harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta, mutta se olisi erillinen ja nimenomaan näille neuropsykologisille lapsille ja nuorille suunnattu.

Sitten haluaisin tässä sanoa, niin kuin kollega Lindén sanoi, että vaikka säädetään lakia, useasti siellä on tulkinnanvaraista joka tapauksessa, ja näihin vammaisasioihin liittyen varsinkin näinhän se on. Eritoten siksi sen pitäisikin olla mahdollisimman tarkkarajainen ja soveltamisalan myös varsin tarkka, jotta siellä alueilla ei sitten olisi epäselvyyttä ja ei pääsisi käymään niin, että se apu ja tuki ja ne varat, jotka on tarkoitettu alun alkaen ja joiden kuuluu kohdistua vammaisille, eivät kohdistuisi heille.

Sitten haluaisin sanoa uudelle edustajalle, Hamarille, terve tulemaasta. Mietitte sitä, kun näistä kustannuksista puhutaan. Se todellakin voi olla sekoittavaa. Mutta tilannehan on se, että viime kaudella sosiaali- ja terveysministeriö antoi jonkun luvun, mitä tarvittaisiin, jonkun luvun euroja, mitä tarvittaisiin tähän uuteen vammaispuvelulakiin, jota ollaan nyt lykkäämässä. Sitten kun hallitusneuvottelut olivat käynnissä, saimme jonkun aivan erilaisen, selvästi suuremman luvun valtiovarainministeriöstä, että tarvitaan vähintäänkin tammöinen luku. Ja kun ruvettiin tarkemmin katsomaan, että kun tämä soveltamisalakaan ei ole kovin tarkkarajainen, mihin kaikkeen tätä ehkä alueilla voitaisiin joutua käyttämään, niin nämä luvut tulivat edelleenkin monta kertaa suuremmiksi ja olikin kyse siitä, että tarvittaisiinko tähän ei vain 130 miljoonaa euroa enemmän vaan tarvittaisiinko 200, 300 tai jopa 400 miljoonaa enemmän euroja.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Sen vuoksi tässä alkoi olla niin paljon epäselvyyksiä ja kyseenalaistuksia, että, niin kuin sanottu, lopputulema oli se, että lakia tarvitsee lykätä sen takia, että se tulee tarkkarajaisemmaksi ja soveltamisala selkeämmäksi ja että myös tiedetään, paljonko niitä euroja tarvitsee varata, ja että ennen muuta vammaispalvelulain apu ja tuki ja eurot kohdistuisivat nimenomaan vammaisille. Tämä on se tärkeä asia, että heidän oikeutensa toteutuu, ja sen vuoksi me tarvitaan parempi vammaispalvelulaki. Ikävä kyllä se tarkoittaa sitä, että sitä ei saada vielä kahden viikon päästä voimaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

20.07 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yritän tässä paikaltani kolmessa minuutissa ottaa kahteen asiaan kantaa. Toinen on tämä rahoitus, ja toinen on sitten se kysymys, mitä olivat ne muutokset, joita eduskunta teki helmikuussa tähän alkuperäiseen hallituksen esitykseen ja jotka sitten aiheuttivat näitä lisäkustannusten tarpeita. Käyn ihan lähes luettelomaisesti, koska nyt ei ole aikaa eikä ehkä tarkoitukseen laajasti näitä avata, mutta minulla on näitä tässä kuusi.

Ensimmäinen, josta täällä on paljon keskusteltu, oli tämä ikääntymisrajaus, sen poistaminen perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta. Oma tulkintani on muuten se, että eihän meillä nykyisessä vammaispalvelulaissakaan ole mitään tällaisista ikääntymisen rajausta, vaan kysymys on siitä, että... Otan ihan konkreettisen esimerkin. Jos minä, 71-vuotias, tulisin ensi yönä sokeaksi vaikka siitä, että saisin tuommoisen veritulpan tuonne silmän verisuoniin, niin ei se, että minä olen 71-vuotias, tarkoita, ettenkö olisi tässä tapauksessa vammainen ja oikeutettu sokean vammaispalveluihin. Mutta 94-vuotias äitini, joka käyttää rollaattoria, ei ole vammainen, koska sen katsotaan kuuluvan normaaliin ikääntymiseen. Eli nämähän ovat vaikeasti tulkittavia asioita, mutta ei näissä oikeasti ole mitään suurta epäselvyyttä.

No, toinen asia, joka muutettiin, oli tämä hyvin, sanotaan, vaativa ja teoreettinenkin kysymys vammaisen henkilön voimavararajauksesta. Kun olin itse ministerinä, niin tavattoman monessa palaverissa käsiteltiin, mitä se oikeastaan tarkoittaa, että henkilö on niin vaikeasti vammainen, että hän ei esimerkiksi pysty ilmaisemaan omaa tahtoaan. Tässä suhteessa ei tehty täällä eduskunnassa muutosta tähän alkuperäisen lakipohjaan, mutta ykköslain 12 §:ssä nostettiin erityisen osallisuuden tuntimäärää henkilökohtaisen avun tasolle, jotta poistuisivat tähän liittyvät epäilyt siitä, onko jollakin tavalla väärin otettu huomioon.

Kolmas kokonaisuus liittyi lasten asumisen tuen kokonaisuuteen, aika moneen kohtaan siellä. Neljäs liittyy hengitysvajauksesta kärsiviin henkilöihin. Sitten tuli kokonaan uusi 27 § kehitysvammaisten työtoiminnasta, koska tässä yhdistettiin kehitysvammalaki, joka olisi kumottu kokonaan, eli se piti säätää erillisenä tänne. Ja sitten viimeisenä tämä itse asiassa terminologiaan liittyvä kysymys, jota jo siteerasin, kun se liittyy siihen, onko aivan varma, että tietyt näkövammaisten valmennusasiat ja muut tulevat tämän lain piiriin. — Nämä kaikki kuusi olivat ne tärkeät muutokset, ja se on ihan juuri näin.

Kun kaivoin itse esille sen edustaja Laihon siteeraaman valtion julkisen talouden suunnitelman maaliskuun 23 päivästä — en nyt saa kännykkää auki — siinä oli se lause, jossa todella todettiin, että uusi hallitus, oli sen väri mikä tahansa, tulee täsmentämään tämän rahoituksen, ihan niin kuin ymmärtääkseni edustaja Tanus äsken kertoi. Tämähän menee aina niin, että kun subjektiiviset oikeudet on säädetty, ne annetaan ihmisille, ja sitten pitää arvioida rahoitus, mikä se on. Eli nuo siteeratut summat, jotka Laiho siteerasi, olivat sen al-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

kuperäisen, syksyllä olleen, paljon vähemmän etuuksia sisältäneen lain arvioita, ja nekin olivat jossain määrin tietysti arvioita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

20.11 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulakia ei voida eduskunnassa lähteä merkittävällä tavalla muuttamaan, muokkaamaan monia eri pykälää, vaan kyllä vammaiset ansaitsevat kunnon lain ja kunnon lainvalmistelun, joka tehdään huolella. Nyt täällä on ehdotettu, että tästä olisi voitu muuttaa, ottaa pois joitain pykälää lasten osalta. Me kaikki kannatamme sitä, että vammaiset lapset saavat riittävät palvelut, mutta emme me voi lähteä sieltä yksittäisiä pykälää ottamaan, koska kyse on kokonaisuudesta. Tätä on selvitetty valiokunnassa, on saatu selvitys ministeriöstä, että ei ole mahdollista nostaa sieltä yksittäisiä pykälää erikseen.

Lasten tilanne on kuitenkin huomioitu. Tällä hetkellä vammaispalvelut järjestetään vammaisille lapsille voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Se kuuluu heille näin tehdä, ja se jatkuu tästä eteenpäinkin. Nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä sovelletaan myös perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti. Lapsen oikeuksia ei tällä lykkäyksellä heikennetä, ei missään nimessä, koska meillä on voimassa oleva lainsäädäntö. [Aki Lindénin välihuuto] Eli tässä vain siirretään tämän edellisen lain voimaantuloa vuodelle ja kolmella kuukaudella, jotta tätä ehditään tämentämään ja tekemään parempi vammaispalvelulakiesitys.

Koska tiedostetaan kuitenkin se, että vammaisille henkilöille ja heidän läheisilleen tästä voimaantulon siirtämisestä voi tulla myös negatiivisia vaikutuksia nimenomaan sen kautta, että tämä uusi laki, jota nyt siirretään, olisi tuonut joitain palveluja lisää, niin sen takia hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan syksyllä 23 käynnistetään määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Tällä pystytään osaltaan korvaamaan sitä, että se uusi lainsäädäntö nyt siirtyy.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä vielä loppuun nostaa sen, että kun tätä lakia sitten täsmennetään ja uudelleen valmistellaan, niin siinä kuullaan vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä, jotta saadaan mahdollisimman hyvä ja vammaisten tarpeisiin soveltuva laki.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

20.13 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Soveltamisalan laajentuminen on yksi asia, joka on nähty tässä keskustelussa ongelmana tämän keväällä hyväksytyn lain osalta, mutta yhtäkään konkreettista esimerkkiä me ei olla vielä tässä keskustelussa saatu, eikä itse asiassa saatu valiokunnassakaan, siitä, miten tämä keväällä hyväksytty laki nyt konkreettisesti vaikeuttaisi soveltamisalan tulkitsemista. Se olisi oleellista.

Mitä tulee sitten tähän ikääntymisrajoitukseen, niin kuten edustaja Lindén jo tuossa puheenvuorossaan nosti esille, sellaista ei ole voimassa olevassakaan laissa, joten vähän ihmetyttää, miten se nyt keväällä hyväksytyn lain voimaan astuessa muodostuisi yhtäkkiä ongelmaksi, kun se ei ole ollut ongelmallinen tähänkään asti.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Mitä tulee sitten näihin puheenvuoroihin, joissa on vähätelty puheenvuorojamme liittyen asiattoman nopeaan valiokuntakäsittelyyn, niin ajattelin hieman avata tätä viikkoa. Miten te itse näkisitte, onko ollut asiallista näin merkittävän lakiesityksen käsittelyssä, että kun tiistai-aamuna tulimme STM:n vastinekuulemiseen, meille selvisi siinä vaiheessa, että samassa kokouksessa näin merkittävän asian käsittelyn yhteydessä haluttiin käydä valmistava keskustelu, ja vielä siinä tilanteessa, kun meillä oli todella paljon kysymyksiä STM:n virkamiehille ja me saimme vasta seuraavana aamuna ne loput tiedot ja selvitykset, mitä me vaadimme siinä vastinekuulemisessa? Oliko kohtuullista, että meidän oli käytävä valmistava keskustelu käytännössä kesken tätä STM:n vastinekuulemistä samana päivänä? Kaikki te, jotka olette olleet täällä pidemmän aikaa, tiedätte, että varsinkaan näin merkittävissä lakiesityksissä tämä ei todellakaan ole talon tapa, että käydään vastinekuuleminen ja valmistava samana päivänä.

On ollut meilläkin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa viime kaudella sellaisia asioita, missä koko valiokunta on ollut sitä mieltä, että käsiteltävä asia on sellainen, missä sekä oppositio että hallitus ovat yksimielisiä, ja on ihan ok käydä se valmistava keskustelu samana päivänä. Mutta silloin, kun selkeästi on kyse hyvin merkittävästä asian käsittelystä ja selkeästi tiedetään, että oppositio ja hallituspuolueet eivät ole samaa mieltä lakiesityksestä, ei todellakaan ole talon tapojen mukaista käydä samana päivänä vastinekuulemistä ja valmistavaa keskustelua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

20.17 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsissäni on perustuslakivaliokunnalle annettu professori Ojasen lausunto koskien vammaispalvelulakia, ja täällä rahoitusperiaatetta koskien on arvioitu mahdollisen voimaantulon lykkäämisen johdosta tehtävää päätöstä ja sen syytä, joka viittasi rahoitusperiaatteeseen seuraavalla tavalla. Ojanen kirjoittaa: ”Esityksen mukaan ehdotetun voimaantulon lykkäämisen tarkoituksena on hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutumisen varmistaminen. Esityksestä myös ilmenee, että hallitusohjelman mukaan koko uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna saisi olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa, mikä sinänsä merkitsisi esityksen mukaan enemmän rahoitusta kuin jo hyväksytyn lain perusteella on varattu.” Näin kiinnostavasti toteaa siis professori Ojanen, ja hän toteaa myöskin, että ”tarvittavissa muutoksissa uuteen lakiin taas vaikuttaisi esityksestä ilmenevän perusteella olevan kyse muutoksista lain soveltamisalaan sekä niin sanotun ikääntymisrajoituksen jonkinmoisesta palauttamisesta”. Siis jopa Ojanen oli perusteluissa löytänyt tällaisia perusteita.

Me olemme täällä nyt kysyneet, miksi tämä muutos tehdään. On pakko sanoa, kun katsoimme esimerkiksi apulaisoikeusasiamiehen kannanottoa, että on aivan eri asia, tehdäänkö lykkäys sillä perusteella, että halutaan varmistaa valtiontalouden näkökulmasta se, että hyvinvointialueilla on riittävä rahoitus. Sitä perustetta tässä illalla käytettiin, mutta tämä on peruste, jolla me emme voi lykätä. Halusin valiokunnassa varmistaa, että myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnan omassa kannanotossa eli meidän mietinnössä haemme uskottavat perusteet, jos lykkäys tehdään. On hyvin vakavaa huolta aiheuttavaa se, että osa kansanedustajista istuu täällä ikään kuin perustelemassa tätä lykkäystä tavoilla, jotka eivät ole perustuslaillisesti kestäviä. Kun on kysymys subjektiivisista oikeuksista, niin ensin laki määrittää subjektiivisten oikeuksien tason, ja meidän tehtävämme on varmistaa, että rahoitus riittää.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Outoa tässä on, että jos tästä olisi kysymys, niin tämä olisi helppo hoitaa, koska silloin vain määritellään se taso riittävälle tasolle. Näin ei ole tapahtunut, koska niin kuin täällä sanoi kansanedustaja Lindén: kun ikärajaus poistui, niin syntyi erikoinen tilanne ja dilemma. Koko sitä työtä valmistellut vaikutusarvioinnin ryhmä totesi aikanaan, että vaikka tähän tulisi ikärajaus tai ei tulisi, niin sillä ei ole merkittävää kustannusvaikutusta. Ajatelkaa! Mutta sen sijasta valtiovarainministeriö tämän lain hyväksymisen jälkeen totesi muutaman virkamiehen taholta, että heidän arvionsa on, että tämä maksaa nyt maltaita.

Tämän perusteella, ajatelkaa, on syntynyt tilanne, että tätä rahoituksen riittävyttä ovat valtiovarainministeriössä arvioineet henkilöt, joilla ei ole käsitystä vammaispalveluista, mutta valtioneuvoston ja vielä silloinen hallitusohjelman neuvotteluporukka osti tämän argumentoinnin niin, että nyt tätä lakia on lykättävä. Minä olen hyvin huolissani siitä, minäkälaisilla perusteilla lähdetään tekemään tällaista lainvalmistelua, joka laitettiin lausuntokierrokselle kesällä, mikä ei ole hyvän lainvalmistelun periaatteitten mukaista eikä hyvän kuulemiskäytännön mukaista. Se oli sentään kuukauden kierroksella. Siitä voidaan olla tyytyväisiä, vaikka sen olisi pitänyt olla 6—8 viikkoa. Mutta täällähän on nähty, että asuminen osalta ei päästä lainkaan tuollaisiin sfääreihin.

Minusta on tärkeätä myöskin käydä keskustelua siitä, millä perusteella mitään esitetään tehtäväksi. Tämä iso sali ei ole paikka, jossa mitä tahansa puhutaan. Me olemme vastuussa siitä, että Suomessa noudatetaan perustuslakia, erityisesti subjektiivisten palveluiden osalta.

Arvoisa puhemies! Sitten jatkan Tuorin lausunnolla. Tuori toteaa: ”Jo perusoikeuksia turvaavan lain hyväksyminen ja vahvistaminen synnyttää nähdäkseni valtiosääntöistä suojaa nauttivia ja heikentämiskiellon piiriin kuuluvia tai ainakin niihin rinnastettavia perusteltuja odotuksia, sikäli kuin jo hyväksytty vammaispalvelulaki parantaa vammaisten perusoikeuksien toteutumistasoa. Sen voimassaolon lykkääminen hallituksen ehdottamalla tavalla rikkoo heikentämiskielloa tai perustuslain mukaista perusteltujen odotusten suojaa.” Tämä on hyvin vakavaa tekstiä. Mutta täällä moni piittaa näille piut paut, ja se on minusta huolestuttavaa.

Mitä tulee sitten tähän rahaan, käydäänpä sekin läpi. Siis niillä tiedoilla, jotka olivat käytettävissä viime hallituskauden lopulla, ajateltiin, että nimenomaan tämän vammaispalvelulain toteuttamiseen riittää nyt tämä raha. No, jos ei se riitä, niin sitä on varattava lisää, koska on kysymys subjektiivista oikeuksista. Mutta ensi vuonna voi käydä niin, että mikä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuus, vaikka ikäihmisten palvelut, meneekin lain subjektiivisesta tasosta niin kalliiksi syystä tai toisesta, että meidän on varattava lisää rahaa.

Ei me voida joka kerta, kuulkaa, vedota tähän samaan argumenttiin, joka täällä on ollut käytössä. Ja niin kuin totesin, täällä yksi perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeuden asiantuntija, Ojanen, totesi jo aikaisemmin, että näillä perusteilla ei ole kyllä koskaan aikaisemmin jo hyväksyttyä lakia avattu.

Sitten, puhemies, on paljon käyty keskustelua siitä, mitä sitten valiokunta itse ajatteli. Ajatelkaa, perustuslakivaliokunta totesi omassa lausunnossaan, että ”perustuslain 22 §:ään kytkeytyvät syyt siten enemmänkin puoltaisivat vammaispalvelulain voimaantuloa alkuperäisen aikataulun mukaan kuin voimaantulon lykkäämistä”, ja täällä meistä monet istuvat toteamassa, että meillähän on isommat perusteet toimia juuri toisin. Sen takia minä itse edellytän sitä, että kun me käymme keskustelua, niin silloin on paperit luettu ja on oikeasti

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

tehty työtä, koska me edustamme myös ulospäin tämän talon isoa henkeä siitä, miten me näihin asioihin suhtaudutaan.

Sitten, arvoisa puhemies, on käyty paljon keskustelua siitä, että jos kuitenkin sitten tähän lykkäykseen syystä tai toisesta lähdetään, niin johtaako se siihen, että joitakin näistä palveluista olisi voitu irrottaa tästä kokonaisuudesta. Se on hyvin vakava kysymys tälle sällille, että jos kerran — niin kuin minä tässä perustelin ja myös sanoin teille, että apulaisoikeusasiamiehen kannanotossa on erittäin kiinnostavia lausunnon kappaleita juuri tästä — näin ollaan haluttu toimia, että lykätään, [Puhemies koputtaa] niin silloin se keskeinen kysymys on se, miksi ei otettu huomioon sitä, että jopa valiokunta itse myöntää, että me ei saatu kovin riittäviä selvityksiä vaan saatiin vain selvitys [Puhemies koputtaa] sosiaali- ja terveysministeriöltä, että mitään ei pystytty irrottamaan. Ja silti näyttää siltä, että suomalaiset akateemikot olivat sitä mieltä, että olisi pystytty irrottamaan. [Puhemies koputtaa] Olisi pitänyt kuulla paremmin, eikä tässä aikataulussa pystytty parempaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

20.25 Ilmari Nurminen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä itse mietin, että tässä koko keskustelussa on surullista se, että YK:n lasten oikeuksien komitea antanut tänä kesänä Suomelle vakavan viestin, että meidän on korjattava meidän lainsäädäntöä välittömästi, jotta meillä lainsäädäntö tunnistaisi lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden, osallistavan opetuksen, pitkäaikaisen laitoshoidon estämisen, kuulluksi tulemisen, yksilöllisen kehityksen tukemisen. Ja tämä lainsäädäntö, joka olisi tullut voimaan, olisi vastannut näihin YK:n lasten oikeuksien komitean suosituksiin siitä, että näiden pitäisi olla heti meillä voimassa. Ja tämä on yksi syy: miten me perustellaan heille, että meillä on edelleen varaa siirtää tulevaisuuteen lainsäädäntöä, jonka sisällöstä meillä ei ole täyttä varmuutta, ja oikeastaan tiedotkin ovat aika ristiriitaisia? Toisaalta me ollaan saatu YK:lta tuomio perusoikeusloukkauksesta vammaissopimukseen liittyen, eli meidän nykyinen lainsäädännön tila ei kohtele kehitysvammaisia heidän yleisen oikeusturvansa mukaisesti. Tästäkään huolimatta tätäkään asiaa ei haluta korjata, vaan se halutaan lykätä tulevaisuuteen. Ja minun mielestäni, oltiin ihan mitä mieltä tahansa, meillä sosiaalidemokraateilla tämä lähtee meidän arvoista, meidän ihmiskäsityksestä, ja meillä ei ole varaa enää lykätä tätä lainsäädäntöä yhtään pidemmälle.

No sitten, mitä tulee näihin taloudellisiin vaikutuksiin, niin tämän suppeankin kuulemisen perusteella haluan nähdä ne asiantuntijalausunnat, joissa sanotaan, että tämä maksaa satoja miljoonia. En ainakaan itse nähnyt sellaista asiantuntijalausuntoa, vaikka sitä kissojen ja koirien kanssa yritettiin ilmeisesti etsiä. Tämä lainsäädäntö pohjaa sosiaali- ja terveysministeriön virkaesitykseen. He pitävät edelleen kiinni näistä taloudellisista vaikutuksista. On totta, että tässä on tullut hallitusneuvottelujen aikana tämä VM:n 100 miljoonaa lisää, eli 136 miljoonaa, arviona näistä lainsäädännön taloudellisista vaikutuksista. Ja tässä on kahdella ministeriöllä erilainen arvio tämän lain taloudellisista vaikutuksista. STM lähtee tästä kokonaisarviosta. Me kuultiin laajasti järjestöjä myös siitä, että näitten subjektiivisten oikeuksien määrittely on haastavaa, koska jos me voidaan ehkäistä vaikka laitoshoidtoa tai huostaanottoa tai muuta, niin me voimme saada myös säästöjä, kun me toimimme ennaltaehkäisevästi ja tuemme perheitä ja ihmisiä itsenäiseen elämään. Eli se voi tuoda

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

myös säästöjä. Ja tämän takia nämä sosiaali- ja terveysministeriön arviot tämän lainsäädännön rahamäärästä ovat pienemmät kuin valtiovarainministeriön.

Ja kysyisinkin: Lähteekö tämä hallituksen esitys mistä taloudenpohjasta? Onko se VM:n ratifioimat arviot, ja otetaanko tässä ollenkaan huomioon sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarviointeja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

20.28 Helena Marttila sd: Arvoisa puhemies! Kuuntelen jopa hieman hämmentyneenä tätä keskustelua, kun täällä edustaja Laiho todistaa, että lapsen oikeuksia ei olla heikentämässä. Eikö kyse ole juurikin siitä, että meillä on iso ja kasvava joukko neuropsykiatrisesti oireilevia lapsia, jotka olisivat nyt saaneet heille kuuluvia palveluja ja jotka ovat tällä hetkellä varsin kirjavien käytäntöjen ja palvelujen piirissä?

Tiedämme myös, että kasvava joukko heitä on myös lastensuojelun asiakkuudessa, ja lastensuojelun sosiaalityöstä tähän tehtävään siirtyneenä en nyt malta olla sitä kommentoimatta. Jokainen tässä salissa varmasti ymmärtää, että se on täysin väärin resursoitua ja väärä paikka näille lapsille. Tässä tuotiin ilmi, että tämä voi johtaa jopa huostaanottoihin tilanteissa, jossa palvelua ei ole saanut muuten. Se ei ole varsinkaan kustannustehokasta, minä uskon tämän hallituksenkin hyvin ymmärtävän.

Täällä hyvä asia on toki se, että nyt näitä Kelan kuntoutuspalveluja aiotaan kehittää. Oletan, että kyseessä on ehkä tällainen niin kutsuttu LAKU-kuntoutus, neuropsykiatrinen kuntoutus, mikä on toki hyvä asia, mutta siinä kiinnittäisin huomion sanaan ”harkinnanvarainen”. Kun tätä asiaa nyt edistetään, niin toivon, että siinä kiinnitetään huomiota myös siihen, ketkä tähän siis tulevat olemaan oikeutettuja. Tällä hetkellä osa saa sitä, muun muassa vammaispalvelujen kautta, mutta iso joukko ei. Sen lisäksi siellä on käsittääkseni monopoli palvelun tarjoajasta.

Toivon joka tapauksessa, että nyt tähän asiaan suhtaudutaan tarpeellisella vakavuudella, sillä vuodenvaihteessa lastensuojelun asiakaslistoilta joudutaan jälleen siivoamaan viisi lasta, kun asiakasmitoitus kiristyy. Silloin ei ole varaa siihen, että siellä on yhtään lasta, joka voisi saada palvelunsa sieltä, mistä se oikeasti on tarkoitus saada. Vielä kysymykseni tälle salille ja hallitukselle on, että kun siihen kirjataan lastensuojelun syy, niin miltä näitä lapsia suojellaan. Heitä suojellaan tämän salin päätöksiltä ja palveluverkon aukoilta, jotka tämä laki olisi korjannut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

20.30 Henrik Wickström r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Det känns som om själva diskussionen här i salen stampar på stället och vi inte riktigt kommer framåt. Jag upplever själv att det som vi är överens om, någonting som förenar regeringspartierna och oppositionen, är det att det här är en väldigt viktig lagstiftning, och för oss är det väldigt viktigt att vi kan garantera fungerande funktionshinderservice för precis alla dem som behöver det, i hela landet.

När vi nu pratar om den här förändringen som nu ska göras så handlar det enbart om att vi ska skjuta upp den här lagstiftningen. Det är det vi diskuterar här, och det är därför så väldigt tråkigt att det i den här diskussionen också blandas in innehåll från den här lagstift-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

ningen som man egentligen inte heller i behandlingen i själva utskottet har tagit någon ställning till över huvud taget.

Jag vill kanske understryka det att vi nu specifikt har lyft fram också den oro som kommit från fältet. När vi har bett om utlåtanden från organisationer, från välfärdsområdena, så kan vi konstatera att de här åsikterna går väldigt isär. Det finns de som anser att man är för att uppskjuta den här lagstiftningen och de som anser att man ska ta det här i kraft.

Men det som vi som lagstiftare ska vara ansvariga för är att vi ska veta vad den här lagen som vi har godkänt här egentligen innebär. Och när det här lagpaketet senast behandlades här i riksdagssalen följde det inte en vanlig lagstiftningsprocess. Man gjorde förändringar i slutskedet här i riksdagen, vilket förstås är möjligt att göra, men när vi pratar om en så här viktig grupp i vårt samhälle var det tråkigt att man inte genomgick en regelrätt beredningsrunda, där man också bett om utlåtanden av experter, om till exempel vilka ekonomiska konsekvenser som här uppstår. Det här blev en verkligt tråkig överraskning i samband med regeringsförhandlingarna, när vi blev tvungna att ta ställning till det här.

Ja voin, arvoisa puhemies, sanoa sen verran, että myöskin itse olin mukana neuvottelemassa tästä kokonaisuudesta Säätytalolla ja ei tämä ollut mikään yksinkertainen asia käydä läpi. Näissä lausunnoissa, joita myös meille on tullut sosiaali- ja terveysministeriöltä, myös eduskunnan oikeusasiamieheltä ja myöskin hyvinvointialueilta, on juuri tuotu esiin niitä aspektoja, mitkä olivat vieläkin silloin käsittelyssä. Me ei voida tästä tulevasta laista eli uudesta laista, joka on hyväksytty, ottaa vain yksittäisiä lakipykälä ja laittaa tähän nykyiseen lakiin. Se ei onnistu, koska kyseessä on kokonaisuus.

Ja ymmärrän, että oppositio on tehnyt työtä täällä yömyöhään. Se on hyvä, että te olette edelleen täällä paikalla. Isompi joukko oli paikalla nyt, kun valiokunta oli keskustelemassa tästä asiasta. Haluan vain alleviivata, että nyt me olemme keskustelemassa nimenomaan siitä, että tätä ollaan lykkäämässä, ja meidän tavoitteena on tuoda tänne sellainen kokonaisuus, joka on hyväksi jokaiselle heistä, jotka tarvitsevat näitä palveluita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, tack. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

20.33 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Voin tässä hyvin yhtyä edustaja Wickströmin hyvään puheenvuoroon äsken siitä, että nimenomaan tästä oli kyse.

Minua vähän hämmentää täällä myös se, että täällä annetaan nyt ymmärtää jotenkin, että vammaisten palvelut huononisivat tai ettei kunnioitettaisi ihmisoikeuksia. Meillä hyvinvointialueilla tehdään erittäin arvokasta ja hyvää vammaispalvelutyötä, ja jokainen työntekijä myöskin tekee sitä työtä varmasti sydämellään. Minusta tämä on ala-arvoista keskustelua heidän työtään kohtaan.

Jos tämä vammaispalvelulain esitys nyt lykkääntyy, se ei missään nimessä tarkoita sitä, että vammaiset eivät saisi hoitoa ja heidän perusoikeuksiaan ei kunnioitettaisi, ja sama koskee lasten oikeuksia. Lasten asemaan Orpon hallitus on paljon kiinnittänyt huomiota. Täällä on kirjaus siitä, että koska tämä vammaispalvelulaki lykkääntyy, niin — sanon tämän nyt jo useamman kerran, toistan täällä — käynnistetään syksyllä 23 määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Tämä hallitus lisää myös mielenterveyspalveluihin resursseja, parantaa hoitoonpääsyä, lapsille ja nuorille tulee terapiatakuu, joka sekin auttaa siinä, kun täällä edustaja Marttinen toi esille, että lapsia

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

huostaanotetaan. Lapsia tällä hetkellä huostaanotetaan sen takia, että he eivät saa mielen-terveyspalveluita, ja edellinen hallitus ei ole tähän saanut mitään korjausta. Nyt tämä hallitus laittaa tämän asian vihdoin kuntoon. Myös vammaiset lapset tarvitsevat näitä palveluita, ja he tulevat ne saamaan siinä kuin kaikki muutkin lapset.

On minusta myös aika vakava väite, kun täällä esitetään, että STM:n virkamiehet, joilta me saamme vastineen, eivät osaa työtään, ja kun he vastineessaan sanoivat, että näitä pykäläiä ei ole irrotettavissa, niin täällä sitten sanotaan, että kyllä ne ovat irrotettavissa, kun soitetaan yöllä jollekin omalle asiantuntijalle. Voisitteko kertoa tämän asiantuntijan nimen ja ehkä vinkata sitten sosiaali- ja terveysministeriön suuntaan, että jos he tämmöisen huippuasiantuntijan jopa voisivat sitten rekrytoida, jos sellaista asiantuntemusta sieltä löytyy. [Krista Kiurun välihuuto]

Arvoisa puhemies! Tässä jo tämä aika loppuikin, mutta toivottavasti tämä asia nyt saadaan etenemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

20.37 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus valmistelee uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä siten, että laki tulisi voimaan 1.1.2025. Tämä on herättänyt paljon keskustelua puolin ja toisin, kuten tänäänkin on täällä huomattu ja todettu. Viime kaudella vammaispalvelulakia taottiin kiireellä läpi, ilman kattavia vaikutusarviointoja siihen kirjatuihin muutoksiin. Vammaispalvelulaki on suuri kokonaisuus, ja siihen tehtävät muutokset tulee valmistella huolella. Mikäli näin olisi toimittu viime kaudella, ei lain voimaantulon siirtoa tarvitsisi nyt tehdä. Lain soveltamista on välttämätöntä tarkentaa, jotta laki ei lähentele yleislakia ja vammaisten oikeudet voidaan oikeasti turvata.

Mielestäni on hyvä, että laki tullaan viemään kokonaisuutena ja hyvin valmisteltuna maaliin sen sijaan, että kiireellä tehdään jotain, mitä täytyy useaan kertaan tehdä uusiksi. Nyt meillä on mahdollisuus tehdä tarvittavat vaikutusarvioinnit ja muokata tulevaa vammaispalvelulakia kaikilta osin paremmaksi. Vaikka oppositio muuta väittäisi, niin vammaisten palveluista huolehditaan uuden lain voimaantuloon asti, kuten niistä on tähänkin mennessä huolehdittu.

Lisäksi hallitusohjelman mukaan koko uudistuksen vuosittainen kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna saa olla korkeintaan 100 miljoonaa euroa. Vammaisilta ei siis olla leikkaamassa. Vammaispalvelulain voimaantulon siirrolla on yksi ainoa tavoite: saada jokaiselle vammaiselle tarpeen mukaiset, riittävät ja laadukkaat palvelut. Se on hallituksen tahtotila, ja sen pitäisi olla myös opposition tahtotila. — Kiitos. [Oikealta: Aivan loistava puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

20.38 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Varmaan semmoinen asia, mistä kaikki ovat tässä salissa samaa mieltä, on, että tässä on erittäin monimutkainen ja vaativa kokonaisuus noin niin kuin lainsäätämismielellä, ja tämä viikko valiokunnassa on varmasti sen todistanut hyvällä tavalla.

Olisin aavistuksen samaan asiaan, mihin edustaja Laiho äsken tarrasi, vähän ottanut kantaa myös. Elikkä minä aidosti ihailen sitä ammattiyhdistystä, millä oppositioedustajat te-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

kivät tiistaiyönä sitä työtä, mutta joka tapauksessa meillä on ainoa kirjallinen lausunto liittyen näitten lakipykälien erottamiseen omaksi kokonaisuudekseen ollut STM:ltä, joka on hyvin selkeästi sanonut, että tämä ei onnistu. Täälläkin on moneen kertaan viitattu nyt siihen yöllä saatuun lausuntoon asiantuntijalta, ketä me emme tiedä, ja siitä ei mitään kirjallista lausuntoa ole. Siinä mielessä, jos ajatellaan, että tehdään hyvin monimutkaista lainsäädäntöä, on tehty vuosikausia ja monta kertaa korostettu, kuinka vaativaa tämä on, niin on aavistuksen erikoista, että me jouduttaisiin sitten valiokunnassa muuttamaan pykälää sillä perusteella, että joku on sanonut näin, ilman että meillä mitään kirjallista siitä on. Kyllä se hyvin hankala tilanne siinä mielessä olisi meillekin ollut. Tämä STM:n kanta on siinä mielessä kirjallisesti hyvin perusteltu, ja en minä osaa siitä poiketa, ellei mitään muita kirjallisia lausuntoja tule. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru.

20.40 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin kantaa huolta myös näistä lausunnoista, joita me saimme sosiaali- ja terveysvaliokuntaan käytettäväksi, mutta toivottavasti puhemies on tietoinen, että nämä lausunnot eivät vielä ole kansanedustajien käytettävissä. Soitin tästä ennen kello 14:ää ja halusin varmistaa, että tämä ei ala niin, että näitä lausuntoja ei ole täällä. Minä nyt oletan, että kun meidän käsittely on päättynyt, nämä lausunnot ovat julkisia ja niitten pitäisi olla täällä käytössä, mutta siltä varalta, että näin ei ole, puhun ennemminkin yleisellä tasolla. Olisi kiva siteerata näitä lausuntoja, joiden pohjalta me teemme työtä, mutta kaikilla ei ole näitä nyt käytettävissä. Tämä aikataulu on ollut niin kiireä, että minun käsitykseni mukaan virkakunta ei ole ehtinyt näitä lisäämään kansanedustajien käyttöön. Vaikka tänään lähdettiin tähän ensimmäiseen käsittelyyn, sen taustaksi tarjottuja materiaaleja ei ole.

Arvoisa puhemies! Nämä lapsiasiainvaltuutetun julkisuuteenkin toimittamat kannanotot ovat sellaisia, joissa kyseenalaistetaan se, että tehdään esitys mutta ei perustella, miksi on käytännössä mahdotonta jättää lapsia ja nuoria koskevat uudet, paremmat pykälät laittamatta voimaan heti. Tämä on iso kritiikki meille, että me emme pysty perustelemaan, miksi se ei ole mahdollista. Me olemme tällä hetkellä sen tiedon varassa, jonka sosiaali- ja terveysministeriö on saanut virka-arviosta sosiaali- ja terveysministeriöstä, ja käytännössä sosiaali- ja terveysvaliokunnan tuli selvittää tätä asiaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ”lain voimaantulon lykkääminen voi vaikuttaa merkittävästi lasten ja nuorten oikeuksien toteutumiseen”. ”Perustuslakivaliokunta pitää sen vuoksi välttämättömänä” — siis pitää välttämättömänä — ”että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan vammaispalvelulain aikaisemmin kaavailtuna voimaantuloajankohtana tai muuna nyt ehdotettua olennaisesti aikaisempaa ajankohtana.”

”Myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa osa lausunnonantajista piti voimaantulon siirtoa ongelmallisena erityisesti lasten oikeuksien toteutumisen kannalta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan vammaispalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen on kokonaisuus, josta ei ole tarkoituksenmukaista erottaa osaa säännöksistä tulevaksi voimaan ennen uuden lain soveltamisalan tarkentamista.” Nyt on syytä pysähtyä näihin sanoihin ”ei ole tarkoituksenmukaista”. Kun on kysymys subjektiivisista oikeuksista, niin perustuslakivaliokunnan lausuntojen pohjalta, kun katsoin ne läpi, ei — yllättävää kyllä — tämä sana ”tarkoituksenmukai-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

nen” sovi meidän perusoikeuksien näkökulmasta tähän tulkintaan. Mutta on hyvä, että myös sosiaali- ja terveysvaliokunta otti nimenomaan tämän perusteen tähän, jotta me osaamme sanoa, miksi näin sitten toimittaisiin. Eli sosiaali- ja terveysministeriön selvitys osoittaa, että tämä ei ole tarkoituksenmukaista. Mutta ei tämä ole perustuslaillisesti riittävä peruste siihen, että ihmisten subjektiiviset oikeudet eivät tule 1.10. voimaan.

Nyt me olemme siinä tilanteessa, että ministeriö on, ihan totta, todennut... Kyllä minäkin ymmärrän, että siinä on ihan valtava työ, että lähdettäisiin näitä erottamaan, kun oli kuukausi aikaa valmistelusta hyväksymiseen. Kuka niitä töitä tekisi niin paljon? Se on aivan selvä juttu, virkatöitä sielläkin tehdään. Tämä vaatii yötöitä ja iltatöitä, niin kuin täällä nähdään. Sen takia tällaisilla aikatauluilla kun tehdään, on hyvä todeta, että tämä ei ole tarkoituksenmukaista nyt. Mutta ei tämä oikein ole, ja tästä minä olen huolissani.

Valiokunta totesikin, siis sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi, että ”ottaen huomioon käsiteltävänä olevan lain suunniteltu voimaantulo ennen 1.10.23 valiokunnalla ei ollut käytettävissä olevan ajan asettamissa rajoissa mahdollisuuksia selvittää ministeriöltä saatua selvitystä laajemmin lapsia koskevan sääntelyn voimaantulon aikaistamista”. Eikö tämä ole kova juttu, että me ollaan jouduttu tilanteeseen, jossa me emme pystyneet selvittämään muuten kuin ministeriön virkamiehiltä, olisiko nämä lapsia ja nuoria koskevat pykälät voitu erottaa toisistaan? Ja ajatelkaa, että lapsiasiavaltuutettu pitää yleisellä tasolla huolestuttavana, että näistä vaikutusarviointien puutteista ja ristiriitaisuuksista huolimatta lakiehdotukset etenevät jopa lain hyväksymiseen saakka. Nyt meillä ei ole tietoa muualta kuin sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehiltä, olisiko nämä voitu erottaa. Oppositio yritti haastaa tätä keskustelua osoittamalla, että nämä voitaisiin erottaa, ja nyt me emme voineet käydä tästä keskustelua yhdenkään muun asiantuntijan kanssa, koska tämä aikataulu oli näin tiukka, ja se on aivan ymmärrettävää. Ja emme me voineet viivästyttää tätä aikataulua, koska jopa sosiaali- ja terveysvaliokunta itse päättyy omassa tekstissään siihen — me itsekin huomautamme itsellemme — että aikataulu oli niin tiukka. Näin tämän ei kyllä pitäisi mennä. Ja myös perustuslakivaliokunta huomautti tästä samasta.

Me olemme tehneet kaiken sen, mihin me pystymme. Mutta minun on pakko sanoa, että meidän on kyllä parannettava eduskunnassa juoksua. Me emme voi olla näin puutteellisten vaikutusarviointien varassa, koska tämä työ on muutoin eduskunnassa todella vaikea tehtäväksi. Ja minusta yleinen periaate on se, että ei me voida, kukaan meistä, säätää täällä uusia pykäläiä, se ei kuulu opposition tehtäviin, eikä se kyllä kuulu myöskään hallituspuolueiden kansanedustajien tehtäviin. Meillä on sitä varten palkatut virkamiehet ministeriöissä, joissa tätä työtä tehdään, ja nyt tämä työ jäi tekemättä, valmistelut valmistelematta riittäväällä tarkkuudella. Ja täällä me nyt sitten olemme ennen yhdeksää illalla toteamassa, kuten sosiaali- ja terveysvaliokunta itsekin toteaa, että meillä oli vain se yksi selvitys ja ei meillä ollut aikaa mitään muita selvityksiä tehdä. Joku olisi voinut tietysti kysyä tänään salissa, oliko tämä edes riittävä selvitys.

No, arvoisa puhemies, me kävimme sitten tästäkin keskustelun, että pitäisikö kuitenkin sitten, jos nämä lait ovat kokonaisuus... Jos kerran hallituspuolueet olivat valmiita säätämään tämän lain jo vuoden päästä voimaan, eli siis kolme kuukautta aikaisemmin kuin nyt on sovittu, niin eikö edes kolmen kuukauden aikaistaminen sopisi? Luulisi, että sillä olisi yhä tuki. Luulisi, että touko—kesäkuussa näin mietittynä se voisi vieläkin olla voimassa. Eikö sitten edes kolme kuukautta aikaisemmin olisi voitu säätää? Se olisi vastannut tähän palautteeseen edes jollakin tavalla, mutta ei, sellaistaakaan kädenojennusta ei pystytty tekemään, että olisi säädetty sitten kaikki edes tämän verran aikaisemmin voimaan.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

Ja täällä illalla selvisi, että osa porukasta, ministerikin, ajatteli, että syksyllä vasta tuotaisiin esityskin. [Puhemies koputtaa] Ei tämä tule onnistumaan, tässä on liian vähän toimeenpanoaikaa. Silloinkin on kiire, jos vasta maaliskuussa tuodaan.

Minä olen hyvin huolissani tästä. [Puhemies koputtaa] Siksi oppositio ehdotti sellaista lausumaa, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittäisi uuden vammaispalvelulain lapsia koskevan sääntelyn voimaantulon mahdollistamista [Puhemies koputtaa] aikaisemmin kuin ennen 1.1.25 ja antaisi nämä säädösmuutokset aikaisemmin. Hallituspuolueet eivät ikävä kyllä pystyneet tukemaan näin tiukkaa lausumaa, [Puhemies koputtaa] ja sitä lievennettiin. Eli ei tämä nyt anna kyllä kovin vakuuttavaa kuvaa meistä ja siitä, että me oltiin vammaisten lasten asialla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

20.48 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En käytä puheenvuoroa sen takia, että pitkittäisin tätä asiaa tai jollakin tavalla kiusaisin. Kun meidän nyt ollaan kuusi kuukautta oltu pois täältä eduskunnasta ja meillä on nyt mahdollisuus aika tärkeästä asiasta keskustella, niin ei tämä nyt voi olla minuuteista kiinni. Itse olen ollut tässä aktiivinen sen takia, että minun mielestäni on annettu jossain määrin väärä kuva siitä prosessista, mikä aikaisemmin tässä on tapahtunut.

Tämähän kaikki perustuu hallituksen esitykseen numero 191 vuodelta 22, HE 191, ja kaivoin esille sen hallituksen esityksen. Sehän on erittäin paksu, semmoinen 300-sivuinen, asiakirja. Se alkaa yhdestä kohtaa siellä alussa tiivistelmässä näin: ”Hallituksen esitysluonnos” — siis nyt minä puhun siitä viime syksynä annetusta lakiesityksestä, jota eduskunta sitten korjasi — ”on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esitys pohjautuu viime hallituskaudella rauenneeseen vammaispalvelulainsäädännön uudistamista koskeneeseen hallituksen esitykseen (159/2018 vp)”, eli se raukesi jo Sipilän hallituksen aikana. Sitten tässä kuvataan hyvin tarkkaan nämä: valtava määrä asiantuntijakuulemista, Webropol-kyselyjä, erilaisia teemakokouksia, joissa asiantuntijoita on kuultu, miltä pohjalta sitten valmisteltiin ne pykälät, jotka täällä 4. päivä lokakuuta viime vuonna minulla oli mahdollisuus esittelevänä ministerinä tuoda tänne lähetekeskusteluun. Ja sitten todettiin, että perustuslakivaliokunnassa havaittiin, että nyt on syytä tiukentaa tätä lainsäädäntöä eräiltä osin. Ne minä kävin äsken läpi, ne keskeiset kuusi muutosta, jotka tässä tehtiin. Tasavallan presidenttihan vahvisti tämän 14.4., ja me oltiin täällä käsitelty se helmikuun lopussa.

Minun mielestäni tämäkin tuli tässä nyt ehkä puolin ja toisin ymmärretyksi, miten nämä rahat tässä menivät. Se alkuperäinen oli se, ihan niin kuin tuolla lukee, että annettu raami oli, että tehkää tämä uudistus nyt 25—30 miljoonan euron raamiin, mutta sitten eduskunnassa tehtiin ne 6—7 lisäystä, ja siitä on sitten ollut tulkintoja. Ihan tässä kollega Laiho on sanonut pariinkin kertaan ja ymmärtääkseni iltapäivälehdessä olitte viitannut siihen, että miljardi. Olen ymmärtänyt, että se ei ole teidän oma arvionne, vaan olitte viitannut siihen, että eräät sidosryhmät olivat ilmoittaneet, että jopa tällainen kustannustason muutos tässä olisi, mutta meillä on asiantuntijataho nyt arvioinut, että se olisi sitten se 136 miljoonaa. Tämä on tämä kokonaisuus tässä.

Tuosta alkuperäisestä arviosta muuten löytyy mielenkiintoinen lukusarja siitä, mitkä ovat vammaispalvelujen kustannukset kaiken kaikkiaan. Siellä on niin, että laitoshuollon kustannukset olivat 108 miljoonaa euroa vuonna 2020. Ne olivat kymmenen vuotta aikai-

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

semmin olleet 197 miljoonaa. Eli meillä on laitoshuolto vähentynyt. Kuljetuspalvelujen kustannukset olivat 121 miljoonaa ja muut vammaispalvelulain mukaiset etuudet tai palvelut 594 miljoonaa. Kun minä lasken nämä yhteensä, siitä saadaan 824 miljoonaa, ja se on se vuoden 20 taso. Sitten vammaisten ympärivuorokautinen asumispalvelu on 941 miljoonaa. Mutta sehän on kyseenalaista, pitäisikö se laskea osaksi tätä kokonaisuutta, koska sehän on asumista, niin kuin muidenkin ihmisten asuminen on. Eli me liikutaan noin miljardissa tässä.

Tämä on äärimmäisen tärkeää, että me tehdään hyvää lainsäädäntöä, mutta meillä vain on ollut se käsitys, ettei se eduskunnan täällä korjaama lakikaan olisi ollut sellainen, etteikö se olisi voinut tulla voimaan ja me oltaisiin sitä mahdollisesti voitu tarkentaa. Mutta nyt me tulemme jäämään vähemmistöön tässä keskustelussa, [Puhemies koputtaa] niin kuin on käynyt ilmi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

20.52 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä vielä tästä prosessista, sinällään ehkä siitä, mistä olemme julkisuudessaakin käyneet keskustelua: Emme pitäneet siitä, että kun aloitimme mietinnön käsittelyn, niin me saimme asiantuntijalausuntoja STM:stä vielä silloin, kun meillä oli valmis mietintö. Jollain tavalla me haluttaisiin, että nyt tulevissa lainsäädännöissä pidetään kiinni siitä, että on reilu ja asianmukainen asiantuntijakuuleminen: me voidaan perehtyä niihin, käydään se keskustelu ja sitten päätetään ja mennään mietinnön kirjoittamiseen ja pidetään tämä prosessi hyvänä ja reiluna. Kuten tässäkin tuli esille, me — meidän ryhmän jäsenet — ei saatu näitä asiantuntijalausuntoja käyttöön eduskunnan sivuilta tätä keskustelua varten ja pidettiin sitä harmillisena eikä tuosta linkistä ainakaan saatu sitä toimimaan. Mutta haluan nyt sanoa tässä, että kun ymmärsin, että jotkut pohtivat, ollaanko tässä pöytäamässä tai jotain, niin emme tule esittämään mitään pöytäamistä tämän lain suhteen. Eli mennään tietenkin ihan normaaleilla parlamentaarisilla askelmerkeillä tässä eteenpäin. Haluan tämän nyt sanoa, kun huomasin, että tätä keskustelua on käyty siellä.

Mitä sitten tulee tähän Laihon... Ja tulemme siis esittämään kakkoskäsittelyssä tämän esityksen hylkyä sitten vain ryhmänä.

Laiho, toitte esiin nämä lasten oikeudet ja asiat, ja totta kai nämä olivat sinällään tärkeitä, mutta teot sitten puhuvat ihan toista. Jos me katsotaan esimerkiksi SOSTEn uusinta arviota näistä hallituksen toimien vaikutuksista, niin SOSTE arvioi, että 12 700 lasta ajautuu köyhyYTEEN. Mielestäni näitten tulosten perusteella tämä, että nyt parannetaan lasten asemaa, ei ehkä oikein mene yksi yhteen.

Sinällään jään seuraamaan tätä koko esitystä, ja toivon koko sydämeistäni, että tätä keskustelua ei tulla käymään ja ettei tätä esitystä ainakaan lykätä enää yhdelläkään päivällä. Ja me tullaan kyllä sosiaalidemokraatteina katsomaan tämän esityksen perään, niin että tämä tulee voimaan sitten viimeistään silloin kuin hallitus nyt on linjannut. Mutta tietenkin olen henkilökohtaisesti tosi surullinen erityisesti näitten erityislasten puolesta, että he eivät ole kuuluneet lain piiriin ja ovat olleet väliinputoaja jo vuosikymmenet, ja nyt edelleen joudutaan odottamaan. Mutta toivotaan, ettei enää yhtään päivää heidän tarvitse tämän jälkeen odottaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 30/2023 rd

20.55 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Palaan vielä näihin lapsiin. Mehän valiokunnassa kannoimme yhdessä huolta lasten tilanteesta ja kirjasimmekin sinne mietintöön, että ”valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriö arvioi uuden vammaispalvelulain valmistelun yhteydessä, onko mahdollista aikaistaa lapsia koskevaa sääntelyä”. Kirjasimme myös lausuman siitä, että haavoittuvassa asemassa olevien lasten, kuten autismi- ja neurokirjoon kuuluvien lasten, palvelut tulee varmistaa. Tästä oli ilman muuta yhteinen tahtotila.

Samaan aikaan kuitenkin tuon esille, että se vuoden 25 alku on kuitenkin varsin pian, ja kun me valmistellaan lakiesitys uudelleen, niin se vaatii huolellisen arvioinnin, ja tämä aika ei ole mitenkään pitkä aika. Todennäköisesti tässä ajassa — vuosi ja kolme kuukautta — lapsia koskevaa sääntelyä ei ehditä tehdä, ennen kuin tämä koko vammaispalvelulaki tuodaan. Näin uskoisin. On järkevääkin, ja se on välttämätöntä, että katsotaan koko vammaispalvelulaki kokonaisuutena, mukaan lukien nämä lapsia koskevat pykälät, koska siellä on useita pykäläiä, jotka koskevat sekä lapsia että aikuisia. Niitä on vaikea erottaa toisistaan, niin kuin olemme vastineessa kuulleet.

Yhdyn tähän puheenjohtaja Kiurun kritiikkiin vaikutusarvioinnin puutteesta. Se on juuri näin. Meillä on aivan liian huonot vaikutusarviot ja kustannusarviot. Myös lapsivaikutusten arvioinnit ovat olleet puutteellisia koko viime hallituskauden, ja varmasti sitä ennenkin, ja siinä meillä on paljon petrattavaa, että lapsivaikutusten arviointiin kiinnitetään enemmän huomiota ja niitä tehdään riittävän ajoissa, samoin kuin kustannusvaikutusten arvioihin, niin että siinä vaiheessa sitten, kun laki tulee eduskunnan käsittelyyn, meillä olisi riittävät tiedot tästä asiasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.57 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulakia hallitus haluaa siirtää voimaan tulevaisuuteen noin vuoden päähän, koska siinä on vielä korjattavaa. Vammaiset ansaitsevat vihdoinkin lain, jossa ei olisi heti jotain korjaustarpeita. Uudessa laissa tulee olemaan parannuksia nykyhetkeen, ja totta kai ne halutaan mahdollisimman pian voimaan. Ennen lain voimaantuloa kartoitetaan syksyllä tilannetta, jos tarvitaan toimia joissain kohdin ennen koko vammaispalvelulain voimaantuloa, kuten edustaja Laiho jo aikaisemmin totesikin.

Muutaman sanan haluan tässä kohtaa sanoa, koska palautetta on tullut valtavasti vammaisten mahdollisuudesta työntekoon ja sen kehittämiseen. Osa vammaisista haluaa tehdä ja pystyy tekemään työtä, ja he ovat usein tosi sitoutuneita ja tunnollisia työssään. Kun pystyy ansaitsemaan omaa rahaa ja olemaan työyhteisön jäsen, merkitys henkiselläkin puolella on aivan valtava. Palkkaus ei kuitenkaan usein ole kovin kohdallaan, työpanos on monesti paljon parempi kuin mikä on palkkaus. Tässä riittää paljon vielä kehitettävää.

Lopuksi kiitän. Olemme todella tärkeän asian tiimoilla puhuneet nyt pitkälle iltaan, ja on tärkeä asia, että puhutaan. — Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—6 i proposition RP 9/2023 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.